

ΑΣΤΗΡ της ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Πάντα δοκιμάζετε, το Καλόν κατέχετε

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ - Εκδόθηκε από το 1858

www.gec.gr/astir

ISSN 1106-4250

Στο τεύχος αυτό

- Τα Τρία Αξιώματα του Χριστού 67
- Το δεύτερο παράπονο
του προφήτη 69
- "Ημείς... οι πνεύματι Θεού
λατρεύοντες" 73
- Η γεωγραφική ανακατανομή
του Χριστιανισμού και οι
Ορθόδοξες Εκκλησίες 76
- Η "Διάστασις-εν" εν τη
προς Εφεσίους Επιστολή
ως σημείον αναφοράς 79
- Παράξενα ρεκόρ του
Εκκλησιαστικού Οργάνου 81
- Ο ά-θεος στην Πόλη 85
- Ο θρόνος, το σκαμνί
και ο τάφος 89

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΗΘΙΚΟ ΟΝ

Γράφω αυτές τις σκέψεις αφού έχω διαβάσει το κείμενο του καλού συνεργάτη μας Αλέξανδρου Σακελλαρίου «Ο άθεος στην πόλη». Στο κείμενό του ο Σακελλαρίου έχει μία παράγραφο με τίτλο «είναι ο άθεος ανήθικος;», στην οποία συζητάει το θέμα αν ένας άθεος μπορεί να είναι ταυτοχρόνως και ηθικό ον, ερώτημα στο οποίο και δίνει καταφατική απάντηση. Πώς ορίζει ο αρθρογράφος την ηθική; Αντιγράφουμε: *Θα μπορούσαμε επίσης χάριν της συζητήσεως να αποδεχτούμε ως αρχικό ορισμό ότι ηθικός είναι ένας άνθρωπος που σέβεται τους συνανθρώπους του, εργάζεται για το καλό της κοινωνίας του, είναι τίμιος και ειλικρινής, δεν εξαπατά και προσφέρει όσο δύναται για το συλλογικό καλό.*

Υπό αυτήν την έννοια υπάρχουν πολλοί, που ίσως είναι άθεοι, που εργάζονται για την ειρήνη, συμμετέχουν σε φιλανθρωπικές κινήσεις, που θυσιάζουν ίσως και τη ζωή τους για το καλό της ανθρωπότητας. Είναι λοιπόν ηθικοί άνθρωποι σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό και κάνουν το καλό.

Από την άλλη ηθική και ηθικισμός είναι έννοιες, που κάποιοι Έλληνες διανοούμενοι χαρακτηρίζουν συλλήβδην ως προτεσταντικής λογικής και τις καταδικάζουν υπό την έννοια ότι καταδικάζουν διάφορες προτεσταντικής εμπνεύσεως οργανώσεις στην Ελλάδα, που είχαν προτάξει την ηθική ζωή στις απαιτήσεις τους. Υπάρχει το μέγα ερωτηματικό αν όντως οι ορθόδοξες οργανώσεις (π.χ. ΖΩΗ) είναι προτεσταντικής εμπνεύσεως. Κάνουμε σχετική έρευνα για να δούμε από πού ο ιδρυτής της οργανώσεως αυτής Ε. Ματθόπουλος, άντλησε την θεολογία που διατύπωσε στο βιβλίο του «ο Προορισμός του Ανθρώπου», στοιχεία του οποίου είναι όντως διαμαρτυρόμενα. Οπωσδήποτε δεν προέκυψε ότι η διδαχή του ήταν ότι όποιος ζει ηθικά θα κερδίσει την αιώνια ζωή, ή ότι η ηθική ζωή είναι το μοναδικό απαιτούμενο της οργανώσεως. Ίσως μέσα στους χιλιάδες οπαδούς της οργανώσεως να υπήρχαν και πολλοί που για διάφορους λόγους θεωρούσαν ως βασική θρησκεία τους την ηθική ζωή, αυτό όμως δεν καταδικάζει την οργάνωση. Εν πάση περιπτώσει θα επανέλθουμε.

Τι μας λέει η Γραφή για τον άνθρωπο; Ότι ο άνθρωπος πλάστηκε κατ'εικόνα Θεού άγιος και άσπιλος και ότι στη συνέχεια η αμαρτία μπήκε στη ζωή του. Ότι η αμαρτία έχει καταλάβει όλες του τις λειτουργίες με αποτέλεσμα να χαρακτηρίζεται «πνευματικά νεκρός εξαιτίας των παραπτωμάτων και των αμαρτιών» Εφεσίου β, 1. Έτσι ναι μεν κάποιος μπορεί να είναι ηθικός, κατά κόσμον, άνθρωπος, αλλά μέσα του έχει την πληγή της αμαρτίας με αποτέλεσμα στα μάτια του Θεού να μην είναι αγαθός (και συνεπώς ηθικός). Με την μετάνοια για τις αμαρτίες και την πίστη του στον Χριστό, στην αντικαταστατική θυσία Του στο σταυρό, ο άνθρωπος προσλαμβάνει την αγιότητα του Χριστού ενώπιον του Θεού και τότε προσπαθεί με την δύναμη του Θεού και την οδηγία του Αγίου Πνεύματος να ζήσει μία ζωή που να δοξάζει τον Κύριο.

Αυτή η ζωή είναι αποτέλεσμα της πίστεως και της σωτηρίας, είναι σωστότερα ζωή με τον καρπό του Αγίου Πνεύματος και πράγματι περιλαμβάνει μία βαθιά και όχι επιπόλαια (=ηθική του «πρέπει» και του «όχι») την χαρακτήρισε κάποιος) ηθική, που δεν περιορίζεται στην εγκράτεια αλλά και στη χαρά, στην αγάπη και στη μακροθυμία.

Υπ' αυτήν την έννοια λοιπόν, ο αρθρογράφος μας έχει δίκιο: καλές πράξεις μπορούν να κάνουν ακόμα και άθεοι και μία κοινωνικώς ηθική ζωή μπορούν να τη ζήσουν. Οι άνθρωποι όμως έχουν μεταβαλλόμενες ηθικές, καθώς και οι κοινωνίες. Πριν από πενήντα και σαράντα χρόνια το να συζητεί κάποιος με άτομο του άλλου φύλου ήταν καταδικαστέο στην ελληνική κοινωνία. (Υπάρχουν και οι σχετικές ελληνικές ταινίες...). Τώρα πολλοί και διάφοροι πάνε στην εκκλησία να παντρευτούν με τη συνοδεία των παιδιών τους, και αυτό γίνεται πολύ συχνά, αν όχι πάντα, αποδεκτό από την σύγχρονη κοινωνία. Το τότε ανήθικο είναι τώρα περίπου ηθικό. Το ερωτηματικό είναι πάντα ποια είναι η θέση του οποιουδήποτε μπροστά στον Θεό που θέτει αμετάβλητες ηθικές αρχές. Και η ηθική υπό το φως του Θεού εξετάζεται. Ο Θεός και ο Λόγος Του είναι η λυδία λίθος της ηθικής.

ΑΣΤΗΡ
της

ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Εκδίδεται από το 1858

"Πάντα δοκιμάζετε
το καλόν κατέχετε"

Α' Θεσσ. 5: 21

www.gec.gr/astir

Λεωφ. Αμαλίας 50, 105 58 Αθήνα
Τηλ.: 210 3231079 - Fax: 210 3316 577
email: astir@gec.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ:
Ιωάννης Τσεβάς

ΙΔΡΥΤΗΣ:
Μιχ.Δ.Καλοποθάκης (1858-1911)

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΕΚΔΟΤΕΣ:
Δημ. Μ. Καλοποθάκης (1911-1946)
Μιχ. Β. Κυριακάκης (1946-1989)
Γ. Τασίογλου (1989-1990)
Φ. Β. Καμπουρόπουλος (1991-2002)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:
Γ. Αδάμ, Τιμ. Αναστασιάδης,
Ε. Αντωνιάδου, Παν. Κανταρτζής,
Αντ. Κουλούρης, Μελ. Μελετιάδης,
Ευαγ. Μήσις, Παρ. Παπαγεωργίου,
Ιω. Σακινίδου, Ιωάν. Τσεβάς

ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ:
Σειράς «Λόγος»: Λ. Κολλάρος
Σειράς «Παλαιά Διαθήκη»: Γ. Αδάμ
Σειράς «Καινή Διαθήκη»: Στ. Δηληγιάννης
Ειδικών αφιερωμάτων: Μελ. Μελετιάδης
Ποίηση, Προσευχές: Λιλ. Βαλαή

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Στέλιος Παπαβασιλείου
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Έρασ Αντωνιάδου
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ: Παναγιώτης Τας
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μυρτώ Σακινίδου
ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ: Γιώργος Σώκος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ-ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ: Μαιρη Αλάγιαλη
Λεωφ. Αμαλίας 50 - 105 58 Αθήνα
ΑΡΙΘΜ. ΛΟΓ. ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΑΡΗΡΑ:
149-00-2786-004611 (Ι. Εμμανουήλ)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ:
Βοστώνης: Τάκης Τσανκλιδής
Θεσ/νίκης: Δημήτρης Σοφός
Κατερίνης: Πάρις Παπαγεωργίου
Κέρκυρας: Βέτα Παντελιού
Κύπρου: Δέσποινα Μελετιάδου
Χαλκίδας: Νίκος Παντελής

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Εσωτερικό & Κύπρος € 10
Ευρώπη: € 26 - ΗΠΑ USD 30
Καναδάς, Αυστραλία κ.λπ. Δολ. 40

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: € 1,00

ISSN 1106-4250

Τα ενυπόγραφα άρθρα απηχούν τις απόψεις των συγγραφέων. Η σύνταξη του περιοδικού διατηρεί το δικαίωμα να κάνει συντομεύσεις ή διορθώσεις στα προς δημοσίευση κείμενα. Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Τα Τρία Αξιώματα του Χριστού

του Λεωνίδα Κολλάρου

«... Προφήτην εκ μέσου σου θέλει αναστήσει εις σε Κύριος ο Θεός σου [...] αυτού θέλετε ακούει»

Δευτερ. 18:15

«... Αυτός θέλει οικοδομήσει τον ναόν του Κυρίου· και αυτός θέλει λάβει την δόξαν, και θέλει καθίσει, και διοικήσει επί του θρόνου αυτού· και θέλει είσθαι ιερεύς επί του θρόνου αυτού»

Ζαχαρ. 6:13

Οι λέξεις προφήτης, ιερεύς και βασιλεύς (για την ακρίβεια η φράση «διοικήσει επί του θρόνου») αναφέρονται σε αυτά τα χωρία τα οποία σαν σε χορωδία με πάμπολλα άλλα φανερώνουν ότι η Βίβλος παρουσιάζει το έργο του Χριστού υπό τα αξιώματα του προφήτη, του ιερέα και του βασιλέα. Όσοι παρέλασαν μέσα από τους αιώνες στο σκηνικό της Παλαιάς Διαθήκης, στην ιδανική τους μορφή, προεικόνιζαν το τέλει και ευλογημένο πρόσωπο του Κυρίου και το σωτήριο έργο Του υπό τις διάφορες πτυχές του. Όταν, ενώπιον του Πατέρα, ο Χριστός υπέγραψε το συμβόλαιο της αιώνιας διαθήκης με το οποίο αναλάμβανε την εκπλήρωση όλων των όρων που ήταν προϋπόθεση για την σωτηρία μας, αναλάμβανε την υποχρέωση να ενεργήσει υπό αυτά τα τρία αξιώματα. Αφού όλα πλέον αποφασίστηκαν και ήταν έτοιμα για τον ερχομό Του στη γη αυτή, τότε η προφητική διακονία του φόρεσε τη μηλωτή, η ιερατική διακονία τον έντυσε με τα αρχιερατικά ενδύματα και η βασιλική εξουσία του πέρασε το δακτυλίδι της απόλυτης κυριαρχίας. Έτσι ως προφήτης, ιερεύς και βασιλεύς ανέλαβε να αναστρέψει τον όλεθρο στον οποίο η πτώση στην αμαρτία είχε περιπλέξει τον άνθρωπο, και να αποκαταστήσει στην ψυχή και την καρδιά του την εικόνα του Θεού που τόσο οικτρά είχε παραμορφωθεί. Ο Αρχιτέκτονας της σωτηρίας έπρεπε να λάβει υπ' όψιν κάθε πνευματική ανάγκη σχετική με την σωτηρία του ανθρώπου και να φροντίσει για την κάλυψή της, έπρεπε να εφαρμόσει εκείνη μόνο τη λύση που θα απάλλασε τον άνθρωπο από τα δεσμά και θα τον καθιστούσε πραγματικά ελεύθερο από κάθε τι που τον κρατούσε δέσμιο στη δύναμη της αμαρτίας και υπόλογο στη δικαιοσύνη του Θεού. Η θεολογική κατάρτιση του Θεού ήταν τόσο τέλεια που δεν θα ήταν δυνατόν να αστοχήσει ούτε στον σχεδιασμό της σωτηρίας, ούτε στην επιλογή των μέσων για την εκπλήρωση του έργου αυτού. Το αποτέλεσμα το βλέπουμε στη Γραφή η οποία αποκαλύπτει το σωτήριο έργο του Χριστού ως έργο που ολοκληρώνεται με την διακονία τού προφητικού, του ιερατικού και του βασιλικού αξιώματος του Υιού του Θεού.

ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Αδιαπέραστα σκοτεινός είχε γίνει ο ουρανός του ανθρώπου αφότου η αμαρτία εισχώρησε στη ζωή του. Του στέρησε τη γνώση και το φως της αλήθειας, και σαν αντάλλαγμα για την χάρη που αυτός της έκανε να την καλωσορίσει μέσα του, αυτή γέμισε την σκέψη του με κάθε ακάθαρτο ερπετό πλάνης. Εάν η σωτηρία είναι ανέφικτη χωρίς την γνώση της αλήθειας, τότε η διάλυση του πνευματικού σκότους ήταν προϋπόθεσή της. Έπρεπε λοιπόν να λάμψει η αλήθεια περί Θεού και περί του δρόμου της σωτηρίας,

και τα μάτια του ανθρώπου να ανοίξουν προκειμένου να διακρίνει την οδό. Αυτή η ανάγκη καλύπτεται πλήρως με την προφητική διακονία του Χριστού. Αυτός μίλησε μέσω όλων των προφητών της Παλαιάς Διαθήκης, μίλησε ο ίδιος όταν οι άνθρωποι μπορούσαν να τον περιστοιχίσουν, και καθισμένοι γύρω Του να πιουν τα λόγια της ζωής. Μίλησε ακόμη μέσω των θεόπνευστων αποστόλων που μετέφεραν, στην αρχή με το λόγο τους και το κήρυγμά τους, ενώ μετά με τα γραπτά τους, τον πυρσό μέχρι τα πέρατα της γης. Ο Χριστός, σαν προφήτης, έφερε και συνεχίζει να φέρνει το φως της αλήθειας στη διάνοια του ανθρώπου, να του δείχνει τον δρόμο, να διαλύει το σκοτάδι που εκ φύσεως από την εποχή της πτώσης τυλίγει τα άδυστα της ανθρώπινης ψυχής. Το έργο αυτό συνεχίζει να το εκτελεί μέχρι σήμερα δια του Αγίου Πνεύματος. Όσον τα μάτια ανοίγουν στη θέα της ένδοξης αλήθειας του ευαγγελίου τού Χριστού και της κατά χάριν σωτηρίας δια της πίστεως στον σωτήρα Χριστό, συμβαίνει αυτό διότι ο Κύριος συνεχίζει από τον ουρανό την διακονία του προφήτη. Πόσο υπέροχο είναι όταν αγγίζει τα μάτια ο Χριστός! Η δική Του φωνή ακούγεται μέσα στις σελίδες της Γραφής, και ευλογημένοι είναι αυτοί που κλίνουν το ορατό αλλά και αόρατο «ωτίον» να την αφουγκραστούν κατά το ευαγγελικό ρητό, «ο έχων ώτα ακούειν ακουέτω». Είναι ευλογημένοι και μακάριοι διότι δεν ακούν σκουριασμένες ιδέες και άχρηστες για σωτηρία γνώμες ανθρώπων, αλλά ακούν τον καθαρό λόγο του Θεού, τον μόνο δυνάμενο να σώσει και να οδηγήσει εκ του ασφαλούς. Αυτοί αναγνωρίζουν την αξία του λόγου, την γλυκύτητά του, την δύναμή του, την επάρκειά του να θέσει τα θεμέλια της εν Χριστώ ζωής και να χτίσει ένα οικοδόμημα προς δόξαν Θεού. Το έργο αυτό είναι ζωντανή πραγματικότητα διότι ζωντανός είναι ο προφήτης που αποστέλλει τον προφητικό Του λόγο και εργάζεται το εξάισιο έργο Του στο εσωτερικό της ανθρώπινης νοημοσύνης την οποία μεταβάλει με τρόπο που είναι άορατος και ανεπαίσθητος στις ανθρώπινες αισθήσεις αλλά αποτελεσματικός ούτως, ώστε ο αποδέκτης μίας τέτοιας χάρης να καταστεί ικανός να κατανοήσει αυτά που ωτίον δεν ήκουσε και εις καρδίαν ανθρώπου δεν ανέβησαν αλλά που τα ετοίμασε ο Θεός εις τους αγαπώντας αυτόν και τα αποκάλυψε εξωτερικά μεν δια του λόγου Του, εσωτερικά δε δια του Πνεύματός Του.

ΙΕΡΕΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΘΥΣΙΑ

Το δεύτερο αξίωμα που ανέλαβε ο Χριστός υπέρ της σωτηρίας ημών ήταν αυτό του ιερέως. Ήρθε ως αρχιερέας της ομολογίας ημών να προσφέρει την μια και μοναδική θυσία που θα εισήγαγε δικαιοσύνη αιώνια, κάτι που οι προηγούμενες θυσίες δεν είχαν τα προσόντα να εκτελέσουν. Ως ιερεύς πρόσφερε και αυτός

θυσία. Το “παράδοξο” είναι ότι πρόσφερε μόνο μια φορά θυσία και δεν επανέλαβε το έργο της προσφοράς θυσιών όπως το έκαναν οι ιερείς της Παλαιάς Διαθήκης και όπως η περίμενε κάποιος και από Αυτόν εφόσον η Γραφή τον παρουσιάζει ως ιερέα κατ’ αντιστοιχία των ιερέων εκείνης της οικονομίας. Εντούτοις η Γραφή τον παρουσιάζει σαν κάποιον που προσέφερε μια θυσία υπέρ αμαρτιών και μετά κάθισε στα δεξιά του Πατέρα δια παντός. Η παραδοξότητα του γεγονότος της διακοπής των θυσιών εξηγείται μόνο από ένα γεγονός: και αυτό είναι η αποτελεσματικότητα αυτής της θυσίας. Μα, είναι δυνατόν μια και μόνο θυσία να είναι σε θέση να ικανοποιήσει εις το ακέραιο τις άπειρες απαιτήσεις της θεικής δικαιοσύνης για πλήρη τιμωρία κάθε αμαρτίας τού ανθρώπου, και έτσι να καταστεί περιττή κάθε επανάληψη αυτής της θυσίας; Πρωτάκουστο! Δεν ήμασταν συνηθισμένοι από τις σχεδόν άπειρες επαναλήψεις των θυσιών στην Παλαιά οικονομία να σκεπτόμαστε αυτήν την πιθανότητα. Μια αμυδρά εικόνα ίσως παίρναμε αλλά έπρεπε να φτάσουμε στην νέα οικονομία για να καταλάβουμε την λύση του μυστηρίου. Η αποτελεσματικότητα αυτής της μοναδικής θυσίας που πρόσφερε ο Χριστός βρίσκει την εξήγησή της στο ίδιο το πρόσωπο του Χριστού. Η θυσία που πρόσφερε ως ιερέας ήταν ο εαυτός Του. Ο Κύριος ήταν και ο θύτης και το θύμα· και ο ιερέας και η θυσία. Στο πρόσωπό Του συναντώνται ο προσφέρων και η προσφορά Του. Η αποτελεσματικότητα της θυσίας Του οφείλεται στην άπειρη αξία του προσώπου Του και άρα στην άπειρη αξία της θυσίας Του. Στον θάνατό Του βρήκε η θεική δικαιοσύνη την πλήρη ικανοποίηση των δικαίων απαιτήσεών της. Δεν υπήρχε πλέον ανάγκη για επανάληψη αυτής της προσφοράς. Στην κρατική Εκκλησία επαναλαμβάνεται κάθε Κυριακή ως αναίμακτος η θυσία του Χριστού. Τι αντίφαση! Αν είναι δυνατόν να επαναπροσφερθεί η προσφορά που ήταν τέλεια από την αρχή, και ως τέλεια ικανοποίησε πλήρως τον Θεό! Αν υπήρχε κάποια ατέλεια στην θυσία του Χριστού, θα το καταλάβαινα να την επαναλάβουμε· αν υπήρχαν ψεγάδια σε εκείνη την προσφορά, θα ήταν φυσικό να γίνει προσπάθεια να διορθωθούν. Αλλά να προσφέρεται αυτό που ήταν εξαρχής τέλει, και επιτέλεσε πλήρη εξιλέωση για τις αμαρτίες των πιστών, είναι επικίνδυνη αντίφαση.

Ο Χριστός συνεχίζει την ιερατική Του λειτουργία ακόμη και τώρα στον ουρανό καθισμένος στα δεξιά του Πατέρα. Εκεί τώρα μεσιτεύει για τους επιστρέφοντες από την αμαρτία προς τον Θεό ζώντας πάντοτε για να μεσιτεύει υπέρ αυτών. Ο τρόπος μεσιτείας Του δεν είναι αυτός που κάποιοι έχουν στο νου τους, ότι δήθεν ο Χριστός σέρνεται στο έδαφος μπροστά στον Πατέρα Του εκλιπαρώντας τον για κάποια ευλογία υπέρ των αμαρτωλών. Μια τέτοια ιδέα για την μεσιτεία του Χριστού πρέπει να εξοριστεί για πάντα από τη σκέψη μας. Ούτε είναι κατ’ ανάγκη προφορική αυτή η μεσιτεία όπως το δέχονται οι Λουθηρανοί (vocalis et realis). Το σωστό είναι να πούμε ότι η μεσιτεία του Χριστού συνίσταται κυρίως στην παρουσία του Χριστού με τη ανθρώπινη φύση “στα δεξιά του Πατέρα”, και ότι οι προσευχές πρέπει να θεωρηθούν ως παρουσίαση δικαίων και νόμιμων αξιώσεων, παρά ως εκλιπάρηση. Το ένδοξο γεγονός όμως παραμένει· ο Μεσίτης διακρίνει όλες τις πνευματικές μας ανάγκες και φροντίζει ανάλογα για την πλήρη ικανοποίησή τους. Αυτός είναι πλήρης σωτήρας που σημαίνει και πλήρης μεσίτης. Εκτός από αυτόν δεν χρειάζεται άλλους μεσίτες. Αν αναζητάς ή χρησιμοποιείς και άλλους μεσίτες περισσότερο δυσκολεύεις τα πράγματα παρά τα βοηθάς. Πιστέ, ο Κύριός σου είναι πάντα έτοιμος και πρόθυμος να σου συμπαρασταθεί στις δοκιμασίες σου και να σε ελευθερώσει από τους πειρασμούς σου. Αυτός πειράσθηκε από τον διάβολο λυσσαλέα πριν από σένα και νίκησε με μια νίκη που μένει εις τον αιώνα. Είναι ικανός να σου συμπαρασταθεί και να σε υποστηρίξει σε καταστάσεις που όλοι οι άλλοι άνθρωποι, ζωντανοί ή πεθαμένοι, είναι τελείως ανήμποροι να σε βοηθήσουν. Πρεσβεύει στον Θεό για σένα, και, όπως ο αρχιερέας στην Παλαιά Διαθήκη, φέρει το όνομά σου στο στήθος Του σαν ένα πολύτιμο πετράδι που με τίποτα δεν είναι διατεθει-

μένος να απολέσει. Στο πλευρό σου έχεις ένα τέτοιο μεσίτη, ένα τέτοιο ιερέα, μια τέτοια θυσία. Έχεις αρκετά, πιο πολλά από ότι θα μπορούσες ενδοχόμενως να χρειαστείς. Όλα είναι βέβαια εν Χριστώ και δεν χρειάζεσαι να πειραματίζεσαι προσπαθώντας να βρεις κάτι ή κάποιον άλλον στον οποίο να μπορείς να στηριχθείς. Να είσαι βέβαιος για τον Χριστό· να είσαι βέβαιος για τον Σωτήρα σου. Είναι αξιόπιστος και σταθερός. Η μεσιτεία Του κατορθώνει και επιτυγχάνει.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΙΣΤΟΥΣ

Όταν ο Χριστός τελείωσε το επί γης ιερατικό έργο Του ανέβηκε στους ουραμούς για να αναλάβει το αξίωμα του βασιλέως και να κυβερνήσει τη γη και το σύμπαν, τον κόσμο των ανθρώπων, των αγγέλων και των δαιμόνων, με σκοπό την κλήση, την τελείωση και τον δοξασμό της Εκκλησίας Του. Δεν έγινε εικονικά βασιλεύς, ούτε ομοιώθη με βασιλέα αλλά έλαβε πραγματικά το σκήπτρο της διακυβέρνησης του κόσμου προς εξασφάλιση του δοξασμού και του πλέον αδύναμου μέλους του λαού Του. Όταν ο Χριστός ανέβηκε στον ουρανό ήταν σαν να εξήλθαν οι μυριάδες αγγέλων του Θεού προς προϋπάντηση του επιστρέφοντος Υιού του Θεού και τοποθέτησαν το βασιλικό στέμμα στο ίδιο μέτωπο που μόλις πρόσφατα είχε φορέσει το αγκάθιο στεφάνι. Τον έντυσαν με στολή που έλαμπει και συνεχίζει να λάμπει με μεγαλύτερη ένταση από εκείνη που έλαμπαν τα μάτια Του επί του όρους της μεταμόρφωσης με τους τρεις μαθητές Του. Τύλιξαν την εμφάνισή Του με μια δόξα που υπερβαίνει τη λάμψη της αστραπής και αφού κάθισε στον αιώνιο θρόνο, του δόθηκε το σκήπτρο της βασιλικής εξουσίας. Όλα αυτά έγιναν σύμφωνα με το θέλημα του Πατέρα και σύμφωνα με τους όρους της αιώνιας διαθήκης της χάριτος την προσυμφωνημένη μεταξύ του Πατέρα και του μονογενούς Του Υιού. Από τότε και μέχρι την ημέρα της κρίσης ζώντων και νεκρών, ο Ευλογημένος ασχολείται με το έργο της οδηγίας και προστασίας των εκλεκτών Του. Αυτός ορίζει τις συνθήκες και περιστάσεις κλήσης των προβάτων Του και εξασφαλίζει την αποτελεσματική σύναξη της ποιμνης Του. Καθώς συνάγει τους αγαπημένους μαθητές Του, τους οδηγεί με τρόπο που δεν θα πλανηθούν από την οδό της αλήθειας, με το Άγιο Πνεύμα Του που έχει αποστείλει να μένει μετ’ αυτών δίνει πιο σφιχτά το ζωνάρι της ψυχής τους προς αντίσταση έναντι κάθε επίθεσης πειρασμού και τους ανοίγει διάπλατα και τον δρόμο της υπηρεσίας στον κόσμο αυτό, όπως τους ανοίγει και την πύλη της συντροφιάς και κοινωνίας με το δικό Του ευλογημένο πρόσωπο. Με την παντοδυναμία Του τους προστατεύει από κάθε εχθρό, όχι κατ’ ανάγκη διασώζοντας τη ζωή τους, αλλά ελέγχοντας την οργή των εχθρών Του με τρόπο που να καταλήγει προς δόξαν Του. Αυτός χαλινώνει το υπόλοιπο του θυμού των επίβουλων της Εκκλησίας Του με τέτοια ακαταμάχητη εξουσία που τελικά κανένα από τα πρόβατά Του να μη χασθεί αλλά όλα να καταλήξουν στην αγκαλιά του ουράνιου Ποιμένα και Σωτήρα. Αυτός είναι ο Σωτήρας σου πιστέ, που βασιλεύει για σένα, που το ενδιαφέρον Του και το βλέμμα Του αναπαύεται επάνω σου και τα πραγματικά σου συμφέροντα δεν τον αφήνουν ποτέ αδιάφορο. Μείνε κοντά Του γιατί δεν θα βρεις κανέναν καλύτερο από Αυτόν. Δεν υπάρχει άλλος. Δεν βρίσκεται αντικαταστάτης. Ο Βασιλιάς σου αρκεί. Ψάλλε με τη χρωδιά όλων των πιστών

Για Βασιλιά μου στη ζωή
στέφω Εσέ Χριστέ
γνώριζω ότι έπαθες
κι υπέφερες για με.

Ο κ. Α. Κολλάρος είναι κήρυκας του Ευαγγελίου στην Ε.Ε.Ε. Ιωαννίνων.

Το δεύτερο παράπονο του προφήτη

του αιδ. Γιώργου Αδάμ

Αββακούμ 1:12 - 2:20

Εδώ γεννιέται το δεύτερο παράπονο του προφήτη. Αφού ο Θεός έχει ένα καλό σκοπό για τον άνθρωπο, για τη δημιουργία του, αφού όλα όσα κάνει πηγαινούν προς το δικό του σκοπό, τη δόξα Του, την αποκατάσταση του κόσμου, δεν θα έπρεπε αυτό το εργαλείο που ο Κύριος τώρα χρησιμοποιεί για να εκπληρώσει τα σχέδια Του, κάπως να αντανακλά κάτι από την αγιότητα και τη δικαιοσύνη Του; Είναι δυνατόν ο Άγιος Θεός να χρησιμοποιεί ένα άδικο μέσο; Γράφει στο εδάφιο 13, Τα μάτια σου είναι τόσο καθαρά που δεν μπορούνε το κακό να ανεχθούνε ούτε την καταπίεση. Πώς τότε βλέπεις τους ληστές να εγκληματούν και δε μιλάς όταν καταβροχθίζει ο ασεβής τον δικαιότερό του; (Αββακούμ 1:13). Αυτοί οι Χαλδαίοι, οι Βαβυλώνιοι, έχουν τον ίδιο χαρακτήρα με αυτούς που κρίνονται, αλλά τον επιδεικνύουν πολύ περισσότερο. Η θεραπεία, δηλαδή, είναι πολύ χειρότερη από την αρρώστια! Μια χαοτική κοινωνία αντικαθίσταται από μια εντελώς άθρηνη κοινωνία.

Προσέξτε την περιγραφή, το πώς μοιάζει αυτό που οι Χαλδαίοι έκαναν. Ο προφήτης βλέπει τους εισβολείς να νομίζουν πως ο κόσμος είναι δικός τους για να τον εκμεταλλευτούν. Και αν δείτε τις παραπομπές οι περιγραφές είναι παρόμοιες με αυτές του Ησαΐα. Ο Ησαΐας είχε περιγράψει την προηγούμενη αυτοκρατορία, τους Ασσύριους με παρόμοιο τρόπο. Αυτοί έλεγαν το εξής: Το χέρι μου βρήκε, σαν σε φωλιά, τα πλούτη των λαών· και καθώς κάποιος μαζεύει αφημένα αυγά, έτσι συγκέντρωσα εγώ ολόκληρη τη γη· και κανένας δεν κούνησε φτερούγα ή άνοιξε στόμα ή ψιθύρισε (Ησαΐας 10:14). Έτσι ένοιωθαν οι Ασσύριοι. Έτσι έβλεπαν τον εαυτό τους. Σαν να ήρθε ένα χέρι και μάζεψε αφημένα αυγά, έτσι μάζεψαν όλη τη γη, και κανείς δεν κουνήθηκε από τη θέση του.

Και τώρα ο Αββακούμ στέκεται με θαυμασμό και τρόμο καθώς μια καινούρια αυτοκρατορία κατάπιε κυριολεκτικά τους Ασσύριους. Λέει στο Θεό το εξής: Κάνεις τους ανθρώπους σαν τα ψάρια της θάλασσας, σαν τα ερπετά που δεν έχουν κανένα οδηγό τους. Οι Βαβυλώνιοι συλλαμβάνουν με το αγκίστρι τους λαούς, τους σέρνουν μες το δίχτυ τους. Και χαίρονται

γι' αυτό κι ευχαριστιούνται (Αββακούμ 1:14-15). Τα ψάρια, όπως και τα αφημένα αυγά, είναι βοήθητα. Δεν μπορούν να οργανώσουν την αντίσταση. Δεν μπορούν να αποφύγουν το να τα ψαρέψει κάποιος. Ρίχνει το δίχτυ ο ψαράς και ό,τι πιιάσει.

Μάλιστα οι ίδιοι πιστεύουν πως οι θεοί τους, τους επιτρέπουν να το κάνουν αυτό. Γι' αυτό θυσιάζουνε στα δίχτυα τους και καίνε θυμίαμα μπροστά τους, γιατί μ' αυτά εξασφαλίζουν την τροφή τους, τροφή που είναι γευστική και πλούσια (Αββακούμ 1:16). Και τελειώνει με την ερώτηση: Μήπως γι' αυτό θα αδειάζουν πάντοτε το δίχτυ τους; Και δεν θα λυπούνται φονεύοντας τα έθνη; (Αββακούμ 1:17). Θα συνεχίζει αυτή κατάσταση μόνιμα; Δε θα τελειώσει ποτέ; Πάντα έτσι θα φέρονται; Στην Ευρώπη ανάμεσα στο 1939 ως το 1945 υπήρχαν πολλοί άνθρωποι που

ένοιωθαν ακριβώς όπως ο Αββακούμ. Ο καταπιεστής φαινόταν να κάνει ό,τι θέλει και για μεγάλο χρονικό διάστημα δε φαινόταν πως κάτι θα τον σταματούσε.

Πέρα, βέβαια, από το τι πιστεύουν οι ίδιοι οι Χαλδαίοι, η αλήθεια για τον προφήτη είναι άλλη. Ο Θεός είναι αυτός που κάνει τους ανθρώπους να είναι σαν τα ψάρια στο δίχτυ ή σαν τα ερπετά χωρίς οδηγό. Είναι ο Κύριος

που στέκεται πίσω. Ο Ύψιστος είναι ο Κύριος της βασιλείας των ανθρώπων, και σε όποιον θέλει, τη δίνει (Δανιήλ 4:32).

Γι' αυτό και το ερώτημα παραμένει. Οι άδικοι στον Ισραήλ υποφέρουν, αλλά μαζί και οι όποιοι δίκαιοι έχουν απομείνει. Τι κάνεις ακριβώς Θεέ; Σιωπάς όταν βλέπεις αυτό να γίνεται; Αυτή είναι η κρίση και η δικαιοσύνη σου; Αυτό που κάνεις, αντί να μας πάει πιο κοντά στο επιθυμητό, μας φέρνει πιο μακριά ακόμη. Εντάξει είμαστε αμαρτωλοί. Κρίνε μας. Αλλά αυτοί είναι πιο αμαρτωλοί από εμάς!

Αυτά είναι δύσκολα ερωτήματα, που έρχονται όμως, από ένα άνθρωπο που πιστεύει. Ξεπηδούν από μια καρδιά που αγαπάει το Θεό και αναρωτιέται για το τι θα γίνει το όνομα του Θεού; Η φήμη Του;

Στους Ψαλμούς όταν είχαμε τέτοιες καταπιεστικές συνθήκες το ίδιο ερώτημα επανερχόταν. Μέχρι πότε Θεέ θα ονειδίζει ο καταπιεστής; Θα χλευάζει ο πολέμιος το όνομά σου; Γιατί απέσπρες τη δύναμή σου και μένεις αδρανής; (Ψαλμό 74:10-11). Έχουν

Ο Θεός είναι πρόσωπο, και με τα πρόσωπα υπάρχει σχέση. Ο χριστιανισμός είναι σχέση προσωπική με το Θεό. Και δεν μπαίνει σε καλούπια. Πρέπει να τον εμπιστευθούμε πως στον κατάλληλο καιρό θα δώσει την απάντησή Του

άδικο όταν αυτοί που λατρεύουν το Θεό λένε, Γιατί δεν είσ' εσύ Θεός που την ασέβεια θέλεις... αιμοχαρείς και ύπουλους ο Κύριος τους απεχθάνεται (Ψαλμός 5:5, 7); Αφού είσαι Θεέ αυτός που λες ότι είσαι, γιατί σιωπάς όταν βλέπεις να γίνεται αυτή η αδικία; Είπες θα κρίνεις το λαό σου. Εσύ έστειλες τους Βαβυλώνιους. Δική σου απόφαση είναι. Όμως με αυτούς; Με τους χειρότερους;

Τι κάνει λοιπόν, ο Αββακούμ; Διαβάστε τα εκπληκτικά λόγια του επόμενου εδαφίου. Τα λόγια αυτά διδάσκουν ένα τρόπο ζωής, μια νοοτροπία, τη σωστή στάση αν θέλετε απέναντι στο Θεό. Τη σωστή στάση όταν κάποιος πιστεύει μεν στο Θεό, αλλά δεν καταλαβαίνει τι κάνει ο Θεός και θέλει να καταλάβει. Επάνω στη σκοπιά μου θα στηθώ, κι επάνω στον πύργο θα στηλωθώ, και θα περιμένω, με σκοπό να δω, τι θα μου μιλήσει, και τι θα απαντήσω σ' αυτόν που με ελέγχει (Αββακούμ 1:2).

Πρώτον, ο προφήτης ψάχνει για απαντήσεις, αλλά όχι οπουδήποτε. Πηγαίνει στο Θεό. Αν υπάρχει απάντηση σε αυτό που συμβαίνει, μόνο ο Θεός μπορεί να τη δώσει.

Ο κόσμος από μόνος του, δεν μπορεί να δώσει απαντήσεις για αυτά που ο Θεός κάνει. Δεν έχει τη σοφία. Δεν έχει την οπτική γωνία να δει τα πράγματα από την πλευρά του ουρανού, δηλαδή με την πνευματική σκοπιά. Γράφει ο απόστολος Παύλος, Τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ (Α΄ Κορ. 1:21). Αυτό που είναι ανόητο για το Θεό είναι πιο σοφό από τους ανθρώπους. Αυτά που κάνει ο Θεός είναι πολύ ανώτερα των ανθρώπων, κι αν ο Θεός δεν μας ανοίξει τα μάτια, αυτά που συμβαίνουν δεν έχουν λογική.

Ο Εκκλησιαστής ομολογεί πως ο Θεός: Όλα τα έκανε καλά, το καθένα στον καιρό του· και έβαλε τον κόσμο κάτω από τη διάνοιά τους, χωρίς ο άνθρωπος να μπορεί να εξιχνιάσει από την αρχή μέχρι το τέλος το έργο που ο Θεός έκανε (Εκκλησιαστής 3:11). Δεν είναι δυνατόν ο άνθρωπος από μόνος του να καταλάβει αυτό που κάνει ο Θεός από την αρχή ως το τέλος. Βλέπει μόνο ό,τι συμβαίνει στα δικά του τα χρόνια. Το πριν και το μετά τους είναι άγνωστα. Δεν μπορεί να δει από την πλευρά της αιωνιότητας πού πάνε τα πράγματα.

Στο δε βιβλίο του Ιώβ, ο Σωφάρ παραδέχεται: Μπορείς να εξιχνιάσεις τα βάθη τού Θεού; Μπορείς να εξιχνιάσεις με εντέλεια τον Παντοδύναμο; (Ιώβ 11:7). Όλες αυτές οι αναφορές δείχνουν πως στα δύσκολα ερωτήματα, στις τραγικές στιγμές της ιστορίας, στις μεγάλες απορίες, απάντηση λογική και ικανοποιητική χωρίς το Θεό δεν υπάρχει.

Αν προσπαθήσουμε να βγάλουμε νόημα χωρίς το Θεό θα καταλήξουμε είτε στην απόγνωση, πως δηλαδή ο Θεός δεν ενδιαφέρεται για τον κόσμο ή στον κυνισμό, πως δεν πρόκειται να κάνει τίποτα (Ιερεμίας 17:15, Σοφονίας 1:12, Β΄ Πέτρου 3:3-4). Χειρότερα ακόμη θα καταλήξουμε ίσως να λατρεύουμε την κτίση παρά τον κτίσαντα, τη δημιουργία, αντί το δημιουργό (Ρωμ. 1:18-23).

Η ζωή μόνο με το Θεό βγάζει νόημα. Ιδιαίτερα όταν τα πράγματα είναι δύσκολα! Όταν οι καταστάσεις μας πιέζουν. Πώς να πάρεις απαντήσεις χωρίς το Θεό στην αρρώστια, στο θάνατο μπροστά; Πώς να καταλάβεις τι γίνεται σε μια καταστροφή; Σε ένα χωρισμό; Μπορεί η απάντηση να μην μας αρέσει,

και να μας δυσαρεστεί, ίσως όμως να είναι η μοναδική απάντηση που μπορούμε να πάρουμε.

Για όλους αυτούς τους λόγους λοιπόν, ο προφήτης του Θεού πηγαίνει στο Θεό για απαντήσεις. Είναι σίγουρος πως θα έρθει απάντηση. Δεν υπάρχει περίπτωση να μην απαντήσει ο Θεός. Γι' αυτό και είναι διατεθειμένος να περιμένει την απάντηση, μέχρι να την πάρει. Δεν είναι ο πρώτος που το κάνει. Ο Ιερεμίας περίμενε 10 μέρες για να πάρει την απάντησή του (Ιερεμίας 42:1-7), ο Ησαΐας το ίδιο (21:6-9), ο Ιεζεκιήλ (3:17-21). Οι προφύτες δεν έχουν λόγο και σοφία δική τους. Εξαρτώνται από το Θεό για ό,τι θα πουν και θα κάνουν (Ιερεμίας 42:5-7). Καταλαβαίνει όμως πως η απάντηση του Θεού σε αυτούς που ζητάνε δεν έρχεται αυτόματα. Για αυτό περιμένει. Είναι διατεθειμένος να περιμένει.

Μερικά πράγματα δεν έρχονται αυτόματα. Ο Θεός είναι πρόσωπο, και με τα πρόσωπα υπάρχει σχέση. Ο χριστιανισμός είναι σχέση προσωπική με το Θεό. Και δεν μπαίνει σε καλούπια. Πρέπει να Τον εμπιστευθούμε πως στον κατάλληλο καιρό θα δώσει την απάντησή Του. Ζητάμε πράγματα πολλές φορές με την ασυνείδητη απαίτηση να απαντήσει ο Θεός αμέσως. Και μάλιστα όπως θα θέλαμε. Οι απαντήσεις όμως, του Θεού δεν περιορίζονται από τις δικές μας προσδοκίες. Έχει τα δικά Του σχέδια, το δικό Του χρόνο. Πρέπει να μάθουμε κι εμείς σαν τον Αββακούμ να περιμένουμε. Όχι να περιμένουμε στωικά, αλλά ζητώντας. Ο Χριστός τι είπε; Ζητάτε, και θα σας δοθεί· ψάχνετε, και θα βρείτε· κρούετε, και θα σας ανοιχτεί (Λουκάς 11:9).

Πολλές φορές τα παρατάμε εύκολα με την προσευχή. Ζούμε σε καιρούς που όλα πρέπει να γίνονται γρήγορα. Ο Θεός έχει το δικό Του χρόνο. Επάνω στη σκοπιά μου θα στηθώ, κι επάνω στον πύργο θα στηλωθώ, και θα περιμένω. Αυτά είναι τα λόγια του Αββακούμ. Θα τα βρω με το Θεό, όσο κι αν χρειαστεί. Γράφει στον Ψαλμό 33, Η ψυχή μας προσμένει τον Κύριο· αυτός είναι βοηθός μας, και ασπίδα μας (Ψαλμός 33:20). Ο προφήτης Ησαΐας λέει πως θα ανανεώσουν τη δύναμη τους αυτοί που προσμένουν τον Κύριο, όχι όλοι όσοι πάνε στα πεταχτά να μιλήσουν λίγο στο Θεό και να φύγουν: αυτοί που προσμένουν τον Κύριο θα ανανεώσουν τη δύναμή τους· θα ανέβουν με φτερούγες σαν αετοί· θα τρέξουν, και δεν θα αποκάμουν· θα περπατήσουν, και δεν θα ατονήσουν (Ησαΐας 40:31).

Η προσευχή αδελφοί έχει απίστευτη ομορφιά. Η κοινωνία με το Θεό δεν συγκρίνεται με τίποτα. Αλλά για να γνωρίσει κάποιος αυτή τη δόξα, πρέπει να δώσει χρόνο, και αυτό πολύ συχνά σημαίνει πως πρέπει να αφήσει κάποια πράγματα. Ακόμη και κάποιες νόμιμες απολαύσεις και δικαιώματα. Ο κόσμος ανταγωνίζεται για το χρόνο μας. Και η προσευχή θέλει χρόνο. Γιατί ο Θεός είναι πρόσωπο. Και οι σχέσεις με πρόσωπα θέλουν το χρόνο τους. Δύναμη υπάρχει. Αλλά στην προσευχή. Εκεί πρέπει να δοθούμε, αλλιώς όλα αυτά θα μένουν στη θεωρία. Και εμείς θα μένουμε με τις απορίες μας, απαιτώντας ίσως από τον Παντοδύναμο να μας τις εξηγήσει με τρόπο που εμείς θέλουμε. Σε μια τέτοια περίπτωση κατά πάσα πιθανότητα απάντηση δεν θα πάρουμε.

Προσέξτε και μια τελευταία λεπτομέρεια σε αυτό το εδάφιο. Επάνω στη σκοπιά μου θα στηθώ, κι επάνω στον πύργο θα στηλωθώ, και θα περιμένω, με σκοπό

να δω, τι θα μου μιλήσει, και τι θα απαντήσω σ' αυτόν που με ελέγχει (Αββακούμ 1:2). Ξέρει, καταλαβαίνει πως η απάντησή του Θεού θα Τον διορθώσει. Θα τον βάλει στη θέση του, θα τον ελέγξει. Ο Θεός δε φοβάται τις ερωτήσεις. Αλλά κι εμείς δεν πρέπει να φοβόμαστε τις απαντήσεις. Πολλές φορές ζητάμε «τα ρέστα» από το Θεό για πράγματα που δεν καταλαβαίνουμε. Και ο Θεός μας διορθώνει, ή μας ελέγχει.

Αυτή είναι η προσδοκία του προφήτη. Πρέπει να περιμένω την απάντηση, να την ακούσω, ώστε μετά να δω τι θα πω σε Αυτόν που με ελέγχει. Μήπως αυτό δεν έγινε και με τον Ιώβ; Όταν έρχεται η σειρά του Θεού να μιλήσει στο βιβλίο, στο κεφάλαιο 38, αφού έχουν μιλήσει και οι 4 άθλιοι παρηγορητές και ο Ιώβ, παίρνει ο Θεός το λόγο και ξεκινά με τα εξής: Τότε, ο Κύριος απάντησε στον Ιώβ, από τον ανεμοστρόβιλο, και είπε: Ποιος είναι αυτός που σκοτίζει τη βουλή μου με ασύνετα λόγια; Ζώσε, τώρα, την οσφύ σου ως άνδρας· επειδή, θα σε ρωτήσω, και φανέρωσέ μου (Ιώβ 38:1-3). Η απάντησή του, τους ελέγχει.

Δεν φοβάται τις ερωτήσεις ο Θεός. Όταν μάλιστα έρχονται από πιστές καρδιές, τις περιμένει. Από την άλλη όμως, πρέπει να περιμένουμε την απάντησή Του, και η απάντηση αυτή, θα έχει έλεγχο μέσα της. Γιατί δεν τα ξέρουμε όλα. Οι δύσκολες ερωτήσεις, ακόμη κι όταν είναι ερωτήσεις πίστης, έχουν δύσκολες απαντήσεις. Αν τις πιστέψουμε όμως, θα μας ελευθερώσουν, θα μας φέρουν πιο κοντά στο Θεό. Θα αναπαύσουν τις ψυχές μας.

Ας δούμε λοιπόν, το πρώτο μέρος της απάντησης του Θεού. Και μου αποκρίθηκε ο Κύριος: «Αυτό που τώρα σου αποκαλύπτω, γράψ' το σε πλάκες με καθαρή γραφή, έτσι που όλοι να το διαβάζουν εύκολα. Η όραση δεν θα εκπληρωθεί αμέσως τώρα, σίγουρα όμως, κάποτε θα πραγματοποιηθεί. Περιμένε με υπομονή ωςότου συμβεί» (Αββακούμ 2:2-3).

Θα πάρεις την απάντησή σου, στο χρόνο το δικό μου όμως, λέει ο Θεός. Πρέπει να περιμένεις. Θα συμβεί, δεν θα αργήσει. Θα την γράψεις μάλιστα έτσι καθαρά ώστε το μάτι γρήγορα να μπορεί να την διαβάσει.

Είναι σχεδόν τα ίδια λόγια που είπε ο Χριστός στην παραβολή για την προσευχή, με την άδικο δικαστή και τη χήρα, για το ότι πρέπει πάντοτε να προσευχόμαστε και να μην αποκάμουμε. Τέλειωσε ο Χριστός με τα εξής λόγια: Ο Θεός, μάλιστα, δεν θα αποδώσει το δίκιο των εκλεκτών του, αυτών που βοούν σ' αυτόν ημέρα και νύχτα, αν και μακροθυμεί γι' αυτούς; Σας λέω, ότι θα αποδώσει το δίκιο τους γρήγορα. Πλην, όταν έρθει ο Υιός του ανθρώπου, άραγε θα βρει την πίστη επάνω στη γη; (Λουκάς 18:7-8).

Ο Θεός απαντάει. Οι απαντήσεις Του, όμως, απαιτούν την υπομονή μας. Αυτό είναι το πρώτο που του λέει ο Θεός. Θα σου πω την απάντηση, αλλά πρέπει να κάνεις υπομονή μέχρι να το δεις να εκπληρώνεται.

Ο Θεός στον Λόγο Του μας λέει πως δεν λέει ψέμματα. Στην επιστολή προς Τίτο, ονομάζεται ο «αψευδής» Θεός (Τίτος 1:2). Έχει υποσχεθεί ένα κόμο δικαιοσύνης, έχει υποσχεθεί τη βασιλεία Του. Έχει υποσχεθεί καινούς ουρανούς και καινή γη! Ο κόσμος όπως είναι σήμερα, δεν είναι αυτό που ο Θεός ήθελε να κάνει. Για όλα όμως, έχει το δικό Του χρόνο. Αυτός είναι το Α και το Ω και είναι κυρίαρχος επάνω

στο χρόνο.

Στην προς Γαλάτας λέει: Όταν, όμως, ήρθε το πλήρωμα του χρόνου, ο Θεός εξαπέστειλε τον Υιό του (Γαλάτες 4:4). Δεν έγινε όταν οι άνθρωποι θα το ήθελαν, ή με τον τρόπο που θα επιθυμούσαν. Έγινε στο δικό Του χρόνο και με το δικό Του τρόπο. Μπορεί να αργεί, αλλά οι σκοποί του δεν υπάρχει περίπτωση να ματαιωθούν. Εγώ είμαι ο Θεός, και δεν υπάρχει άλλος· εγώ είμαι ο Θεός, και κανένας δεν είναι όμοιος με μένα· ο οποίος εξαρχής αναγγέλλω το τέλος, και από πρωύτερα αυτά που ακόμη δεν συνέβησαν, λέγοντας: Η βουλή μου θα σταθεί, και θα εκτελέσω ολόκληρο το θέλημά μου (Ησαΐας 46:9-10).

Η υπόσχεση του Θεού να αποκαταστήσει τη δικαιοσύνη, να προχωρήσει το σχέδιο Του ποτέ δεν αργεί για το Θεό. Στο πλήρωμα του χρόνου, ο Θεός πραγματοποιεί τις υποσχέσεις Του, χωρίς κανείς να μπορεί να τις ματαιώσει. Και αυτό που για μας μπορεί να φαίνεται ανάποδο, αυτό ακριβώς να είναι το σχέδιό Του.

Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και με εμάς με τη βασιλεία Του. Η δεύτερη έλευση του Χριστού θα γίνει, στο πλήρωμα του χρόνου. Ο Θεός θα αποδώσει τότε τέλεια δικαιοσύνη. Μέχρι τότε όμως, περιμένουμε και μάλιστα με το κήρυγμα του ευαγγελίου, με τη μαρτυρία μας, με την πιστότητα και την υπακοή μας «σπεύδουμε» την ημέρα εκείνη, την κάνουμε να έρθει και πιο γρήγορα.

Σε αυτό το ενδιάμεσο όμως, πρέπει κάπως να ζήσουμε. Εντάξει, να περιμένουμε, εντάξει το πλήρωμα του χρόνου. Μέχρι τότε όμως, τι; Αυτό είναι το δεύτερο που έχει η απάντηση του Θεού στον Αββακούμ.

Το δεύτερο που του ζητάει είναι το εξής: Δες, η ψυχή του υπερηφανεύθηκε, δεν είναι ευθεία μέσα του· ο δίκαιος, όμως, θα ζήσει με την πίστη του (Αββακούμ 2:4). Δύο ειδών άνθρωποι συγκρίνονται εδώ! Αυτοί των οποίων η καρδιά δεν είναι συμφιλιωμένη με το Θεό και αντί να Τον εμπιστευθούν, περηφανεύονται, εμπιστεύονται τον εαυτό τους. Δεν αναφέρεται μόνο στους Χαλδαίους που εμπιστεύονται τον εαυτό τους.

Όποτε οι άνθρωποι εμπιστεύθηκαν αποκλειστικά τις δικές τους δυνάμεις και ικανότητες, την καταγωγή τους, ή τη μόρφωσή τους, τον πλούτο τους, για να λύσουν τα προβλήματά τους, η αληθινή ζωή χάθηκε μέσα από τα χέρια τους. Αυτή είναι η ουσία της περηφάνειας. Να πιστεύω πως μπορώ μόνος μου. Μια τέτοια καρδιά, δεν είναι «ευθεία» με το Θεό. Και δεν μπορεί να δει τι ο Θεός κάνει. Το βλέπουμε αυτό, στις χαλασμένες σχέσεις, στις χωρισμένες οικογένειες, στις κοινωνίες μας που πάνε από το κακό στο χειρότερο, στην κατεστραμμένη γη που αφήνουμε πίσω μας.

Ο δίκαιος, από την άλλη, θα ζήσει με τη πίστη του. Η απάντηση του Θεού στο γιατί οι Χαλδαίοι, στο γιατί Θεέ στέλνεις χειρότερους ανθρώπους για να κρίνουν το λαό σου; Γιατί δεν τους σταματάς τώρα πια; Γιατί σιωπάς; Η απάντηση σε όλα αυτά είναι: Θα σου πω τι θα κάνω. Αυτό θα πραγματοποιηθεί ένα σίγουρα. Μέχρι να το δεις να γίνει όμως, (1) κάνε υπομονή (Αββ. 2:2-3) και (2) έχε πίστη (Αββ. 2:4). Σε αυτή τη δύσκολη περίοδο, η πίστη σου είναι αυτή που θα σε κρατήσει. Θα ζήσεις με τη πίστη πως ο Θεός θα πραγματοποιήσει αυτό που θα πει.

«Δίκαιος» είναι αυτός που βρίσκεται σε σωστή σχέση με το Θεό. Είναι το αντίθετο του περήφανου, του ανθρώπου που δεν πιστεύει πως έχει κάποια ανάγκη το Θεό. Να είμαι δίκαιος σημαίνει να έχω σωστή σχέση με το Θεό, όχι κάνοντας πράγματα, όχι τελώντας τελέτες ή ακολουθώντας τύπους. Σημαίνει να είμαι πιστός στο Θεό, δηλαδή να Τον εμπιστεύομαι, να εξαρτώμαι από το Θεό. Να συνειδητοποιώ πως τον έχω ανάγκη. Ο δίκαιος, όμως, θα ζησει με την πίστη του (Αββακούμ 2:4).

Πίστη σημαίνει να βάλω όλη μου τη ζωή στα χέρια του Θεού. Να ζητήσω Εκείνος να τη γεμίσει ανεξάρτητα με τις περιστάσεις γύρω μου. Παρά το γεγονός ότι είμαι ένοχος κι αμαρτωλός, να Τον εμπιστευτώ για συγχώρεση, για αποκατάσταση. Πίστη είναι να ζω με τη δύναμη του και όχι με τη δική μου. Κι ας είναι γύρω μου οι Βαβυλώνιοι και καταστρέφουν τα πάντα, ας πάει όλος ο κόσμος να γυρίσει ανάποδα, εγώ θα εμπιστεύομαι. Και με αυτή τη πίστη θα ζήσω. Πίστη σημαίνει να είναι ο Θεός το πιο ζωντανό κομμάτι της ζωής μου κάθε μέρα. Να παίρνω ζωή από τη δική του ζωή.

Με αυτή την έννοια ακριβώς χρησιμοποιεί η Καινή Διαθήκη αυτή τη φράση. Στη Ρωμαίους: Επειδή, δεν ντρέπομαι, βέβαια, το ευαγγέλιο του Χριστού· για τον λόγο ότι, είναι δύναμη Θεού προς σωτηρία σε κάθε έναν που πιστεύει, και στον Ιουδαίο, πρώτα, και στον Έλληνα· επειδή, διαμέσου αυτού η δικαιοσύνη του Θεού αποκαλύπτεται από πίστη σε πίστη, καθώς είναι γραμμένο: «Ο δε δίκαιος, θα ζήσει με πίστη» (Ρωμαίους 1:16-17). Εξηγεί ο Παύλος γιατί θέλει να κηρύξει το ευαγγέλιο σε εθνικούς ανθρώπους στη Ρώμη. Γιατί η σωτηρία του Θεού δίνεται σε όλους. Οι Ιουδαίοι δεν έχουν προνομία καταγωγής. Η αιώνια ζωή δεν δίνεται ως ανταμοιβή για το κοινωνικό στάτους. Η αιώνια ζωή δίνεται σε αυτούς που έχουν πίστη. Όπως στον Αββακούμ. Όπως και τότε ο δίκαιος δεν είναι αυτός που γεννήθηκε Ιουδαίος αλλά αυτός που εμπιστεύεται, έτσι και σήμερα.

Με ανάλογο τρόπο στην προς Γαλάτας λέει πως η αιώνια ζωή δεν δίνεται σε αυτούς που προσπαθούν μόνοι τους. Ότι διαμέσου τού νόμου δεν ανακηρύσσεται δίκαιος κανένας μπροστά στον Θεό, είναι φανερό· επειδή, «ο δίκαιος διαμέσου της πίστης θα ζήσει» (Γαλάτες 3:11). Τίποτα που κάνουμε μόνοι μας δεν είναι αρκετό για να μας δώσει ζωή. Το να εμπιστευτώ περήφανα τις δικές μου δυνάμεις, τα έργα του νόμου για να σωθώ, με οδηγεί πιο μακριά από το Θεό.

Βλέπετε η Καινή Διαθήκη παίρνει τη φράση από τον Αββακούμ και της δίνει αυτό που οι θεολόγοι ονομάζουν «εσχατολογική» σημασία. Ζούμε στις έσχατες μέρες, οι οποίες ξεκίνησαν με το θάνατο και την ανάσταση του Ιησού Χριστού. Ζούμε, ως χριστιανοί σ' ένα κόσμο που είναι στηριγμένος στην πονηριά. Ο κόσμος εν τω πονηρώ κείται (Α' Ιωάννου 5:19). Σε μια γενιά σκολιά και διεστραμμένη. Σε ένα κόσμο που είναι χειρότερος από την εισβολή των

Χαλδαιών. Που οι άνθρωποι είναι προπετείς, απειθείς στους γονείς, φιλήδονοι μάλλον παρά φιλόθεοι, που έχουν μορφή ευσέβειας, αλλά αρνούνται τη δύναμή της. Σε ένα κόσμο που οι πόλεμοι αντί να λιγοστεύουν γίνονται περισσότεροι. Που η ανασφάλεια αντί να μικραίνει, μεγαλώνει.

Ζούμε κι εμείς στην περίοδο της αναμονής. Ο Θεός έχει πει ότι θα εκπληρώσει τα σχέδια του, στο πλήρωμα του χρόνου. Ο Χριστός θα ξαναέρθει. Μέχρι τότε όμως, θα κάνουμε υπομονή και θα ζούμε με εμπιστοσύνη στο Θεό ακόμη κι αν, επειδή είμαστε χριστιανοί, υποφέρουμε.

Δείχνει η Καινή Διαθήκη πως τα λόγια του Αββακούμ στην πραγματικότητα αφορούν την Εκκλησία, η τελική τους εφαρμογή κι εκπλήρωση αφορά την Εκκλησία.

Κλείνω με την περικοπή από την προς Εβραίους επιστολή όπου το ίδιο εδάφιο χρησιμοποιείται για να ενθαρρύνει την εκκλησία που διώκεται: Μη αποβάλετε, λοιπόν, την παρρησία σας, που έχει μεγάλη μισθαποδοσία. Επειδή, έχετε ανάγκη από υπομονή, για να κάνετε το θέλημα του Θεού, και να λάβετε την υπόσχεση. Επειδή ακόμα λίγον καιρό, και θάρθει ο ερχόμενος και δεν θα βραδύνει· «ο δε δίκαιος θα ζήσει εκ πίστεως». Και «αν κάποιος συρθεί προς τα πίσω, η ψυχή μου δεν ευαρεστείται σ' αυτόν». "Εμείς όμως δεν είμαστε από κείνους που υποχωρούν και χάνονται, αλλ' απ' αυτούς που πιστεύουν και σώζονται" (Εβραίους 10:35-39).

Μπορεί λοιπόν, ως χριστιανοί, σαν τον Αββακούμ να βλέπουμε γύρω μας καταστροφή. Και έτσι είναι. Να βλέπουμε αναταραχή στην πατρίδα μας και στον κόσμο. Και έτσι είναι. Και να αναρωτιόμαστε: Τι κάνει ο Θεός; Που είναι; Γιατί δεν κρίνει; Γιατί δεν ξαναέρχεται ο Χριστός να τελειώνουμε. Να αποδώσει δικαιοσύνη.

Δύο πράγματα μας λέει ο Θεός σαν τον Αββακούμ: "Δεν καθυστερεί ο Κύριος να εκπληρώσει την υπόσχεσή του, όπως νομίζουν μερικοί. Κάνει υπομονή, γιατί δε θέλει να καταστραφούν μερικοί από σας, αλλά να μετανοήσουν όλοι" (Β' Πέτρου 3:9). Θα έρθει ο Χριστός, και θα αποδώσει, όχι απλά δικαιοσύνη, αλλά τέλεια δικαιοσύνη.

Μέχρι τότε όμως, εμείς τα παιδιά του, θα ζήσουμε με πίστη «ο δε δίκαιος θα ζήσει εκ πίστεως» (Αββ. 2:4, Ρωμ. 1:17, Γαλ. 3:11, Εβρ. 10:38).

Η ερώτηση λοιπόν, είναι, έχεις αυτή την πίστη; Έχεις εμπιστευθεί στο Χριστό, για να σωθείς; Συνεχίζεις σε αυτό το δρόμο της πίστης, ή ανήκεις σε αυτούς που σέρνονται προς τα πίσω, και θα οδηγηθούν στην απώλεια. Το μήνυμα του Θεού πάντα ήταν το ίδιο: Ο δίκαιος θα ζήσει με την πίστη. Όχι με την «όψη», όχι με αυτά που βλέπει, ούτε με αυτά που «νοιώθει». Με την πίστη

Ο αιδ. Γ. Αδάμ είναι ποιμένας της Β' Ε.Ε.Ε. Αθηνών.

"Ημείς... οι πνεύματι Θεού λατρεύοντες"

του αιδ. Αργύρη Πέτρου

Φιλιπησίους 3:3

Τι εννοεί ο Παύλος όταν γράφει στους πιστούς των Φιλιππών: ημείς γαρ εσμέν η περιτομή (3α);

Η περιτομή ήταν το εξωτερικό σημάδι ότι κάποιος ήταν μέλος του λαού του Θεού, του Ισραήλ.¹ Το σημάδι αυτό συμβολίζει τη χάρη του Θεού να δώσει στους εκλεκτούς Του αυτές τις υποσχέσεις της διαθήκης. Με τη φράση «εμείς είμαστε η περιτομή» ο Παύλος διεκδικεί για τον εαυτό του και για τους πιστούς των Φιλιππών το προνόμιο ότι είναι οι αναμφισβήτητοι κληρονόμοι της πανάρχαιας θείας υπόσχεσης της σωτηρίας μόνο μέσω της πίστης στο Χριστό και με τίποτε άλλο: «εμείς είμαστε οι εκλεκτοί παραλήπτες των υποσχέσεων της διαθήκης του Θεού, πάνω σ' εμάς ο Θεός έθεσε την προσωπική του σφραγίδα της εκλογής Του και της ιδιοκτησίας Του»!

Το «εμείς» είναι πολύ emphaticό και σημαίνει «εμείς και όχι αυτοί, δηλ. οι ιουδαίζοντες κήρυκες». Ο Παύλος αφήνει το διδασκαλικό του τρόπο του «εσείς» και συμπεριλαμβάνει τον εαυτό του στο «εμείς». Το κάνει αυτό γιατί διακηρύττει μια σωτηριολογική αλήθεια που συμπεριλαμβάνει όλους τους πιστούς,² Ιουδαίους και εθνικούς.

Σαν να λέει ο απόστολος «Εμείς Ιουδαίοι και εθνικοί που πιστέψαμε στο Χριστό και σωθήκαμε με την χάρη Του, είμαστε η περιτομή κι όχι αυτοί, οι Ιουδαίζοντες που προσθέτουν στην πίστη ανθρώπινα έργα και συμπληρώνουν τη χάρη του Θεού με ανθρώπινα επιτεύγματα! Εμείς είμαστε ο λαός του Θεού και παιδιά του Θεού.³ Αυτοί μπορεί να έχουν την περιτομή στη σάρκα, αλλά εμείς έχουμε την περιτομή στην καρδιά από τον ίδιο το Θεό. Έτσι, η ευλογία της αβραμικής διαθήκης έρχεται σ' εμάς μέσω του Χριστού, και αποκτούμε με την πίστη την εσχατολογική ευλογία του Αγίου Πνεύματος.⁴ Αυτοί έχουν τους τύπους, τις τελετές, τους νόμους, αλλά εμείς έχουμε την πίστη στον Ιησού, που μας φέρνει στο Θεό ως λαό Του και μας δίνει την υιοθεσία από το Θεό, η οποία μας κάνει παιδιά Του».

Στην περικοπή μας λοιπόν ο Παύλος, έμμεσα αλλά ξεκάθαρα, λέει ότι ο Ισραήλ δηλαδή οι φυσικοί απόγονοι του Αβραάμ, αν δεν έχουν την πίστη στο Χριστό, δεν είναι πια ο λαός του Θεού. Οι «υιοί του Αβραάμ»,⁵ τίτλος που παραπέμπει στον Ισραήλ,⁶ είναι μόνο όσοι πιστεύουν στο Χριστό από όποια φυλή της γης κι αν προέρχονται, πράγμα που είναι η εκπλήρωση της υπόσχεσης στον Αβραάμ: «θέλουσιν ευλογηθή εν σοι πάσαι αι φυλαί της γης».⁷ Οι πιστοί του Χριστού είναι «του Αβραάμ σπέρμα» και «κατ' επαγγελίαν κληρονόμοι» του.⁸ Αυτό φαίνεται και από το ότι πάντα όλοι οι Ισραηλίτες δεν ήταν Ισραήλ: «ου γαρ

πάντες οι εξ Ισραήλ ούτοι Ισραήλ».⁹ Μπορεί να είχαν τα εξωτερικά σημάδια, («εν τω φανερώ Ιουδαίος»), αλλά δεν είχαν τα εσωτερικά γνωρίσματα, δηλαδή την «περιτομή καρδιάς εν πνεύματι».¹⁰ Αλλού μάλιστα διευκρινίζει πως οι πιστοί αποκτήσαμε την αληθινή, την πνευματική αυτή περιτομή της οποίας σύμβολο εξωτερικό είναι το βάπτισμα:

*«Άλλωστε, πιστεύοντας σ' αυτόν, υποβληθήκατε σε περιτομή με την οποία αποβλήθηκαν από το σώμα σας οι αμαρτίες της σάρκας, και η οποία δε γίνεται με φυσική επέμβαση. Είναι μια περιτομή που πραγματοποιήθηκε με την ενέργεια του Χριστού, καθώς συνταφήκατε κι εσείς μαζί του μέσω του βαπτίσματος και αναστηθήκατε επίσης μαζί του χάρη στην πίστη, με την ενέργεια του Θεού ο οποίος τον ανέστησε από τους νεκρούς».*¹¹

Η Παλαιά Διαθήκη προειδοποιεί τον Ισραήλ ότι η παρακοή απέναντι στο νόμο του Θεού θα τον οδηγήσει στο να επιφέρει πάνω του την κατάρα της διαθήκης.¹² Κατά τους προφήτες η εξορία από τη γη της επαγγελίας ήταν η κρίση αυτή του Θεού ενάντια στην έλλειψη πίστης του Ισραήλ,¹³ και φυσικά αυτός ήταν ο τρόπος που οι Ισραηλίτες έβλεπαν και την ρωμαϊκή κατοχή. Άλλες όμως περικοπές προσδοκούν μια μελλοντική αποκατάσταση όπου ο Ισραήλ, ενδυναμωμένος από το Πνεύμα, την εποχή του Μεσσία θα υπακούει το νόμο του Θεού με την καρδιά του.¹⁴ Αντίθετα με τον Ισραήλ, για τους εθνικούς ο Παύλος πιστεύει ότι έχουν ενσωματωθεί στον αποκαταστημένο, τον εσχατολογικό Ισραήλ στον οποίο πρόσβλεπαν οι προφήτες.

Δύο αποδείξεις μάς δίνει ο απόστολος Παύλος για το ότι οι πιστοί του Χριστού –Ιουδαίοι και εθνικοί– είναι ο πραγματικός Ισραήλ, η γνήσια περιτομή:

1. Οι πνεύματι Θεού λατρεύοντες (3β). Οι θρησκευόμενοι αρκούνται στην εκπλήρωση του τύπου, όχι όμως οι πιστοί που υπηρετούν το Θεό μέσω του Αγίου Πνεύματος.¹⁵ Σαν νεοέλληνες μερικές φορές ξεχνάμε ότι η πρώτη αρχαιοελληνική έννοια του «λατρεύω» είναι υπηρετώ¹⁶ και όχι με την σημερινή έννοια¹⁷: ευσεβούμαι, προσκυνώ, δοξολογώ. Η χρήση της λέξης του Παύλου χρωματίζεται από τη χρήση της στη μετάφραση των Εβδομήκοντα που αναφέρεται στη λειψική υπηρεσία στο ναό αλλά κυρίως στην υπηρεσία του Ισραήλ σαν εκλεκτού λαού του Θεού.¹⁸

Σε αντίθεση με τους Ιουδαίζοντες που δεν μπορούν να μπουν στο ναό αφού είναι ακάθαρτοι «σκύλοι», που δεν μπορούν να υπηρετήσουν αφού έχουν «κατατάμει» τη σάρκα τους, και που σαν κακοί εργάτες δεν υπηρετούν το Θεό, ο Παύλος λέει ότι «εμείς οι πιστοί είμαστε οι σωστοί Λευίτες»! Αν τον ρωτούσα-

με γιατί συμβαίνει αυτό, θα απαντούσε: «Διότι εμείς υπηρετούμε το Θεό δια μέσου του Πνεύματος, και όχι βάσει των φυσικών ιδιοτήτων μας! Διότι εμείς ενδυναμώνομαστε στην υπηρεσία μας από το Πνεύμα του Θεού, ενώ αυτοί επικεντρώνονται στενόμυαλα στα «έργα του νόμου» που νομίζουν ότι εξασφαλίζουν τη θέση τους μέσα στην κοινότητα των πιστών και μπροστά στο Θεό».

Με το Άγιο Πνεύμα Του ο Θεός από «ακάθαρτους εθνικούς σκύλους» μάς έκανε «τέκνα Θεού».¹⁹ Με το Πνεύμα Του από «εργάτες της ανομίας» μάς έκανε «εργάτες της δικαιοσύνης».²⁰ Με το Πνεύμα Του «μας αξίωσε να υπηρετούμε τη νέα διαθήκη», όχι το «γράμμα του νόμου».²¹ Με το Πνεύμα Του «δουλεύουμε πια σύμφωνα με τη νέα ζωή του Πνεύματος, και όχι σύμφωνα με τον παλιό τύπο του γράμματος του νόμου».²² Το Πνεύμα, το εσχατολογικό αυτό δώρο «που μας έχει υποσχεθεί ο Θεός», το «αποκτήσαμε μέσω της πίστης» «για να πραγματοποιηθεί στους εθνικούς η ευλογία του Αβραάμ χάρι στον Ιησού Χριστό».²³

Η «λατρεία» μας αυτή δεν εξαντλείται στην τήρηση νόμων, τύπων και τελετών, όπως π.χ. η περιτομή με την οποία οι προσήλυτοι ταυτίζονταν με το λαό του Θεού. Αλλά με τη δύναμη του Πνεύματος ξεκινά από την πνευματική αναγέννηση και οδηγεί στην ολοκληρωτική προσφορά²⁴ του εαυτού μας στο Χριστό! Σαν πιστοί του Χριστού ολόκληρη η ζωή μας πρέπει να είναι τώρα υπηρεσία και προσφορά στο Θεό, δια του Αγίου Πνεύματος που ζει μέσα μας.²⁵ Η φράση αυτή «πνεύματι» μας θυμίζει την προφητική περιγραφή του αποκαταστημένου Ισραήλ, σαν το ναό όπου κατοικεί το Πνεύμα του Θεού.²⁶

Η υπηρεσία αυτή είναι όχι μόνο το έργο της διάδοσης του ευαγγελίου και των καλών έργων της δικαιοσύνης. Είναι η ίδια η ζωή μας που πρέπει να αντανάκλα την αγιότητα του Θεού μέσα στον κόσμο,²⁷ με το χριστιανικό χαρακτήρα και την συμπεριφορά που ακολουθεί το μοντέλο του Χριστού.²⁸ Το Άγιο Πνεύμα, που χαρακτηρίζει τη χριστιανική εμπειρία, μας ικανώνει να «περιπατούμε κατά το Πνεύμα» και να υπηρετούμε με το σωστό τρόπο το Θεό.²⁹

Η υπηρεσία αυτή που προσφέρουν ο κάθε πιστός και η εκκλησία δια του Πνεύματος του Θεού, απέχει έτη φωτός από την υπηρεσία μέσω της τήρησης του νόμου. Πολλοί Ιουδαίοι είχαν χάσει το θείο σκοπό του νόμου που ήταν να αντανάκλουν σαν λαός του Θεού τη δόξα και την αγιότητά Του υπακούοντας τις εντολές του νόμου Του. Αντί η περιτομή να είναι λοιπόν ενδεικτικό της καρδιάς τους έγινε λόγος καύχησης στη σάρκα τους!

2. Και καυχώμενοι³⁰ εν Χριστώ Ιησού και ουκ εν σαρκί πεποιθότες (3γ). Οι ιουδαίζοντες κήρυκες με την έμφασή τους στην τήρηση των εξωτερικών επιταγών του νόμου προκειμένου οι εθνικοί χριστιανοί να γίνουν μέλη της διαθήκης του Θεού, στήριζαν την πεποίθησή τους στη σάρκα, στις επιτυχίες τους, στην αξία τους και όχι στο Χριστό και στην πίστη. Υπολόγιζαν στην αδύναμη και ξεπεσμένη φύση του ανθρώπου και όχι στο Θεό, γι' αυτό και ήταν σίγουρα χαμένοι!

Όπως είπαμε και νωρίτερα,³¹ όταν ξανασυναντήσαμε τη λέξη «καύχημα», «καυχώμαι» σημαίνει τοποθετώ την πλήρη εμπιστοσύνη μου σε κάτι, περη-

φανεύομαι για κάτι, και έτσι το «δοξάζω». Οι πιστοί τοποθετούν την πλήρη εμπιστοσύνη τους στο Χριστό και στο έργο Του και έτσι δοξάζουν Αυτόν. Αντίθετα, οι ιουδαίζοντες κήρυκες υπολόγιζαν στα εξωτερικά σημάδια της διαθήκης, «δοξάζαν» την περιτομή σαν συμπλήρωμα της πίστης στο Χριστό και έτσι έδειχναν ότι αγνοούν την ουσία της. Οι θρησκευόμενοι άνθρωποι βασίζονται στους τύπους και στα έργα τους ενώ οι πραγματικοί πιστοί δε βασίζονται πουθενά αλλού, παρά μόνο στο Χριστό: είναι οι «ουκ εν σαρκί³² πεποιθότες».³³

Ο θάνατος του Χριστού φέρνει όσους πιστεύουν σ' Αυτόν στην σωστή σχέση με το Θεό. Έτσι, οι πιστοί όπως άρχισαν με το Χριστό και με την πίστη, συνεχίζουν να εμπιστεύονται και να δοξάζουν Αυτόν.³⁴ Οι αντίθεση των πιστών με του ιουδαίζοντες κήρυκες είναι ότι οι πρώτοι καυχόνται στο Χριστό και οι δεύτεροι τελικά στην περιτομή τους³⁵ αφού πιστεύουν ότι αυτή συμπληρώνει την πίστη. Οι πρώτοι ζουν βασισμένοι στο Πνεύμα και οι δεύτεροι στην σάρκα,³⁶ αυτοί είναι «εν τω κρυπτώ» Ιουδαίοι εκείνοι «εν τω φανερώ» Ιουδαίοι,³⁷ οι μεν είναι «τέκνα επαγγελίας» του Αβραάμ οι δε τέκνα «κατά σάρκα» του Αβραάμ.³⁸

Η «σάρκα» εδώ δεν έχει απλά το κυριολεκτικό νόημα που αναφέρεται στην περιτομή αλλά και το μεταφορικό νόημα που παραπέμπει στην ανθρώπινη δύναμη, στο φυσικό άνθρωπο, ξέχωρα από το Θεό και το Πνεύμα Του.³⁹ Η «σάρκα» σχετίζεται με την αμαρτωλή συμπεριφορά και την ανάγκη του ανθρώπου για απολύτρωση.⁴⁰ Η «σάρκα» είναι το αντίθετο της νέας ζωής που το Πνεύμα του Θεού δίνει στον άνθρωπο.⁴¹ Αντίθετα με τους ιουδαίζοντες που καυχόνται στη «σάρκα», η πραγματική «περιτομή», δηλ. οι πιστοί του Χριστού δεν βασίζονται στην ανθρώπινη αξία ή έργα ή τελετές αλλά στο Πνεύμα του Θεού.

Δεν μπορούμε να υπερηφανευτούμε, να καυχηθούμε⁴² στην ηθική μας, γιατί δεν είναι τα φυσικά μας προσόντα ή τα εθνικά μας προνόμια ή τα καλά μας έργα αυτά που μας σώζουν, αλλά η χάρη του Θεού.⁴³ Ο προφήτης Ιερεμίας διακηρύττει ότι το μόνο σωστό καύχημα είναι η σχέση μας με το Θεό.⁴⁴ Γι' αυτό άλλωστε γράφει ο Παύλος: «Επομένως, όπως λέει η Γραφή: "Όποιος καυχιέται, για τη χάρη του Θεού να καυχιέται"».⁴⁵ Το μόνο έγκυρο καύχημα είναι το έργο του Θεού εν Χριστώ, κι όχι κάποιο δικό μας έργο.

Οι κακοί εργάτες, λέει ο Παύλος, θέλουν να σας βάλουν να εκπληρώσετε όλους τους τύπους, να συμμετέχετε σε όλες τις τελετές «για να έχετε καύχηση στη σάρκα σας». Και συνεχίζει:

«Αφού στην πραγματικότητα ούτε αυτοί οι ίδιοι που περιτέμνονται δεν τηρούν το νόμο. Θέλουν όμως να περιτέμνεστε εσείς, ώστε να έχουν κάποιο λόγο να καμαρώνουν προβάλλοντας τη δική σας σαρκική περιτομή. Όσο για μένα, ας μη φτάσω ποτέ στο σημείο να καυχηθώ για τίποτε άλλο παρά μόνο για το σταυρό του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, μέσω του οποίου ο κόσμος σταυρώθηκε όσον αφορά εμένα κι εγώ σταυρώθηκα όσον αφορά τον κόσμο»».⁴⁶

Αυτός είναι τα πάντα για μας! Σωτηρία σημαίνει ότι το μόνο στήριγμα της ζωής μας είναι ο Χριστός. Πουθενά αλλού δεν μπορούμε να στηριχτούμε για να σωθούμε, παρά στο έργο του Χριστού πάνω στο σταυ-

ρό. Αν στηριχτούμε στον εαυτό μας για να σταθούμε μπροστά στο δίκαιο Θεό, αν βασιستούμε στα καλά μας έργα για να μας δεχτεί ο άγιος Θεός, ακυρώνουμε το ευαγγέλιο και τη θυσία του Χριστού.

Κατάλαβες ότι δεν μπορείς να παρουσιάσεις τίποτα δικό σου στο Θεό για τη σωτηρία σου: ούτε στην αρχή για να σωθείς, ούτε μετά για να μεις τελικά στην αιώνια βασιλεία Του; Συνειδητοποίησες ότι υπάρχει μόνο ένα ευαγγέλιο κι αυτό είναι: σωτηρία με την πίστη στον Ιησού Χριστό κι όχι σωτηρία με τα καλά έργα ή μέσω θρησκευτικών τύπων; Κατανόησες ότι δεν υπάρχει κανένα στήριγμα πνευματικό, τίπο-

τα που να καυχίεσαι, παρά μόνο ο ίδιος ο Χριστός; Διαπίστωσες ότι αν στηρίζεσαι στον εαυτό σου, στρέφεις την πλάτη σου στη θυσία του Χριστού και ο Σωτήρας δεν μπορεί πια να σε βοηθήσει;

Το ανωτέρω άρθρο αποτελεί προδημοσίευση από το βιβλίο των εκδόσεων «Ο Λόγος»: «Σωστή Πορεία... προς την Ουράνια Πατρίδα» του αιδ. Αργύρη Πέτρου

Ο αιδ. δρ. Αργύρης Πέτρου είναι καθηγητής στην Ελληνική Βιβλική Σχολή.

Υποσημειώσεις

¹ Στο Ρωμ. 2:28-29 ο Παύλος αντιστρέφει στην υπό-σχεση του Δευτ. 30:6 ποιος είναι ο Ιουδαίος και ποιος ο εθνικός

² Παρόμοια από το «υμείς» στο «ημείς» Ρωμ. 8:15, Γαλ. 4:5, Α΄ Θεσ. 1:9-10 (και Ρωμ. 5:1-5, 8:3, Α΄ Κορ. 1:18, 30, 5:7, 15:3, Α΄ Θεσ. 5:9)

³ Φιλ. 2:14-16

⁴ Γαλ. 3:14

⁵ Γαλ. 3:7, 26

⁶ Ως. 1:10, 11:1 Ένας άλλος τίτλος του Ισραήλ είναι «εκλεκτοί του Θεού» που και αυτό εφαρμόζεται στους π-στούς του Χριστού (Κολ 3:12)

⁷ Γέν. 12:3, Γαλ. 3:29

⁸ Γαλ. 3:29

⁹ Ρωμ. 9:6

¹⁰ Ρωμ. 2:28-29

¹¹ Κολ. 2:11-12

¹² Λευιτ. 26:3-39

¹³ Έσδρ. 9:6-15, Ιερ. 2:9, Ιεζ. 5:6, 11:12, Δαν. 9:4-19

κλπ.

¹⁴ Ιερ. 31:31-34, Ιεζ. 36:25-28

¹⁵ Ρωμ. 8:13-14, Α΄ Κορ. 14:2, Γαλ. 5:16, Φιλ. 2:1

¹⁶ Δευτ. 28:48

¹⁷ Ισχύει βέβαια και το ότι οι εν Χριστώ πιστοί λατρεύουν πραγματικά το Θεό (Λουκ. 1:74, 2:34, Πράξ. 7:42, 26:7, Ρωμ. 1:9, 25, 9:4, 12:1, Αποκ. 7:15, 22:3. Επίσης, Έξοδ. 23:25, Δευιτ. 6:12-13, 10:12, 20, Ιησ. Ν. 22:27), όχι μόνο γιατί έχουν το Πνεύμα του Θεού, αλλά γιατί: «Πνεύμα ο Θεός και τους προσκυνώντας αυτόν εν πνεύματι και αληθεία δει προσκυνεί» (Ιωάν. 4:24). Αυτό είπε ο Ιησούς στην Σαμαρείτισα αφού προηγούμενος τη διαβεβαίωσε:

«έρχεται ώρα και νυν εστί, ότε οι αληθινοί προσκυνη-ταί προσκυνήσουσιν τω πατρί εν πνεύματι και αληθεία· και γαρ ο πατήρ τοιούτους ζητεί τους προσκυνούντας αυτόν» (Ιωάν. 4:23).

Ο Ιησούς με τη φράση του «έρχεται ώρα και νυν εστί» παραπέμπει στην εγκαινιασμένη αλλά όχι πλήρως εκπληρωμένη βασιλεία Του. Η βασιλεία Του είναι εδώ αλλά όχι ακόμα πλήρως! Το «έρχεται ώρα» παραπέμπει στη μελλοντική βασιλεία του Χριστού όπου οι λυτρωμένοι Του θα λατρεύουν αιώνια το Θεό. Αλλά το «και νυν είναι» παραπέμπει στην παρούσα βασιλεία του Θεού στις καρδιές των πιστών και στις λατρευτικές συνάξεις της εκκλησίας Του, όπου λατρεύεται ο Θεός σε κάθε μέρος, αρκεί να είναι «εν πνεύματι και αληθεία».

Δεν μπορείς να λατρεύεις το Θεό, αν δεν αναγνωρίσεις ότι για το Θεό μετράει η προσκύνηση της καρδιάς σου και όχι οι εξωτερικοί τύποι μπροστά στους ανθρώπους αν στερούνται ουσίας, που είναι η πίστη στον Χριστό! Η καλύτερη λατρεία προς το Θεό είναι η συντριμμένη και ταπεινωμένη καρδιά! Αληθινή λατρεία είναι αυτή που προέρχεται από τον πιστό χριστιανό που έχει γεννηθεί πνευματικά και υπηρετεί το Θεό με τη δύναμη του

Πνεύματος.

¹⁸ Έξοδ. 3:12, Δευτ. 10:12

¹⁹ Φιλ. 2:14-16

²⁰ Φιλ. 3:9

²¹ Β΄ Κορ. 3:6

²² Ρωμ. 7:6

²³ Γαλ. 3:14

²⁴ Ρωμ. 12:1-2

²⁵ Λουκ. 1:74, Πράξ. 24:14, 27:23

²⁶ Ιεζ. 11:19, 36:27, 37:1-14

²⁷ Φιλ. 2:14-16

²⁸ Φιλ. 2:3-7

²⁹ Ρωμ. 8:1-14, Γαλ. 5:16, 25

³⁰ Φιλ. 1:26, 2:16

³¹ Φιλ. 1:26

³² Ρωμ. 4:1, 9:3, Α΄ Κορ. 1:16, 10:18, 15:50, Β΄ Κορ. 10:4, Γαλ. 1:16, 6:12, Εφεσ. 6:12

³³ Φιλ. 1:6, 14, 25, 2:24, 3:4

³⁴ Αντίθετα με τους Γαλάτες, Γαλ. 3:3

³⁵ Φιλ. 3:3, Γαλ. 6:12-13

³⁶ Γαλ. 4:29, 5:16-21, Ρωμ. 5:16-21

³⁷ Ρωμ. 2:28-29

³⁸ Γαλ. 4:23, 28

³⁹ Γέν. 6:3, Ησ. 31:3

⁴⁰ Α΄ Κορ. 15:50, Γαλ. 5:16, 19, Ρωμ. 13:14

⁴¹ Ρωμ. 8:4-13, Γαλ. 3:3, 4:29, 5:16-17, 6:8

⁴² Δευτ. 10:21, Ιερ. 9:23-24

⁴³ Ρωμ. 5:11

⁴⁴ Ιερ. 9:23-24

⁴⁵ Α΄ Κορ. 1:31, Β΄ Κορ. 10:17

⁴⁶ Γαλ. 6:13-14

Η Γεωγραφική Ανακατανομή του Χριστιανισμού και οι Ορθόδοξες Εκκλησίες

του Σταύρου Ζουμπουλάκη

Ορθοδοξία και Ιεραποστολή

Κυκλοφόρησε πριν από λίγο καιρό στη Γαλλία ένας θρησκευτικός Άτλας (*L' Atlas des religions* [2007], σ. 196), συνέκδοση του περιοδικού *La Vie* και της εφημερίδας *Le Monde*, με τη δηλωμένη μάλιστα πρόθεση να ενημερώνεται και να επανεκδίδεται τακτικά. Περιέχει 200 χάρτες και αναλυτικά αριθμητικά δεδομένα για όλες τις θρησκείες και ομολογίες του πλανήτη. Την ένσταση ότι η μέτρηση και η χαρτογράφηση της θρησκευτικής πίστης είναι αδύνατες, οι υπεύθυνοι της έκδοσης την έχουν αντιμετωπίσει εκ των προτέρων: δεν μετρούν την πίστη αλλά τη θρησκευτική ένταξη, ή ακριβέστερα, τη δήλωση θρησκευτικής ταυτότητας (και πολλά άλλα βεβαίως μετρήσιμα στοιχεία του θρησκευτικού βίου). Δεν μαθαίνουμε δηλαδή ποια είναι η πίστη, αίφνης, των Σουηδών, το βάθος και η έντασή της, έχει σημασία όμως να γνωρίζουμε ότι δηλώνουν σε ποσοστό πάνω από 80% λουθηρανοί, ενώ είναι λιγότεροι από 5% όσοι από αυτούς εκκλησιάζονται μία τουλάχιστον φορά τον μήνα. Απώτερη επιδίωξη άλλωστε αυτού του Άτλαντα είναι η αποτύπωση της γεωπολιτικής διάστασης του θρησκευτικού φαινομένου, εξαιρετικά σημαντικής όσο και μεταβαλλόμενης σήμερα.

Πολλά και χρήσιμα λοιπόν είναι εκείνα που μπορεί να πληροφορηθεί κανείς από τούτο τον Άτλαντα και, κυρίως, πώς μοιράζονται οι διάφορες θρησκείες και ομολογίες κατά χώρα. Μαθαίνουμε, επί παραδείγματι, ότι η Νιγηρία είναι η δεύτερη, μετά την Αμερική, προτεσταντική χώρα του πλανήτη (ή τρίτη, αν συναριθμήσουμε και το αγγλικανικό Ηνωμένο Βασίλειο, πάνω πάντως από τη Γερμανία, την πατρίδα του προτεσταντισμού), ότι οι χριστιανοί είναι περισσότεροι από τους βουδιστές στη Νότια Κορέα και ότι στην Ινδία ο βουδισμός αντιπροσωπεύει μόλις το 1% του συνολικού πληθυσμού (ο βουδισμός και η Ορθοδοξία γνώρισαν κατά τον 20ό αιώνα τη μεγαλύτερη αριθμητική υποχώρηση, λόγω του κομμουνισμού που αναπτύχθηκε ή επιβλήθηκε στις χώρες τους), ότι, ενώ στην Ασία συνολικά οι χριστιανοί μειοψηφούν (4%), στις Φιλιππίνες ειδικά ανέρχονται στο 90% του

πληθυσμού, ότι η Ινδονησία, η πρώτη μουσουλμανική χώρα του πλανήτη, μαζί με το Πακιστάν, την Ινδία και το Μπαγκλαντές συγκεντρώνουν τον μισό μουσουλμανικό πληθυσμό της γης, ότι στην Αφρική ένας στους τρεις είναι μουσουλμάνος, με πρώτες χώρες την Αίγυπτο και τη Νιγηρία (50%, όπου και συγκρούσεις με τους χριστιανούς) ή, τέλος, μαθαίνουμε πώς επιμερίζονται σε ρεύματα και τάσεις οι Εβραίοι του Ισραήλ και της Αμερικής (στην οποία οι μεταρρυθμιστές συγκεντρώνουν τη σχετική πλειοψηφία με 35%, 1.500.000 δηλαδή, και αριθμούν πάνω από 200 γυναίκες ραβίνους –ενώ υπάρχουν μόλις 4 στο Ισραήλ).

Όποιος θεωρούσε ότι το μεγαλύτερο χριστιανικό προσκύνημα είναι της Παναγίας της Λούρδης (6.000.000 προσκυνητές το 2006) μαθαίνει ότι υπολείπεται κατά πολύ της Παναγίας της Γουαδαλούπης στο Μεξικό (15.000.000), ενώ το μεγαλύτερο του κόσμου είναι το ινδουιστικό του Kumbh Mela, που οδηγεί στους δρόμους 24.000.000 προσκυνητές –η διάσημη Μέκκα αριθμεί μόλις 2.500.000. Θα μπορούσα να συνεχίσω επί πολύ τη σταχυολόγηση πολύ ενδιαφερόντων ή απλώς αξιοπερίεργων αριθμητικών στοιχείων, αλλά σταματώ εδώ γιατί το θέμα μου δεν είναι να αναδείξω τη χρησιμότητα του εν λόγω

Άτλαντα, παρά να συζητήσω, εξ αφορμής του, για τη θέση της Ορθοδοξίας στον σημερινό κόσμο.

Ο χριστιανισμός λοιπόν δεν τα πάει καθόλου άσχημα σήμερα στον κόσμο. Σε δύο δισεκατομμύρια ανέρχονται οι χριστιανοί όλων των ομολογιών, και το 2050 προβλέπεται να φτάσουν τα τρία δισεκατομμύρια (έναντι 2,220 δις των μουσουλμάνων). Ο χριστιανισμός είναι η μόνη πραγματικά παγκόσμια θρησκεία, απλωμένη σε όλες τις ηπείρους –το Ισλάμ το οποίο έπεται, μολονότι αριθμεί 4.000.000 πιστούς στη Β. Αμερική, απουσιάζει ολότελα από τη Λατινική Αμερική.

Έχει συμβεί όμως μια ουσιαστική αλλαγή στη γεωγραφία του χριστιανισμού: έχει μετατεθεί ο άξονας από την Ευρώπη και τη Β. Αμερική στην Αφρική, την Ασία και τη Λατινική Αμερική. Το αγωνιώδες ερώτημα που έθεταν πολλοί χριστιανοί πριν από μερικές δεκαετίες, αν δηλαδή έχει μέλλον η πίστη τους ή

Ο χριστιανισμός λοιπόν δεν τα πάει καθόλου άσχημα σήμερα στον κόσμο. Σε δύο δισεκατομμύρια ανέρχονται οι χριστιανοί όλων των ομολογιών, και το 2050 προβλέπεται να φτάσουν τα τρία δις (έναντι 2,220 δις των μουσουλμάνων). Ο χριστιανισμός είναι η μόνη πραγματικά παγκόσμια θρησκεία, απλωμένη σε όλες τις ηπείρους

πρόκειται να πεθάνει –*Le christianisme va-t-il mourir?* (Ο χριστιανισμός πρόκειται να πεθάνει;) ήταν ο τίτλος ενός πολυδιαβασμένου βιβλίου του Ζαν Ντελουμό (Jean Delumeau), το 1977- αφορούσε τελικά μόνο τις ευρωπαϊκές χώρες. Στην Ευρώπη ζούμε πράγματι την κατάρρευση του χριστιανισμού ως θεσμού, ως δογματικού οικοδομήματος, ως αξιακού συστήματος. Η εκκοσμίκευση των ευρωπαϊκών κοινωνιών, ραγδαία τις τελευταίες τρεις-τέσσερις δεκαετίες, δεν οδηγεί μόνο σε μια δραματική αριθμητική μείωση των χριστιανών, αλλά κατεδαφίζει το αιωνόβιο οικοδόμημα της χριστιανικής παράδοσης και παιδείας, ένα ολόκληρο πνευματικό σύμπαν, που είναι πλέον αδύνατο να μεταδοθεί από τους πρεσβύτερους στους νεότερους, από τους γονείς στα παιδιά, και καταποντίζεται στη λήθη. Η Ευρώπη αρνείται να μνημονεύσει καν τις χριστιανικές ρίζες της στον συνταγματικό χάρτη της.¹

Ο χριστιανισμός όμως αναπτύσσεται αλλού, ζει και θάλλει στον Τρίτο Κόσμο, στο Νότο. Ο χριστιανισμός δεν είναι πλέον ευρωπαϊκός ή αμερικανικός αλλά αφρικανικός, λατινοαμερικανικός, ασιατικός. Υπάρχουν 300 εκατομμύρια χριστιανοί στην Αφρική (σε ένα συνολικό πληθυσμό 800 εκατομμυρίων), 530 στη Λατινική Αμερική (η Βραζιλία είναι η πρώτη καθολική χώρα στον κόσμο, με 153 εκατομμύρια πιστούς), 67 εκατομμύρια στις Φιλιππίνες, ενώ δεν έχει ανοίξει ακόμη ο δρόμος για την Κίνα (υπάρχουν ωστόσο 15 εκατομμύρια καθολικοί και άλλα τόσα τουλάχιστον προτεστάντες).²

Εκτός όμως από τη μετατόπιση του γεωγραφικού άξονα, αρχίζει να διαγράφεται και μια μετατόπιση του ομολογιακού άξονα, από τον καθολικισμό στον (νεο)προτεσταντισμό. Μολονότι η Καθολική Εκκλησία εξακολουθεί να υπερτερεί αριθμητικά και οι παραδοσιακές προτεσταντικές ομολογίες καλά κρατούν, οι νεοπροτεσταντικές ομολογίες, ευαγγελικού, πεντηκοστιανού και χαρισματικού τύπου, εμφανίζουν μια εντυπωσιακή δυναμική –αποτελούν ασφαλώς, μαζί με τα ισλαμιστικά κινήματα, το πιο ενδιαφέρον θρησκευτικό φαινόμενο της εποχής μας. Χωρίς θεσμικές δεσμεύσεις ιδρύουν παντού, με ραγδαίο ρυθμό, κοινότητες, γύρω από έναν αυτοανακηρυσσόμενο πάστορα, κοινότητες ενθουσιαστικές (έντονη σωματική συμμετοχή κατά τη λειτουργία), ηθικά αυστηρές (ακριβής τήρηση των εντολών), φονταμενταλιστικές (κυριολεκτική ερμηνεία της Βίβλου), με θερμή ιεραποστολική διάθεση. Στη Βραζιλία, επί παραδείγματι, το προτύργιο του καθολικισμού, 600.000 πιστοί εγκαταλείπουν κατ' έτος την Καθολική Εκκλησία, η οποία είχε χάσει σε 25 χρόνια το ¼ των μελών της και έχει πέσει στο 70% του συνολικού πληθυσμού, ενώ οι νεοπροτεστάντες ανέρχονται ήδη στο 18%. Οι καθολικοί ιερείς της Βραζιλίας είναι 14.000 (δηλαδή ένας ανά 90.000 κατοίκους), ενώ οι νεοπροτεστάντες πάστορες

είναι ήδη τριπλάσιοι.

Ας προσθέσουμε, χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις, γιατί θα μάκραινε πολύ ο λόγος, ότι αυτός ο χριστιανισμός του Τρίτου Κόσμου, του Νότου, ο «τριτοχριστιανισμός», φανερά διάφορος από τον ιστορικό χριστιανισμό της Ευρώπης, είναι συχνά συγκρητικός και οπωσδήποτε απομακρυσμένος από την ελληνοεβραϊκή ρίζα, η οποία έθρεψε το δόγμα και τη λατρεία του ευρωπαϊκού χριστιανισμού.

Και η Ορθοδοξία μέσα σε όλα αυτά τι κάνει; Πού βρίσκεται; Λήγοντος του 20ού αιώνα, της έτυχε ένα αναπάντεχο ιστορικό δώρο: η κατάρρευση του κομμουνισμού της έδωσε τη δυνατότητα να ξανακερδίσει τα ιστορικά εδάφη της (Ρωσία, Βαλκάνια) και να επανευαγγελιστεί τους ανθρώπους εκεί. Πέραν τούτου ουδέν. Από όλο τον υπόλοιπο κόσμο οι Ορθόδοξοι απουσιάζουν.³ Ο λόγος είναι απλός: Δεν υπάρχει ουσιαστικά Ορθόδοξη ιεραποστολή. Μπορεί όσοι διαβάζουμε το *Πάντα τα έθνη*, το τριμηνιαίο περιοδικό του Γραφείου Εξωτερικής Ιεραποστολής της Αποστολικής Διακονίας, να συγκινούμαστε από την ηρωική συχνά προσπάθεια που κάνουν αβοήθητοι λίγοι Ορθόδοξοι κληρικοί και λαϊκοί, αλλά το μετρή-

σιμο τελικό αποτέλεσμα είναι δυστυχώς αμελητέο, στατιστικώς αδιάφορο. Έχουμε επίσης αναπτύξει, είναι αλήθεια, τα τελευταία χρόνια σημαντική ιεραποστολική θεολογία. Τη φειτηνή χρονιά εκδόθηκαν δύο πολύ καλά σχετικά βιβλία, το ένα του αρχιεπισκόπου Τιράνων και πάσης Αλβανίας Αναστασίου (Γιαννουλάτου), *Ιεραποστολή, Στα ίχνη του Χριστού* (Αποστολική Διακονία, Αθήνα 2007) και το άλλο του καθηγητή της Καινής Διαθήκης

Στην Ευρώπη ζούμε πράγματι την κατάρρευση του χριστιανισμού ως θεσμού, ως δογματικού οικοδομήματος, ως αξιακού συστήματος. Ο χριστιανισμός όμως αναπτύσσεται αλλού, ζει και θάλλει στον Τρίτο Κόσμο, στο Νότο. Ο χριστιανισμός δεν είναι πλέον ευρωπαϊκός ή αμερικανικός αλλά αφρικανικός, λατινοαμερικανικός, ασιατικός

στη Θεολογική Σχολή του ΑΠΘ Πέτρου Βασιλειάδη, *Ενότητα και μαρτυρία, Ορθόδοξη χριστιανική μαρτυρία και διαθρησκευτικός διάλογος – Εγχειρίδιο Ιεραποστολής* (Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2007). Σύμφωνα, έχουμε πια θεολογία της ιεραποστολής, δεν έχουμε όμως ιεραποστολή. Θα επικαλεστούμε ένα μόνο παράδειγμα, δεν χρειάζεται άλλωστε δεύτερο, διατυπωμένο μάλιστα ερωτηματικά, περιμένοντας δηλαδή την απάντησή μας. Το αντλούμε από το άρθρο «Ορθόδοξη ιεραποστολή. Παρελθόν, παρόν, μέλλον» του αρχιεπισκόπου Αναστασίου, δημοσιευμένο το 1989, το οποίο περιλαμβάνεται στο προμνημονευθέν βιβλίο του (σ. 250): «Γιατί, ενώ η ορθόδοξη ιεραποστολή άρχισε σχεδόν ταυτόχρονα με την προτεσταντική στην Κορέα, σήμερα [1989], οι Προτεστάντες έφτασαν τα 5,5 εκατομμύρια και οι Ορθόδοξοι μόλις πλησιάζουν τις 2000;». Σύμφωνα μάλιστα με τον Άτλαντα, που μας έδωσε την αφορμή για αυτό το σημείωμα, το 2007, ενώ οι Ορθόδοξοι εξακολουθούν να είναι 2.000 και δεν τους περιλαμβάνει καμία στατιστική μελέτη, οι προτεστάντες είναι περίπου 20.000.000 (το 40% του συνολικού πληθου-

σμού της χώρας). Ας προσθέσω ότι υπάρχουν 16.500 (νεο)προτεστάντες Κορεάτες ιεραπόστολοι που δρουν σε 173 χώρες και ότι 126 από αυτούς έχουν χάσει τη ζωή τους από το 1999 μέχρι σήμερα, κατά την εκτέλεση της αποστολής τους.

Η απουσία της Ορθοδοξίας από τον Τρίτο Κόσμο οφείλεται ασφαλώς σε λόγους ιστορικούς. Η διάδοση του χριστιανισμού εκεί συνδέεται αφηρητικά με τις στρατιωτικές ή πολιτικές εξορμήσεις της Δύσης, προς ανακάλυψη νέων χωρών ή αγορών (κυρίως, κατά τον 16^ο αιώνα, με την ανακάλυψη του Νέου Κόσμου, η οποία οδήγησε τους Ισπανούς και Πορτογάλους κατακτητές στην Ν. Αμερική, και κατά τον 19^ο αιώνα, με την ίδρυση των αποικιοκρατικών αυτοκρατοριών της Γαλλίας και της Αγγλίας πρωτίστως). Η επέκταση της Δύσης σημαίνει αυτομάτως και επέκταση του χριστιανισμού. Η ιστορική αιτιολογία όμως δεν μπορεί να αποτελεί το επαναπαυτικό άλλοθι για τον σημερινό ιεραποστολικό λήθαργο της Ορθοδοξίας. Η Ορθοδοξία δεν έχει σήμερα ιεραποστολή κυρίως επειδή καταπλακώθηκε από την εθνική ιδέα και αναλώθηκε στους κάθε λογής εθνικούς αγώνες. Οι εθνικές επιδιώξεις απορρόφησαν όλη τη δραστηριότητά της και δεν της έμειναν δυνάμεις για τη διάδοση του Ευαγγελίου. Η εθνικιστική ιδεολογία στην οποία προσχώρησαν όλες οι Ορθόδοξες Εκκλησίες τις έφερε σε αντίθεση και μεταξύ τους και εμπόδισε μια σταθερή και συντεταγμένη Ορθόδοξη ιεραποστολική συνεργασία (όπως έκαναν ευρέως οι προτεστάντες) και, επιπλέον, αλλοίωσε την ίδια την ευαγγελική ουσία του ιεραποστολικού εγχειρήματός τους, όπου υπήρξε, όσο ισχύει και αν ήταν, και το μετέτρεψε πολλές φορές σε εξαγωγή εθνικισμού.

Οι Ορθόδοξοι χριστιανοί δεν έχουν ιεραποστολική συνείδηση. Ανταποκρίνονται πρόθυμα σε κάθε εθνικό προσκλητήριο, ακόμη και στο πιο έξαλλο, αλλά δεν έχουν ώτα ακούειν την εντολή του αναστημένου Χριστού «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα έθνη, βαπτίζοντες αυτούς εις το όνομα του Πατρός και του

Υιού και του Αγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αυτούς τηρείν πάντα όσα εντειλάμην υμίν», ίσως επειδή δεν πιστεύουν στη διαβεβαίωσή του «και ιδού εγώ μεθ' υμών ειμι πάσας τας ημέρας έως της συντελείας του αιώνος» (Μτ 28, 19-20). Η εντολή της αποστολικής μαρτυρίας θεωρούμε ότι αφορά την ιστορία της αρχαίας Εκκλησίας και όχι το εκάστοτε παρόν της, μας συγκινεί περισσότερο η σημαία και ο εθνικός ύμνος από ό,τι ο Σταυρός του Χριστού και το Ευαγγέλιό του. Έρθε τώρα η ώρα να πληρώσουμε το τίμημα. Τι εννοώ; Σήμερα που ο χριστιανισμός καταρρέει στην Ευρώπη και μετακινείται αλλού, ο περιορισμός της Ορθοδοξίας στα γεωγραφικά όρια της ευρωπαϊκής ηπείρου, θα την οδηγήσει αργά ή γρήγορα –μάλλον γρήγορα, όταν δηλαδή εξαντληθεί η δυναμική του επανευαγγελισμού των πρώην κομμουνιστικών χωρών- σε ιστορικό μαρασμό.

«Η Ορθοδοξία στο σύγχρονο κόσμο» είναι συνηθισμένο και προσφιλές θέμα πολλών εκκλησιαστικών διαλέξεων, όπου ακούγονται διάφορες θεολογικές λιγούρες, πως τάχα ο σύγχρονος κόσμος διψάει για το σωτηριώδες μήνυμα που μόνο η Ορθοδοξία κατέχει αυθεντικά και αναλλοίωτα κ.λπ. κ.λπ. Για να μεταδώσεις ένα μήνυμα πρέπει αρχικώς και κυρίως να υπάρχεις. Η ιεραποστολή για τους χριστιανούς εν γένει αποτελούσε πάντοτε υπακοή στις εντολές του Χριστού («καθώς απέσταλκέ με ο πατήρ, καγώ πέμπω υμάς» Ιω 20, 21, ή «έσεσθέ μοι μάρτυρες [...] έως εσχάτων της γης» Πρ 1, 8), συμμόρφωση προς την αποστολικότητα της Εκκλησίας, μαρτυρία αλήθειας και αγάπης, ειδικά όμως για την Ορθοδοξία σήμερα, όπως διαμορφώνεται η νέα παγκόσμια χριστιανική πραγματικότητα, αποτελεί όρο εκ των ουκ άνευ για την ιστορική επιβίωσή της.

Ο κ. Σταύρος Ζουμπούλακης είναι εκδότης του περιοδικού "Νέα Εστία". Το άρθρο που δημοσιεύουμε με την ευγενική άδεια του, εμφανίστηκε στη "Νέα Εστία" τον Δεκέμβριο του 2007.

Υποσημειώσεις

¹ Εξαιρετικά ενδιαφέρουσα από αυτήν την άποψη η έρευνα που διεξήγαγε και δημοσίευσε το περ. *Le Monde des religions* (τχ. 21, Ιαν.-Φεβρ. 2007) για τους καθολικούς της Γαλλίας. Το 51% των Γάλλων δηλώνουν καθολικοί (πριν από το 1975-1980 το ποσοστό αυτό ήταν 80%). Τι είδους καθολικοί όμως; Μόνο οι μισοί από αυτούς, από αυτό δηλαδή το 51% , πιστεύουν ότι υπάρχει Θεός (!), και από αυτούς (από το μισό δηλαδή του 51%) μόνο 18% τον πιστεύει ως προσωπικό Θεό (το 79% τον πιστεύει γενικά ως δύναμη, ενέργεια, πνεύμα)· μόνο το 58% των καθολικών πιστεύει στην Ανάσταση του Χριστού, μόνο το 37% στην τριαδικότητα του Θεού και μόλις το 10% στην ανάσταση νεκρών. Κοντολογίς η έρευνα έδειξε με αριθμούς αυτό που γνωρίζαμε ήδη εμπειρικά: η χριστιανική πίστη στην Ευρώπη «αποθεσμοποιείται» (οι Χριστιανοί απομακρύνονται από την Εκκλησία ως θεσμό), εξατομικεύεται, σχετικοποιείται (ο χριστιανισμός είναι μια αλήθεια μέσα σε πολλές άλλες) και γίνεται επιλεκτική (κανείς δεν προσχωρεί στο σύνολο της χριστιανικής διδασκαλίας, διαλέγει ό,τι του πάει και συμπληρώνει και από αλλού, «θρησκεία α λα καρτ», όπως έχει προσφυώς πει ο Ζαν-Λουί Σλεγκέλ (Jean-Louis Schlegel)).

² Κατά τα τέλη Νοεμβρίου 2007 επίσημη αντιπροσωπεία του Βατικανού πήγε στο Πεκίνο και λίγες μέρες αργότερα, δύο νέοι Κινέζοι επίσκοποι, που ανήκουν στην επίσημη Καθολική Εκκλησία της Κίνας –υπάρχει και η ανεπίσημη, η «υπόγεια», που αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο στην παπική εξουσία- αναγνωρίστηκαν από το Βατικανό. Σημάδια όλα αυτά μιας αναθέρμανσης των σχέσεων Βατικανού και Πεκίνου, που φέρνει κοντά την προοπτική της πλήρους αποκατάστασης διπλωματικών σχέσεων, οι οποίες έχουν διακοπεί από το 1951.

³ Ας υποσημειώσουμε εδώ ότι οι χριστιανοί της Μέσης Ανατολής, της ιστορικής κοιτίδας του χριστιανισμού, όπου και τα Ορθόδοξα Πατριαρχεία, εξαφανίζονται με ταχύ ρυθμό και βίαιο τρόπο, μέσα στη γενική, παγκόσμια αδιαφορία. Στις 16-17 Νοεμβρίου 2007 πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι ένα συνέδριο για τους χριστιανούς αυτούς, παρουσία του Γάλλου υπουργού Εξωτερικών Μπερνάρ Κουσνέρ. Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για τις επιστήμες της θρησκείας και οργανωτής αυτής της συνάντησης Ρεζίς Ντεμπρέ ανακοίνωσε εκεί την ίδρυση ενός Παρατηρητηρίου για τους χριστιανούς της (Μέσης) Ανατολής, με πρόεδρο τον Γαλλο-Λιβανέζο πανεπιστημιακό Ζοζέφ Μαϊλά (Joseph Maïla). Πολύ αργά, φοβούμαι.

Η «Diastasi» - ej» ej th/ pro; 'Efesiou' 'Epistolh/ wJ shmeion ajnafa'1

του Χρυσ. Κ. Καπακούνη

En ek tw'n pleon ejtupwsiakwn fainonw'n th' pro; 'Efesiou' epistolh' einai hJsucnoth' me; thn o'poian apanta/hJproqesi' «ej» ej thn frasim «ej Cristw», «ej Cristw/Ihsou», «ej aujw» ktl. Metaxu; tw'n 202 Iexewn th' protasew' tw'n dwdeka ejlafiw'n tou' 1:3-14, to; o'poion apotelei' thn (eujuteran) «Eulogian», thn o'poian apequamei oJapostolo' pro; ton Qeon pro; th' «Proseuch'» tou (1:15-23), hJ proqesi' aujh crhsimopoieitai ofi oJ igwtera' tw'n dekapente forw'n dia; na; perigrayh/ thn pneumatikh'n sfairan ejto; th' o'poia' prepei na; katanohswmen to; periecomenon th' Eulogia'. H sfaira aujh, ejwkosnikh; kai; u'percronikh; ejif to; paron afqron ojnomazetai hJ «Diastasi"-ej» th' pro; 'Efesiou' epistolh'.

Oufw, aiJ eulogiai tou' Qeou' pro; «h'na'» (1:2) aiqine' parevoun ton logon dia; ton o'poion «h'ei'» eulogouhen ton Qeon (1:3), kai; aiJ o'poiai perilanbanoun pasa' ta; epi; nerou' eulogia', aiqine' perievontai ej tw/cwriw/ 1:3-10 (dhl. thn Eulogian ej th/stenh/ejmoia), topoqetouhntai ejif thn swsth'n diastatikhn ofin tw'n kai; prosdiorizontai u'po; tw'n duo' nestw'n «ej» frasew'n, dhl. «ej toi' epouraniw'i'» kai; «ej Cristw'»². AiJ frasei' aujai ekfrazoun nian nean diastasin. H parousia kai; tw'n duo' ejif thn ijlian kleida-cwriw'n shmatodotei' to; gegono;' ofi aiJ eulogiai aiqine' akolouqouh, opw' kai; to; musth' rion, to; o'poion einai hJ kentrikh; ejmoia th' epistolh' na', prepei na; katanohqouh u'po; to; fw' th' «Diastasew' - ej».

En tw'n carakthristikwn th' diastasew' tauth' einai to; afcronon hJhJajronikoth' th'³, dhl. ofi eu'fisketai ekto; cronou, buqisneph ejif thn aijwniothta tou' Qeou'. W' ek toutou, mia ek tw'n eulogiwn tou' Qeou' pro; «h'na'» einai hJ ekloghtou, hJ o'poia, legetai, ofi el' aben cwran pro; katabolh' kosmou, oper shmainei, pro; tou' u'parxei cronw' kai; cwro'. D suggrafeu' o'nhlei' peri; aujou' wJ mia eulogia pro; h'na' - oiJ o'poiwi' zwnen ejto; cwrou kai; cronou - akribw'

epeidh; thn prosdiorizei wJ eulogia «ej toi' epouraniw'i'» kai; «ej Cristw'». H diastasi' aujh, loipon, perilanbanei ta; sustatika; nerh tou' ajcronou hJ th' nh; cronikothto' kai; tou' u'per-kosmiw' hJ th' u'per-kosmiothto'. U'perbainei kai; cwron kai; cronon. 'Epi; pleon, to; epiqeton pneumatikh/ prosdiorizei thn diastasin wJ ajhkousan ejif ton pneumatikon kosmon (ton kosmon tou' Agiou Pneumato'), kai; e'poneww' wJ nh; e'fousan scwin pro; ton fusikon kosmon tw'n aijqhsew'n. H ijlea aujh ajthcei' ejaneil h'neww' ejif ta; e'ponena kefalaia. W'ste ofi monon aiJ ajca; kai; aiJ ejousiai' e'foun thn sfairan ejergeia' tw'n ejto; th' diastasew' tauth', aj la; kai; «h'ei'» ejish' eu'fiskomeqa sunhgernemwi kai; kekaqismemwi (2:6) ekei' para; to; gegono;' ofi zwnen akouh «ej toutw/ tw/ swmati'». Toioutotropw', oJ suggrafeu' dunatai na; eiph/ ofi epeidh; hJ ejklhsia eu'fisketai ej tauth/ th' diastasei, kekaqismeph sun tw/ Cristw/ u'per tw'n dunawewn (tw'n ajcw'n kai; tw'n ejousiwn), oJ Qeo; thn crhsimopoiei' dia; na; didaxh/ (dhl. na; gnwstopoihsh/ na; deixh/ ejif) ta; dunamei' thn polupoikilon sofian tou (3:10).

Eina, loipon, katafane; ofi hJ frasei' «ej Cristw'» den prepei na; katanohqh/ topikw' (w'san na; eijh'eqa swmatikw' ejto; tou' Cristou) hJ ajplw' ojrganikw' (ekfrazonta' thn ejmoian dia; ... [dhl. dia; tou' Cristou] opou oJ Cristo; einai to; newon.)⁵: hJ frasei' «ej Cristw'», kaqw' kai; hJ frasei' «ej toi' epouraniw'i'», einai ejdeiktikai; nia' nea' diastasew' hJ o'poia' ajoigetai e'p'rosqen tou' pistou'. Ei' nai mia diastasi' ej th' o'poia/ oJ pisto;, oJ w' paradoxw', pantote hu'fisketo, akouh kai; pro; tou' u'parxei ej cwrw/ kai; cronw/ dhl. pro; th' dhmiourgia' tou. Eina, hJ diastasi' ejif thn o'poian oJ Qeo; dia; tou' Cristou' pragmatopoeiei' to; musth' rion tou kai; ta; sunepia' aujou', mia ek tw'n o'poiwn einai hJ paradox; ek nerou' tou' pistou' th' proorismeph' di' aujon qeseww' tou ej tw/ swmati' tou' Cristou'. Eu'fiskomeno'

ekei, oJpisto, lambanei sunaisqhsin tou pneumatikou kosmou kai; suneidhtw' eJwmetai ne; ton Qeon eif thn mæhn tou pro; ta; ponhra; dunamei".

H diafora; metaxu; th' frasew' ejh toi' epouraniw' kai; th' frasew' ejh Cristw' ejh tw/shmeiw/toutw/einai ofi ejw/hjprwth ajaferetai eif to; sunolon twh ijlewh aiJopoiw' sundeontai meta; th' diadikasia' th' swthria' kai; ajhkoun eif efan diaforetikon kosmon, hJ frasi' «ejh Cristw» ajesotera epikentrwmetai eif to; proswpikon stoiceion th' diastasew' tauth', eif ekeiho to; oJpoion einai hJbasi' th' proqesew' tou' Qeou' (ofai aiJejergeiai tou' Qeou' ginontai ejh ajrhktw/scesei pro; ton Criston), to; proswpikon aifton kai; to; uJstaton shmeion th' scesew' hJ epei oJpisto; ejh th' diastasei tauth/

'En al'loi' logoi', oJ suggrafeu; iJscurizetai ofi oJpisto; zh/tautocroww' ejto; duw sfairwn: eif thn ghmon sfairan kai; eif thn sfairan th' «Diastasew'-ejh». Monon eif thn teleutaian sfairan dunatai oJpisto; na; iJlh/ton Qeon na; ejgazhtai: hJproqesi' tou kai; ta; scediav tou ejh scesei pro; ton Criston, to; aJronon musthriou tou apofasismenon pro; twh aiJwmon ejh aujw/dia; na; ejtelesqh/eif ekeiho to; oJpoion, epi; ajqrwpinou epipedou, legetai to; plhrwna twh kairwn. Dioti eif thn «Diastasin - ejh» den ginetai diakrisi' metaxu; th' sul'hyew' kai; th' ejtelesew' twh scediwn tou' Qeou', ef' oJson dia; ton Qeon den uparcei cronos'. H sugcusi' hti' proercetai ej twh duskolwn protasewn th' Eulogia', ofan ti' prospaqh/ na; ta; prosarmosh/logikw' pro; ajlhya', einai apotelesma th' metaglwttisew' hJ metafrasew' «sunbantwn» th' «Diastasew'-

ejh» eif ta; kathgoria' tou' ajqrwpinou noo; kai; th' ajqrwpinh' glwssh". Eif thn ijlian sfairan (thn «diastasin-ejh») lambanei cwran kai; hJqusia' tou' Cristou' (1:4-7): ekei epei ti' thn dunatothta na; iJlh/ta; dunamei' ejkoudeterwmena', akribw' ofw' einai, iJscura'v, ajla; tautocroww' kai; nenikhmena". Eif thn diastasin tauthn epish' oJajqrwpo' eufiskei ej euqerian, apokhruttei tou; palaious; kuriou' tou - ta; ajca; kai; ta; ejousia' - dia; na; qesh/ton eJuton tou eif thn diaqesin nia' nea' Kefalh'.

To; musthriou th' pro; 'Efesiou' epistolh', loipon, einai nia' efmoia hJijlea th' «Diastasew'-ejh» kai; dunatai na; ginei katalhpton monon eif ton baqmon eif ton oJpoion to; scetizwmen ne; thn ijliazousan tauthn diastasin. AiJscetizomenai net' aujou' efmoiai, htoi hJajakefalaiwsi' twh pantwn, hJajokodowhsi' th' ejklhsia', hJcrhsi' th' ejklhsia' dia; na; laboun aiJdunamei' to; mathmatwn, panta tauta ajhkoun eif to; plegna twh ijlewh, to; oJpoion ejw' ejfrazei tropou den einai aplw' tropikon, ejw' sumperilambanei topon den einai aplw' topikon, ajla; mallon sugkrotou thn sfairan opou oJQeo; ejergei' ejh scesei pro; ta; panta apo; efa staqeron shmeion ajafora': ton Criston, ejh tw/oJpoiw'/topikoth', oJganikoth' (meson) kai; proqesi' sunantwntai (ejh aujw/ di' aujou', eif aujou) kai; ta; panta, eife ajcai; eife ejousiai, eife ajqrwpoi eife ktisi', upotassontai eif megan tina; ajtikeimenikon skopon - eif epainon doxh' th' carito' aujou! (1:6).

Ο κ. Χρ. Καπαγκούνης είναι Καθηγητής th' Kainh' Diaqhkh', Lund University, Σουηδία.

Uposhmeiwisei'

¹ H lexi' «diastasi» crhsinopoeitai, wJ gnwston, sucnotata ofan omilwmen peri; fusikwn fainonewn kai; ejnowmen to; mhko', to; plato', kai; to; baqo' eho; stereou' swmato'. Eif thn fusikh' kai; nhcanikh' «diastasei' fusikou' posou' leg. to; mhko', hJnaza kai; oJcrono'» (D. Dnhtrakou, Mega Lexikon ofh' th' eJlhnikh' glwssh, «diastasi»). 'Epish' omiloumen kai; peri; «tetarth' diastasew'», dhl. ton cronon th' qewria' th' scetikothto'. Allh' ti' efmoia th' einai «hJpoioth', oJcarakth' hJto; hJjikon, hJpneumatikon neqeo' ajqrwpo' tino'» (Webster's Third New Internations Dictionary of the English Language, Ihma "dimension"). Ta; ajwterw paradeignata deiknuoun ofi hJlexi' diastasi' dunatai na; crhsinopoiqh/eif poikiya' sunafeia'. Eif to; paron afqron hJlexi' diastasi' crhsinopoeitai ejh th' efmoia/eho; al'lou kosmou oJpoio' den upokeitai eif ta; metrhmata tou kosmou toutou. H efmoia qa; hJporouse iJsw' na; dhlwqh/kai; dia; th' lexew' «katastasi». Protim' ofw' thn lexin «diastasi», epeidh; aiJcrhsei' th' teinou na; uperbainoun ta; fusika; fainomena kai; oufw' hJlexi' dunatai na; dhlwsh kai; to; pneumatikon stoiceion. 'En tw' paronti thn crhsinopoiw' dia; nian al'lh' ejw-kosnikh' katastasin, nian pneumatikh' pragmatikothta, hJpoia scetizetai ne; ton tropou uparxew' kai; ejergeia' tou' Qeou'. Aufh' einai, loipon, hJefmoia hJ prosdidw eif thn frasim «Diastasi» - ejh». All' to; akribe' periecomenon aujh' qa; einai hJfronti'v tou' paronto' afqrou.

² AiJduo' ejfrazei' prokeitai na; melethqouh eif efomena afqra th' seira' aujh'. Den prepei de; na; qewrhqh/ofi hJDiastasi' - ejh» apanta/monon ejh th' pro; 'Efesiou' epistolh', ajla; aplw' ofi to; ejdiaferon nou epi; tou' paronto' ejstiazetai eif aujha.

³ Dhl. ofi den upokeitai eif ton cronon kai; eif cronikou; periorismou'.

⁴ AiJajcai; kai; ejousiai ejh th' Agia/Grafh upodhlwmon kuriw' taxei' ajgelikwn hJpneumatikwn dunawewn, aiJpoia ai ajqistantai eif ta; scedia tou' Qeou'.

⁵ Dia; perissotera' plhroforia', blepe mellontikh' melethn «'En Cristw» ktl.

Παράξενα Ρεκόρ του Εκκλησιαστικού Οργάνου

του Χρήστου Παρασκευόπουλου

Συνέχεια από το προηγούμενο

ΠΑΡΑΞΕΝΟΙ ΑΥΛΟΙ ΚΑΙ ΣΥΣΤΟΙΧΙΕΣ

1) Ψηλότεροι αυλοί: Δύο όργανα μόνο σε όλον τον κόσμο διεκδικούν αυτήν την πρωτοκαθεδρία. Το όργανο του Δημαρχείου του Σίδνεϋ στην Αυστραλία που έχει το ρετζίστρο Contra Trombone 64' με πλήρη σειρά αυλών από το χαμηλότερο ντο που υπάρχει. Ο πιο μπάσσοσ αυλός έχει ύψος περίπου 20 μέτρα. Το όργανο της αίθουσας εκδηλώσεων Boardwalk στο Ατλάντικ Σίτυ της Αμερικής (το μεγαλύτερο όργανο στην υφήλιο) διαθέτει επίσης ένα ρετζίστρο με την επωνυμία Diaphone Profundo – Dulzian 64' επίσης με πλήρη σειρά αυλών και με ύψος κάτι λιγότερο από 20 μέτρα. Πρόκειται για αυλούς τεραστίων διαστάσεων που παράγουν υπόηχους στα 8 Hertz ανά δευτερόλεπτο. Η χρησιμότητα αυτών των αυλών (εφόσον δεν ακούγονται από το ανθρώπινο αυτί) είναι στο να ενισχύουν τις ψηλότερες συστοιχίες με αρμονικούς. Επίσης γίνονται αισθητοί από το ανθρώπινο σώμα. Υπάρχουν επίσης άλλα 4 εκκλησιαστικά όργανα σε όλη την υφήλιο τα οποία όμως δεν έχουν πλήρη σειρά στα 64', αλλά μόνο κατά ένα μέρος.

2) Βαρύτεροι αυλοί: Δεν είναι πάντα τόσο απλό να υπολογίσει κάποιος το βάρος ενός αυλού, αλλά εν προκειμένω υπάρχουν στοιχεία που αφορούν αυλούς από τα μεγαλύτερα εκκλησιαστικά όργανα. Το βάρος που αναγράφεται αφορά το μεγαλύτερο αυλό της κάθε συστοιχίας:

2.1) Η.Π.Α.: Ατλάντικ Σίτυ, Αίθουσα Boardwalk:
Diaphone Profundo-Dulzian 64': 1675 κιλά!!

2.2) Αυστραλία: Σίδνεϋ, Δημαρχείο: Contra
Trombone 64': (το ακριβές βάρος είναι άγνωστο, αλλά λόγω των μικροτέρων διαστάσεων του αυλού από το προηγούμενο υπολογίζεται ότι είναι και ελαφρύτερος).

2.3) Μεγάλη Βρεταννία, Λίβερπουλ, Αγγλικανικός
Καθεδρικός Ναός: Open Wood 32': 1117 κιλά (πάχος τοιχώματος αυλού 7,6 εκατοστά!!)

2.4) Η.Π.Α. Ατλάντικ Σίτυ, Αίθουσα Boardwalk:
Diapason 32': 1100 κιλά.

3) Ο ψηλότερος, παλαιότερος και βαρύτερος αυλός. Το παγκόσμιο ρεκόρ συνδυασμού όλων αυτών των χαρακτηριστικών το κατέχει ο χαμηλότερος αυλός της συστοιχίας Principal 32' των ποδοπλήκτρων του εκκλησιαστικού οργάνου της εκκλησίας του Αγίου Leodegar του Κολλεγίου της Λουκέρνης στην Ελβετία. Ο αυλός κατασκευάστηκε από τον Johann Geissier

περίπου το 1650 και είναι σε χρήση ακόμη με την αρχική του μορφή. Οι διαστάσεις του είναι 10 μέτρα ύψος, διάμετρος 57 εκατοστά και βάρος 383 κιλά. Ένα άλλο χαρακτηριστικό αυτού του αυλού (όπως φαίνεται και στη φωτογραφία) είναι ότι βρίσκεται ακριβώς πάνω από την κονσόλα.

4) Η μεγαλύτερη ποσότητα βαθύφωνων ρετζίστρο 32' σε ένα όργανο: Τα ρετζίστρο των 32 ποδών είναι τα πιο βαθύφωνα σε ένα όργανο. Ο πρώτος αυλός της συστοιχίας ξεκινάει συνήθως από 10 μέτρα ύψος. Απαιτούν μεγάλες ποσότητες μετάλλου για να κατασκευαστούν, αλλά και πολλές ώρες και γνώσεις κάτι το οποίο τους κάνει ιδιαίτερα δαπανηρούς. Τοποθετούνται συνήθως 1-2 σετ τέτοιων αυλών στα μεγάλα όργανα για να αποδίδονται οι βαθύφωνοι ήχοι. Παρ'όλα αυτά υπάρχουν όργανα εξαιρετικών διαστάσεων που έχουν και παραπάνω σετ, όπως τα ακόλουθα:

- α) Η.Π.Α., Ατλάντικ Σίτυ, Αίθουσα Boardwalk, 9 σετ
- β) Η.Π.Α., Λος Άντζελες, First Congregational Church, 8 σετ
- γ) Η.Π.Α., Φιλαδέλφεια, Wanamaker Store (Macy's), 7 σετ
- δ) Η.Π.Α., Στρατιωτική Ακαδημία West Point, Παρεκκλήσιο Δοκίμων, 7 σετ
- ε) Η.Π.Α., Salt Lake City, Συνεδριακό Κέντρο LDS, 7 σετ

- στ) Η.Π.Α., Ουάσινγκτον, Εθνικός Ναός της Αμάμου Συλλήψεως, 6 σετ
 ζ) Μεγάλη Βρεταννία, Λίβερπουλ, Καθεδρικός Αγγλικανικός Ναός, 6 σετ
 η) Αυστραλία, Μελβούρνη, Δημαρχείο, 6 σετ
 θ) Η.Π.Α. Πασαντένα, Lake Ave Congregational Church, 6 σετ
 ι) Η.Π.Α., Νέα Υόρκη, Επισκοπική Εκκλησία Αγίου Βαρθολομαίου, 5 σετ
 ια) Η.Π.Α., Salt Lake City, Ιεροφυλάκιο Μορμόνων, 5 σετ
 ιβ) Μεγάλη Βρεταννία, Λονδίνο, Royal Albert Hall, 5 σετ
 ιγ) Αυστραλία, Σίδνεϋ, Δημαρχείο, 5 σετ
 ιδ) Η.Π.Α., Kenneth Square, Longwood Gardens, 5 σετ
 ιε) Η.Π.Α., Portland, City Hall Merrill Auditorium, 5 σετ

5) Τα πιο ηχηρά ρετζίστρο: Η ένταση ενός ρετζίστρο εκκλησιαστικού οργάνου μετριέται με έναν πολύ παράξενο τρόπο. Όπως είναι φυσικό η ένταση είναι συνεπακόλουθη της πίεσης του αέρα που παρέχεται σε έναν αυλό. Για να μετρηθεί αυτή η πίεση τοποθετείται ένας σωλήνας σε σχήμα οριζόντιου S, που λέγεται μανόμετρο, στην οπή της αεροδόχου των αυλών. Το μανόμετρο αυτό έχει διαβαθμίσεις με εκατοστά του μέτρου και μέσα έχει νερό. Η πίεση του αέρα μετακινεί την υδάτινη στήλη, οπότε λέμε ότι όταν το νερό μετακινηθεί κατά 10 ίντσες (1 ίντσα = 2,5 εκατοστά περίπου) τότε έχουμε μια αρκετά δυνατή πίεση αέρος και με την οποία συνήθως ηχούν τα βαρύτερα ρετζίστρο. Μια συνήθης πίεση αέρος κυμαίνεται από 2,5 έως και τα 10 ίντσες. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις υπάρχουν εκκλησιαστικά όργανα μαμμούθ τα οποία υπερβαίνουν κατά πολύ αυτές τις προδιαγραφές. Παρακάτω θα δούμε τα πιο ηχηρά ρετζίστρο που έχουν τοποθετηθεί σε εκκλησιαστικά όργανα. Σημειωτέον ότι όλα ανήκουν στην οικογένεια των γλωττιδοφώνων (δηλαδή αυλών που έχουν μέσα τους τη μεταλλική γλωττίδα που παράγει τον ήχο).

5.1) Η.Π.Α. Ατλάντικ Σίτυ, Αίθουσα Boardwalk: Grand Ophicleide 16', Grand Ophicleide 8', Tuba Imperial 8', Tuba Maxima 8', Tuba Maxima 4', Trumpet Mirabilis 16', Trumpet Mirabilis 8', Trumpet Mirabilis 4', όλα ηχούν στις 100 ίντσες (το οποίο σημαίνει ότι το νερό του μανομέτρου μετακινείται κατά 2,5 μέτρα όταν ο αέρας εισχωρήσει σε αυτό!!!)

5.2) Η.Π.Α. Ατλάντικ Σίτυ, Αίθουσα Boardwalk: Diaphone 32', Diaphone 16', Diaphone 8', Diaphone 4', Diaphone Phonon 16', Diaphone Phonon 8', Diaphone Phonon 4', Tuba Magna 16', Tuba Magna 8', Tuba Magna 5 1/3', Tuba Magna 4', Harmonic Tuba 8', Harmonic Tuba 4', Ophicleide 8', Bugle 8', Major Clarion 4', τα οποία ηχούν στις 50 ίντσες πίεση αέρος.

5.3) Μεγάλη Βρεταννία, Λίβερπουλ, Αγγλικανικός Καθεδρικός Ναός: Tuba Magna 8', Trompette Militaire 8', σε πίεση αέρος 50 ίντσες.

5.4) Η.Π.Α., Νέα Υόρκη, Καθεδρικός Ναός Αγίου Ιωάννη: State Trumpet 8', σε πίεση αέρος 50 ίντσες.

5.5) Ιταλία, Μπολόνια, Santo Giovanni Bosco: Gran Tuba 8', Gran Tuba 4', σε πίεση αέρος 40 ίντσες.

5.6.) Μεγάλη Βρεταννία, Λίβερπουλ, Αγγλικανικός Καθεδρικός Ναός: Bombarde 32', Bombarde 16', Bombarde 8', Bombarde 4, Tuba 16',

Tuba 8', Tuba 4', σε πίεση αέρος 30 ίντσες.

5.7) Η.Π.Α., Τζάκσον, Πρώτη Βαπτιστική Εκκλησία: Tuba mirabilis 8', σε πίεση αέρος 30 ίντσες.

5.8) Μεγάλη Βρεταννία, Λίβερπουλ, Αίθουσα Αγίου Γεωργίου: Tuba mirabilis 8', σε πίεση αέρος 30 ίντσες.

5.9) Μεγάλη Βρεταννία, Λονδίνο, Καθεδρικός Ναός Αγίου Παύλου: Double Tuba 16', Tuba 8', Trompette militaire 8', σε πίεση αέρος 30 ίντσες.

5.10) Γερμανία, Κολωνία, Καθεδρικός Ναός: Tuba episcopalis 8', Tuba capitulatis 8', σε πίεση αέρος 27 ίντσες.

6) Οι μεγαλύτερες Μιξτούρες: Μιξτούρα ή αλλιώς Μίξη είναι ρετζίστρο του εκκλησιαστικού οργάνου όπου περιλαμβάνει πολλούς αυλούς που παράγουν πολύ ψηλούς ήχους. Συνήθως περιέχουν από 2-5 αυλούς για κάθε πλήκτρο αλλά δεν αποκλείεται σε κάποιες εξαιρετικές περιπτώσεις να φτάσουν έως και 12. Στα παρακάτω όμως εκκλησιαστικά όργανα έχουν τοποθετηθεί μιξτούρες τεραστίων διαστάσεων:

6.1) Ισπανία, Santanyi-Mallorca, Άγιος Ανδρέας: Plé 22-25 συστοιχίες.

6.2) Γερμανία, Άμορμπαχ, Abteikirche: Grossmixture 12-16 συστοιχίες.

6.3) Γαλλία, Μπορντώ: Άγιος Σταυρός: Cymbale 13 συστοιχίες.

7) Οι μεγαλύτερες κονσόλες: Κονσόλα είναι το μέρος που συγκεντρώνονται τα πληκτρολόγια και όλοι οι μηχανισμοί ελέγχου του εκκλησιαστικού οργάνου. Συνήθως αποτελούνται από 1-5 πληκτρολόγια με ανάλογα ρετζίστρο (έως και 120 σε πολύ μεγάλα εκκλησιαστικά όργανα). Παρακάτω θα δούμε εκκλησιαστικά όργανα μαμμούθ με απίστευτα μεγάλες διαστάσεις.

7.1) Η.Π.Α. Ατλάντικ Σίτυ, Αίθουσα εκδηλώσεων Boardwalk: 7 πληκτρολόγια, 449 συστοιχίες αυλών, 1235 ρετζίστρο, 33114 αυλοί

7.2) Η.Π.Α. Φιλαδέλφεια, Wanamaker Store (Macy's): 6 πληκτρολόγια, 463 συστοιχίες, 374 ρετζίστρο, 28482 αυλοί.

7.3) Πολωνία, Λίτσεν, Βασιλική: 6 πληκτρολόγια, 222 συστοιχίες, 154 ρετζίστρο.

7.4) Γερμανία, Mainz, Καθεδρικός Ναός: 6 πληκτρολόγια, 166 συστοιχίες, 113 ρετζίστρο, 7928 αυλοί.

7.5) Κορέα, Σεούλ, Πολιτιστικό Κέντρο Sejong: 6 πληκτρολόγια, 160 συστοιχίες, 96 ρετζίστρο, 8098 αυλοί.

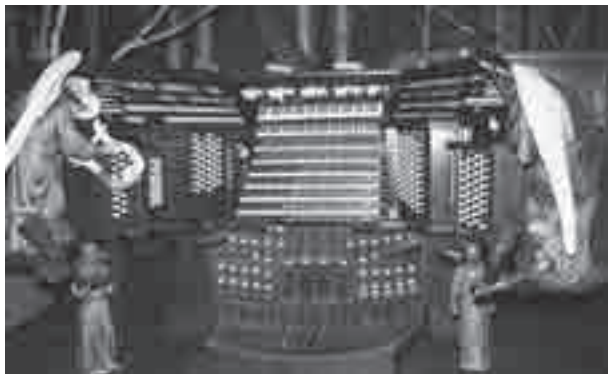
7.6) Γερμανία, Waldsassen, Stiftsbasilica: 6 πληκτρολόγια, 141 συστοιχίες, 101 ρετζίστρο, 7720 αυλοί.

7.7) Ιταλία, Παλέρμο, Καθεδρικός Ναός Monreale: 6 πληκτρολόγια, 137 συστοιχίες, 102 ρετζίστρο.

7.8) Η.Π.Α., Hurricane, Forrest Burdette Memorial UMC: 6 πληκτρολόγια.

Εκτός από αυτές τις κονσόλες που θεωρούνται ήδη δυσθεώρητες, έχουν κατασκευαστεί άλλα δύο εκκλησιαστικά όργανα των οποίων οι κονσόλες φαίνονται στις παρακάτω φωτογραφίες. Οι κονσόλες αυτές βρίσκονται στο μουσείο του House of the Rock στο Spring Green στο Wisconsin των Η.Π.Α. Η πρώτη από

αυτές έχει 8 πληκτρολόγια, ενώ η δεύτερη έχει 15 πληκτρολόγια κατανεμημένα σε 3 σειρές. Οι κονσόλες αυτές ουδέποτε συνδέθηκαν με πλήρεις συστοιχίες αυλών εκτός από ορισμένα ψηφιακά ρετζίστρο. Συν τοις άλλοις αν επρόκειτο να παιχτούν έργα σε αυτές, ο οργανίστας που θα αναλάμβανε αυτό το έργο θα έπρεπε να έχει χέρια με μήκος περίπου 2 μέτρα.

8) Τα μεγαλύτερα όργανα με μηχανική συναρμογή. Λέγοντας ότι ένα όργανο έχει μηχανική συναρμογή εννοούμε ότι από τα πλήκτρα μέχρι τους αυλούς μεσολαβούν πλήθος μηχανισμών που μεταφέρουν το πάτημα του πλήκτρου κάτω από τη βαλβίδα του αυλού. Οι μηχανισμοί αυτοί είναι συνήθως σύρματα, ράβδοι και στρόφαλοι.

Αυτός ο τρόπος κατασκευής είναι ο παλαιότερος που υπάρχει και μέχρι τις ημέρες μας παραμένει ο πλέον αξιόπιστος στο παίξιμο. Παρ'όλα αυτά πρόκειται για εξαιρετικά δύσκολη κατασκευή γιατί απαιτούνται πολύπλοκες συνδέσεις μήκους δεκάδων ή και εκατοντάδων μέτρων. Σε αυτού του είδους τα εκκλησιαστικά όργανα συμπεριλαμβάνονται και τα ακόλουθα που είναι και τα μεγαλύτερα του είδους αυτού

Γερμανία, Λύμπεκ, Αγία Μαρία

8.1) Αυστραλία, Σίδνευ, Όπερα:

200 συστοιχίες αυλών, 130 ρετζίστρο, 5 πληκτρολόγια, 10.154 αυλοί.

Κατασκευή του 1979 από τον Ronald Sharp.

8.2) Γερμανία, Βυρτεμβέργη, Βασιλική

Βενεδικτίνων Μοναχών Weingarten

169 συστοιχίες αυλών, 63 ρετζίστρο, 4 πληκτρολόγια, 6631 αυλοί.

Κατασκευή του 1750 από τον Josef Gabler

8.3) Γερμανία, Λύμπεκ, Αγία Μαρία

161 συστοιχίες αυλών, 100 ρετζίστρο, 5 πληκτρολόγια, 8152 αυλοί.

Κατασκευή του 1968 από τον Kemper.

8.4) Γερμανία, Ουλμ, Münster

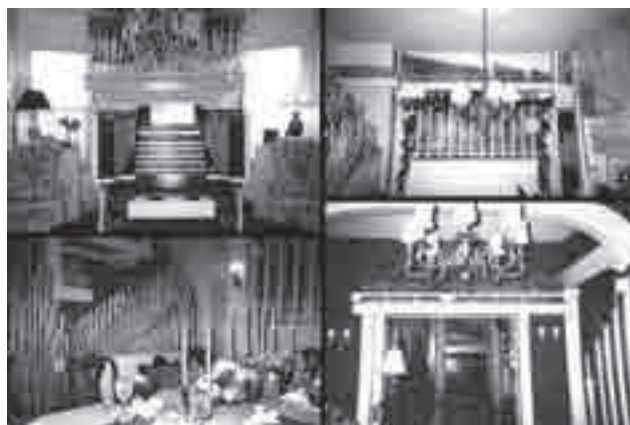
161 συστοιχίες αυλών, 98 ρετζίστρο, 5 πληκτρολόγια, 8900 αυλοί.

Κατασκευή του 1969 από τον Walcker.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΟΡΓΑΝΟ ΣΕ ΚΑΤΟΙΚΙΑ

Εκτός από εκκλησίες και αίθουσες συναυλιών υπάρχουν αρκετοί λάτρεις του οργάνου που το τοποθετούν και στις κατοικίες τους, εφόσον αυτές πληρούν προδιαγραφές για εγκατάσταση ενός τέτοιου ογκώδους μουσικού οργάνου. Το μεγαλύτερο όργανο που υπάρχει αυτή τη στιγμή σε κατοικία βρίσκεται στις Η.Π.Α. στην Αλαμπάμα στο Birmingham στην κατοικία του Berry Norris. Το όργανο αυτό αποτελείται από 200 συστοιχίες αυλών, 161 ρετζίστρο, 11.200 αυλούς και 5 πληκτρολόγια.

Παλιότερα υπήρχαν άλλα δύο παρόμοια όργανα σε κατοικίες τα οποία έχουν πλέον διαλυθεί η εκπονηθεί εν μέρει. Το ένα βρισκόταν στη Μεγάλη Βρετανία στο Glyndebourne στην κατοικία του John Christie και αποτελείτο από 120 συστοιχίες αυλών και 107 ρετζίστρο, κατασκευή του 1926. Το άλλο βρισκόταν επίσης στη Μεγάλη Βρετανία στο Wimbledon στην κατοικία του J.M. Bowstead όπου το 1914 το όργανο είχε φτάσει στις διαστάσεις: 119 συστοιχίες, 97 ρετζίστρο και 6.500 αυλοί συμπεριλαμβανομένων τριών ρετζίστρο των 32', ελεγχόμενο από μια κονσόλα 5 πληκτρολογίων.

Η.Π.Α., Αλαμπάμα, Birmingham, Κατοικία Berry Norris

ΑΣΥΝΗΘΙΣΤΑ ΥΛΙΚΑ

Τα πιο συνήθη υλικά κατασκευής ενός οργάνου είναι ξύλο (έλατο, οκουμέ και μαόνι) και μέταλλο (μόλυβδος, ψευδάργυρος, χαλκός, αντιμόνιο, ορείχαλκος). Παρ'όλα αυτά έχουν γίνει διάφορες προσπά-

θειες για κατασκευή αυλών οργάνου από άλλα υλικά.

1) Όργανο από πορσελάνη

Η κατασκευή αυλών από πορσελάνη είναι αρκετά παλιά υπόθεση. Έγιναν μερικές προσπάθειες μεταξύ 1730 και 1920, αλλά χωρίς επιτυχία γιατί το υλικό αυτό απαιτεί μεγάλη επεξεργασία και δεν είναι εύκολο να διαπλαστεί και να μετατραπεί σε αυλούς. Παρ' όλα αυτά εδώ και λίγα χρόνια επετεύχθη η κατασκευή ενός οργάνου το οποίο έχει ένα ρετζίστρο με αυλούς από πορσελάνη και ονομάζεται "Porcelain Flute 2".

2) Όργανο από μάρμαρο

Το 2001 η ισπανική εταιρεία κατασκευής οργάνων Ivan Larrea Belod, κατασκεύασε ένα όργανο δωματίου σχεδόν εξ ολοκλήρου από μάρμαρο. Τα μόνα τμήματα που δεν χρησιμοποιήθηκε μάρμαρο είναι τα φυσερά και κάποια τμήματα της συναρμολόγησης. Το όργανο έχει μία μόνο συστοιχία αυλών με την επωνυμία «Tapadillo 4». Οι αυλοί αυτοί όπως και τα πλήκτρα και όλη η αεροδόχος και η πρόσοψη είναι φτιαγμένα από μάρμαρο. Το βάρος του οργάνου αυτού είναι 250 κιλά και βρίσκεται τοποθετημένο σε μια κατοικία στο Λος Άντζελες των Η.Π.Α.

3) Όργανο από μαμπού

Στο όργανο αυτό όλοι οι αυλοί, εκτός από τις οριζόντιες Τρομπέτες, είναι κατασκευασμένοι από μαμπού. Ο κατασκευαστής ήταν ο Fray Diego Cera de la Virgen del Carmen, ένας Αυγουστίνος μοναχός που πήγε από την Ισπανία στη Las Piñas σαν ενοριακός ιερέας το 1795. Το πρώτο στάδιο της κατασκευής απαιτούσε τη βύθιση των καλαμιών μαμπού σε αλμυρό νερό για αρκετούς μήνες έτσι ώστε να διαποτιστεί. Το όργανο ολοκληρώθηκε το 1821 και ανακατασκευ-

άσθηκε το 1975 την εταιρεία Αποτελείται 19 συστοιχία αυλών, 11 ρετζί και 868 αυλούς μπου που ελέγχονται από ένα πληκτροβρίσκεται ιθετημένο Καθολική Εκκλησία της Las Piñas στις Φιλιππίνες.

από Klais. από ες στρομπαχονται λόγω τοποστην

ΤΟ ΠΙΟ ΑΡΓΟΠΑΙΓΜΕΝΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΚΟΜΜΑΤΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ

Ένα από τα πιο ασυνήθιστα ρεκόρ στο χώρο του εκκλησιαστικού οργάνου είναι η σύνθεση του John Cage (1912-1992). Αρχικά η σύνθεση αυτή είχε γραφτεί για πιάνο, αλλά το 1987 την μετέγραψε για εκκλησιαστικό όργανο με την επωνυμία "ASLSP" (AS SLOW AS POSSIBLE - ΟΣΟ ΤΟ ΔΥΝΑΤΟΝ ΑΡΓΟΤΕΡΑ). Το 1997 σε ένα συμπόσιο εκκλησιαστικού οργάνου στο Trossingen της Γερμανίας μια ομάδα οργανιστών, καλλιτεχνών, κατασκευαστών εκκλησιαστικών οργάνων, θεολόγων και φιλοσόφων αποφάσισε να ερμηνευθεί αυτό το κομμάτι σε μια περίοδο 600 ετών!!!

Για το σκοπό αυτό επελέγη η εκκλησία Burchardi στο Halberstadt της Γερμανίας του 11^{ου} αιώνας. Στο ναό αυτό η εταιρεία κατασκευής εκκλησιαστικών οργάνων Romanus Seifert & Son αποφάσισε να κατασκευάσει ένα όργανο του οποίου η ολοκλήρωση θα γίνεται παράλληλα με την ερμηνεία του κομματιού, δηλαδή θα τερματιστεί μετά από 600 χρόνια αντίστοιχα. Η πρώτη συγχορδία ακούστηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2003, ενώ η επόμενη θα ακουστεί στις 5 Ιουλίου 2008, ενώ η τελευταία συγχορδία θα ακουστεί το 2639!!!

Στη φωτογραφία μπορεί κάποιος να δει το τμήμα του οργάνου που κατασκευαστεί για μέχρι τώρα ανάπτυτου έργου, ενώ ολοκληρώνεται σιγά σιγά σύμφωνα με απαιτήσεις που θα πουν κατά καιρούς σύνθεση του Cage. παράθυρο μπροστά κρίνονται τα φυσερά οργάνου, ενώ στο μέρος το τμήμα των που χρειάζεται σιγής.

έχει τις γκες θα σιγά τις προκύ από το Στο δια του κάτω αυλών μέχρι

Ο κ. Χρήστος Παρασκευόπουλος είναι Σολίστ Εκκλησιαστικού Οργάνου (LRSM Organ) και Οργανίστας της Christuskirche Αθηνών.

Ο ά-θεος στην Πόλη: λόγος περί αθείας και αθεισμού

του Αλέξανδρου Σακελλαρίου

Εισαγωγικές σκέψεις

Το να αποπειραθεί κάποιος να προσεγγίσει κατ' αρχάς και εν συνεχεία να μελετήσει αλλά και πολύ περισσότερο να εκθέσει σε ένα αναγνωστικό κοινό ή σε κάποιο ακροατήριο το ζήτημα του αθεϊσμού και της αθείας με αντικειμενική και επιστημονική προδιάθεση δεν αποτελεί μία εύκολη απόφαση ούτε και μία προσπάθεια χωρίς προσκόμματα. Το παρόν κείμενο έχει σαφώς συνάφεια με το δύο προηγούμενα τα οποία εκθέσαμε από αυτές τις σελίδες (Ιανουάριος, Φεβρουάριος 2008) αλλά διατηρεί στο ακέραιο την αυτοτέλειά του.

Το πρώτο ερώτημα το οποίο ενδεχομένως ανακύπτει στο αναγνώστη είναι γιατί το ζήτημα της αθείας και του αθεϊσμού δεν εντάχθηκε στο δεύτερο κείμενο περί της διαφορετικότητας και της αποδοχής του διαφορετικού. Η απάντηση πέραν της τυπικής, η οποία θα ήταν το ζήτημα της έκτασης του κειμένου, σχετίζεται αφενός με την σημασία την οποία προσδίδουμε στο συγκεκριμένο ζήτημα και αφετέρου με την απουσία συζήτησής του στον ελληνικό δημόσιο χώρο. Επειδή το ζήτημα είναι ιδιαίδρον ενδιαφέρον αλλά την ίδια στιγμή και 'προκλητικό' ορισμένες αποσαφηνίσεις κρίνονται απαραίτητες. Κατ' αρχάς δεν πρόκειται για κάποιο 'απολογητικό' περί αθείας και αθεϊσμού κείμενο. Σκοπός μας δεν είναι η παρουσίαση της αθείας και του αθεϊσμού ως προτεινόμενων τρόπων σκέψης, αντίληψης και πράξης και η οποιαδήποτε ευμενής αντιμετώπισή τους. Η δεύτερη αποσαφίνιση αφορά την διαφορά μεταξύ αθείας και αθεϊσμού, η οποία θα καταδειχθεί στην πορεία του κειμένου.

Το να θέσουμε μία υπόθεση προς υποστήριξη για το υπό πραγμάτευση ζήτημα πιθανώς να μας οδηγήσει σε κατάχρηση του χώρου ή και να ξέφυγε από τους από εμάς τεθειμένους σκοπούς. Θα μπορούσαμε να θέσουμε ως υπόθεση την υπόθεση του δεύτερου κατά σειρά κειμένου μας σύμφωνα με την οποία η *ώσωση πολιτισμών, λαών και θρησκειών λόγω της διαλεκτικής της σύνθεσης, επιτρέπει την αρμονική συμβίωση εντός μίας κοινωνίας αλλά και μεταξύ των κοινωνιών και των κρατών. Η ανοχή και η αποδοχή του διαφορετικού εντός της κάθε κοινωνίας αποτελεί σημαντικό παράγοντα προόδου. Σε εκείνες τις ιστορικές περιόδους που οι κοινωνίες αδιαφόρησαν ή ακόμα χειρότερα εξεδίωξαν το διαφορετικό, εξοβέλισαν με άλλα λόγια την ανεκτικότητα, την αποδοχή του άλλου και βεβαίως την ανεξιθρησκία, δεν προόδευσαν για να μην ισχυριστούμε ότι οπισθοδρόμησαν κιόλας. Η υπόθεσή μας με άλλα λόγια είναι ότι η αποδοχή του διαφορετικού είναι ουσιώδης για μία κοινωνία και όχι η θεσμοθέτηση της ανεξιθρησκίας, η οποία έρχεται ως νομικό*

επακόλουθο. Η οποιαδήποτε αποδοχή του άλλου, όπως είναι εύλογο, προϋποθέτει κατ' αρχάς την αποδοχή του ομοίου μας και πριν από όλα του ίδιου μας του εαυτού. Ο άθεος συνεπώς θα μπορούσε να ενταχθεί στη συζήτηση περί της παρουσίας του διαφορετικού εντός μίας σχετικά ομοιογενούς θρησκευτικά κοινωνίας ή εντός μίας κοινωνίας όπου μία θρησκεία επικρατεί νομικά και πολιτικά. Κυρίως όμως με το παρόν κείμενο επιχειρούμε ορισμένες βασικές αποσαφηνίσεις επί του θέματος καθώς και τη θέση ορισμένων ερωτημάτων και την ανάπτυξη ορισμένων στοχασμών επ' αυτών.

Σύμφωνα με ένα αγγλικό λεξικό των θρησκειών ο αθεϊσμός ορίζεται ως δυσπιστία στην ύπαρξη ενός Θεού ή Θεών και ως ένα είδος θρησκείας η οποία απορρίπτει την ύπαρξη ή τη σπουδαιότητα όλων των υπερφυσικών όντων.¹ Εκκινώντας από την πρώτη αυτή προσέγγιση προκύπτουν τα ερωτήματα τα οποία θέτουμε προς απάντηση στο παρόν κείμενο. Αθεΐα και αθεϊσμός ταυτίζονται; Έχουν το ίδιο περιεχόμενο; Η αθεΐα και ο αθεϊσμός αποτελούν θρησκεία; Πίστη; Δόγμα; Υπάρχει μία αθεΐα ή είναι ορθότερο και ακριβέστερο να κάνουμε λόγο για μορφές αθείας; Και εν τέλει είναι ο άθεος ανήθικος και άρα επιβλαβής για την ανθρώπινη κοινωνία;

Η διαχρονικότητα της αθείας²

Συνήθως στην εποχή της νεωτερικότητας και της μετα-νεωτερικότητας γίνεται λόγος για τον θάνατο του Θεού, την επικράτηση του ορθού λόγου, την υποχώρηση της πίστης και της θρησκείας και την κατάρρευση της αθείας. Ο γάλλος ιστορικός Georges Minois σε ένα ογκώδες αλλά εξαιρετικό έργο καταγράφει την ιστορία της αθείας (ή του αθεϊσμού όπως τιτλοφορείται το έργο στα γαλλικά)³ στο δυτικό ως επί το πλείστον κόσμο από την αρχαιότητα μέχρι την εποχή της συγγραφής του έργου (1998). Δεν πρόκειται να αναλωθούμε επί μακρόν αναφέροντας ιστορικά παραδείγματα περί της ύπαρξης της αθείας διαχρονικά. Δύο όμως αναφορές είναι άξιες προσοχής.

Ο Πλάτων στο δέκατο βιβλίο των Νόμων αφού υποστηρίζει ότι όλοι, Έλληνες και βάρβαροι, πιστεύουν ότι υπάρχουν θεοί θεωρεί όσους δεν πιστεύουν στην ύπαρξη των θεών ως ασθενείς και προτείνει ανάλογα με την κατηγορία στην οποία τους τοποθετεί την αντίστοιχη αυστηρή τιμωρία τους η οποία ορίζεται η θανατική ποινή και η φυλάκιση για πολλά χρόνια,⁴ προτείνει μάλιστα και την τιμωρία του άρχοντα ο οποίος δεν θα εφαρμόσει το νόμο περί ασέβειας, δεν θα στείλει δηλαδή στη φυλακή τους άθεους. Οι άθεοι κατά τον Πλάτωνα χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες και αυτές με τη σειρά τους σε δύο, εν συνόλω δηλαδή σε

έξι. Υπάρχουν οι άθεοι οι οποίοι είναι δίκαιοι και δεν αδικούν και οι άθεοι οι οποίοι έχουν δίψα για μάθηση και ικανότητες αλλά αποφεύγουν τους κόπους και επιδιώκουν τις απολαύσεις. Βεβαίως, πιο επικίνδυνοι είναι οι δεύτεροι οι οποίοι ενδέχεται να γίνουν ψευτομάγνεις, μάγοι, δημαγωγοί κτλ. Στις ίδιες δύο κατηγορίες διακρίνονται και εκείνοι οι οποίοι πιστεύουν ότι οι Θεοί αδιαφορούν για τα ανθρώπινα και εν τέλει εκείνοι, οι οποίοι νομίζουν ότι οι Θεοί μπορούν να δελεαστούν. Πιθανώς κάποιος να υποστηρίξει με όλη την καλή διάθεση αλλά και τη γνώση της αρχαιότητας ότι παρά την ύπαρξη άθεων και εκείνα τα χρόνια, η στάση του Πλάτωνα ήταν λογική και εντός των κοινωνικών συνθηκών της εποχής, όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα ήταν άγνωστα και η διαφορετικότητα όχι ιδιαίτερα αποδεκτή.

Εκπλήσσει συνεπώς όταν σε μία εποχή αρκετούς αιώνες αργότερα ο John Locke, υπέρμαχος της ανεξιθρησκίας, διατυπώνει στην ομώνυμη επιστολή του αντίστοιχα σκληρές προτάσεις για τους άθεους αν και όχι της ίδιας σκληρότητας με εκείνες του Πλάτωνα. Ενώ υπερασπίζεται το δικαίωμα στην ανεξιθρησκία για όλους τους αλλόθρησκους για τους άθεους αναφέρει: «Τέλος, εκείνοι που αρνούνται την ύπαρξη της θεότητας με κανέναν τρόπο δεν πρέπει να γίνονται ανεκτοί. Οι υποσχέσεις, τα συμβόλαια και οι όρκοι, που αποτελούν τους συνεκτικούς δεσμούς της ανθρώπινης κοινωνίας δεν είναι δυνατόν να έχουν ισχύ και ιερότητα για έναν άθεο. Γιατί όταν παραμερίζεται ο Θεός, ακόμη και με τη σκέψη, όλα καταρρέουν. Επιπλέον ένας άνθρωπος που με τον αθεϊσμό του υπονομεύει και καταστρέφει κάθε θρησκεία, δεν μπορεί στο όνομα της θρησκείας να απαιτεί το προνόμιο της ανεξιθρησκίας για τον εαυτό του».⁵

Τα ιστορικά παραδείγματα περί της διαχρονικότητας της παρουσίας των άθεων είναι πολλά και δεν είναι της παρούσης στιγμής να εκτεθούν και να αναλυθούν διεξοδικά. Διαπιστώνουμε συνεπώς ότι από τη στιγμή κατά την οποία πίστεις, λατρείες, θρησκείες αναδύονται και θεμελιώνονται σε μία κοινωνία, την ίδια στιγμή αναπτύσσονται και αντίστοιχες μορφές αθεΐας, απιστίας και αμφισβήτησης. Η διαπίστωση αυτή καταδεικνύει σε ένα πρώτο επίπεδο κατά την εκτίμησή μας τη διαλεκτική σύνθεση τόσο της πίστης όσο και της απιστίας. Με την πρόταση αυτή εννοούμε ότι ένας πιστός προκειμένου να πιστέψει στο Θεό⁶ απορρίπτει το επιχείρημα περί ανυπαρξίας του Θεού και απαντάει καταφατικά στο σχετικό ερώτημα. Από την άλλη μεριά ένας άθεος γίνεται άθεος απαντώντας στο ίδιο ερώτημα αρνητικά. Πρόκειται για διαλεκτική διαδικασία η οποία συνθέτει τα δύο αντίθετα, την ύπαρξη και τη μη ύπαρξη του Θεού και συμβάλλει στη διαμόρφωση της θρησκευτικής συνείδησης του ανθρώπου.⁷ Ο Γάλλος εθνολόγος J.-P. Roux τονίζει χαρακτηριστικά ότι *ακόμα και σήμερα, αυτοί που είναι ή που νομίζουν πως είναι άθεοι εξακολουθούν να διακατέχονται από την ιδέα του Θεού*,⁸ ενώ και ο R. Debray συμπληρώνει ερωτηματικά: *ποιός άθεος δεν είναι χωρίς να το θέλει χριστιανός*;⁹ Οι ανωτέρω αποφάνσεις θεωρούμε ότι δηλώνουν ακριβώς αυτή τη διαλεκτική σύνθεση και τη διαλεκτική διαδικασία προκειμένου είτε κάποιος να γίνει πιστός είτε κάποιος να γίνει άθεος, αγνωστικιστής ή οτιδήποτε άλλο.

Μορφές αθεΐας

Επιλέγουμε τον όρο μορφές αθεΐας, διότι θεωρούμε ότι δεν είναι επιστημονικά ορθό να ονομάζονται συνολικά ως άθεοι όλοι όσοι διατυπώνουν αμφιβολίες περί της ύπαρξης του Θεού και βεβαίως όλοι εκείνοι οι οποίοι κατά καιρούς διαφοροποιούνται από το εκάστοτε κυρίαρχο δόγμα εντός μίας κοινωνίας. Ο G. Minois στο προαναφερθέν έργο του κάνει λόγο για δύο μορφές αθεΐας, την θεωρητική και την εμπειρική, τη συνειδητή και την ασυνείδητη. Η θεωρητική αθεΐα είναι και συνειδητή, διότι προκύπτει έπειτα από στοχασμό και αναστοχασμό επί του ζητήματος της ύπαρξης του Θεού, εν αντιθέσει με την εμπειρική η οποία είναι ασυνείδητη και η οποία κατά τον Minois είναι και η υπερισχύουσα.

Αν η θεωρητική αθεΐα ως όρος καθίσταται κατονομητή ανακύπτουν ορισμένα ερωτήματα σχετικά με την εμπειρική αθεΐα. Σύμφωνα λοιπόν με το Γάλλο ιστορικό πρόκειται για εκείνη την αθεΐα η οποία εφαρμόζεται καθημερινά και πρακτικά από τους ανθρώπους, οι οποίοι την ίδια στιγμή ενδέχεται να δηλώνουν τυπικά πιστοί και θρησκευόμενοι και να πιστεύουν και να ασπάζονται αντιλήψεις, πεποιθήσεις και πρακτικές οι οποίες δεν συνάδουν με την οποιαδήποτε πίστη τους. Η θεωρητική αθεΐα όπως και οι μεγάλες θρησκείες αναπτύσσονται παράλληλα και εδράζονται στην ικανότητα της λογικής να επιτυγχάνει την αλήθεια. Αντιθέτως η εμπειρική αθεΐα και οι κάθε είδους σέκτες και μυστηριακές λατρείες, οι οποίες πολλαπλασιάζονται, αναπτύσσονται εκ παραλλήλου με την ανάπτυξη της δεισιδαιμονίας, της διάδοσης των παραφυσικών, εσωτεριστικών δοξασιών και άλλων παραδοξοτήτων οι οποίες εδράζονται στην απόρριψη της λογικής.¹⁰ Με άλλα λόγια αν κάποιος χριστιανός ορθόδοξος σήμερα δηλώνει τυπικά ότι είναι ορθόδοξος, βαπτίζεται, τελεί θρησκευτικό γάμο και πηγαίνει στην εκκλησία κάθε Πάσχα, αλλά την ίδια στιγμή δεν διαβάζει την Αγία Γραφή, δεν τηρεί τα διδάγματα του Χριστού και τις εντολές του Θεού, δεν γνωρίζει εν κατακλείδι πού και σε τι πιστεύει, ενώ παράλληλα μελετά τα ζώδια, πιστεύει στη μετενσάρκωση, δεν πιστεύει στον παράδεισο και στη μεταθανάτια ζωή και ζει μόνο για παρόν, είναι σαφώς άθεος κατά τη σκέψη του Γάλλου στοχαστή. Άθεος με έναν τρόπο ασυνείδητο, εμπειρικό, καθημερινό και αστόχαστο.

Η αμφιβολία και η αμφισβήτηση, όροι καρτεσιανής προέλευσης¹¹ και μεγάλης σπουδαιότητας, οι οποίοι αποδεικνύουν την ίδια την ανθρώπινη ύπαρξη, ενδέχεται να οδηγήσουν στην βαθύτερη πίστη ή στην αθεΐα, είναι όμως προφανές ότι στην περίπτωση αυτή θα πρόκειται για συνειδητοποιημένη κατάληξη και όχι τυπική και επιφανειακή προσέγγιση.

Πέραν των δύο προαναφερθεισών μορφών αθεΐας αρκετός λόγος γίνεται και για έναν ακόμα όρο, τον αγνωστικισμό. Ο αγνωστικιστής σύμφωνα με τον ορισμό του B. Russell είναι εκείνος που θεωρεί ότι είναι αδύνατον να γνωρίζουμε την αλήθεια σε θέματα όπως ο Θεός και η μέλλουσα ζωή, με τα οποία ασχολούνται ο χριστιανισμός και άλλες θρησκείες.¹² Ο αγνωστικιστής δεν είναι απαραίτητως άθεος χωρίς αυτό να αποκλείεται, όπως και χωρίς να αποκλείεται ένας αγνωστικιστής να είναι πιστός. Δεν πρόκειται για αντίφαση, διότι συχνά επειδή το ζήτημα της ύπαρξης του Θεού

και της μετά θάνατον ζωής δεν μπορεί να διερευνηθεί επιστημονικά πολλοί επιστήμονες διακηρύσσουν τον αγνωστικισμό τους, στο πεδίο της επιστήμης, ενώ οι ίδιοι έχουν απαντήσει στο περί Θεού ερώτημα είτε θετικά είτε αποφατικά. Δεν αποκλείεται παρά ταύτα κάποιος πράγματι να μην γνωρίζει και να μην έχει απαντήσεις στα σχετικά ερωτήματα, συνήθως όμως ο αγνωστικισμός αποτελεί μία 'διπλωματική' ή πολιτικώς ορθή απάντηση, η οποία ως επί το πλείστον εντοπίζεται στους κύκλους των επιστημόνων και οι οποίοι αποφεύγουν να πάρουν θέση επί των ερωτημάτων αυτών.

Υπάρχουν όμως και επιστήμονες, οι οποίοι δεν αποφεύγουν να πάρουν θέση σε ερωτήματα περί του Θεού και της μετά θάνατον ζωής και μάλιστα αποπειρώνται να παράσχουν απαντήσεις με επιστημονικό τρόπο και μεθοδολογία, όπως ισχυρίζονται, όχι μόνο προσωπικά αλλά συλλογικά, όχι μόνο δηλαδή προκειμένου να απαντήσουν σε κάποια εσωτερική αναζήτηση αλλά με σκοπό να αποσυνθέσουν πλήρως τη θρησκεία εντός της κοινωνίας. Η τάση αυτή είναι έντονη τα τελευταία χρόνια ιδίως στον αγγλοσαξονικό χώρο και έχουν πληθύνει τα έργα συγγραφέων οι οποίοι στρέφονται κατά της θρησκείας και της ύπαρξης του Θεού κάνοντας χρήση λογικών επιχειρημάτων.¹³

Θα ονομάζαμε την τάση αυτή ως αθεϊσμό και θα τον κατατάσσαμε στις μορφές αθεΐας, η οποία σύμφωνα με τη διάκριση του Minois θα ήταν η θεωρητική αθεΐα η βασιζόμενη στην έλλογη σκέψη. Εδώ όμως οφείλουμε να σημειώσουμε ότι η κατάληξη -ισμός σε κάθε λέξη προσδίδει ένα ιδεολογικό περιεχόμενο (π.χ. χριστιανισμός, κομμουνισμός, εθνικισμός κτλ.) χωρίς αυτό να συνεπάγεται απαραίτητα κάτι το αρνητικό, όμως ως ιδεολογία η κάθε ιδεολογία αποτελεί ένα πλέγμα αντιλήψεων και ιδεών το οποίο ενδέχεται αφενός να προσφέρει ένα νόημα και ορισμένες απαντήσεις στους ανθρώπους που την ασπάζονται, αλλά ταυτόχρονα να τους αποκρύπτει και ένα μέρος της πραγματικότητας. Δεν είναι στόχος μας να λάβουμε άμεση θέση επ' αυτού του ζητήματος, κατά πόσο δηλαδή ο αθεϊσμός αποτελεί μία ιδεολογία ή όχι. Θεωρούμε όμως ξεκάθαρο ότι αποτελεί μία μορφή αθεΐας περισσότερο συλλογική, οργανωμένη και λογική από την οποιαδήποτε σχετικά ατομική μορφή αθεΐας και οπωσδήποτε από κάθε μορφή εμπειρική αθεΐας. Επίσης είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι ο αθεϊσμός δεν αποτελεί μορφή θρησκείας, διότι δεν περιλαμβάνει σε καμία περίπτωση το μεταφυσικό στοιχείο. Αν συνέβαινε κάτι τέτοιο θα έπαυε να ονομάζεται αθεϊσμός.

Είναι ο άθεος ανήθικος;

Ένα κεντρικό ζήτημα και ταυτόχρονα ερώτημα το οποίο αναδύεται στην περί αθεΐας και αθεϊσμού συζήτηση είναι εάν ο άθεος ή ο αγνωστικιστής - ο οποίος είναι συνειδητά άθεος ή αγνωστικιστής και όχι εμπειρικά, όπως τον περιγράψαμε ανωτέρω σύμφωνα με τη διάκριση του G.Minois - είναι δυνατόν να είναι ένας ηθικός άνθρωπος, μία ηθική προσωπικότητα. Κατ' αρχάς όπως είναι προφανές χρειαζόμαστε μία πρώτη προσέγγιση περί ήθους και ηθικής αναγνωρίζοντας σαφώς ότι η σχετική συζήτηση και μελέτη είναι αδύνατον να εκτεθεί στο παρόν κείμενο. Δεν αποδεχόμαστε τη σχετικιστική θέση ότι ο κάθε άνθρωπος είναι ηθικός με τον τρόπο του και ότι κάθε κοινωνική ομάδα διαθέτει την ηθική της. Θεωρούμε ότι μπορούμε να συμφωνήσουμε ότι υπάρχουν και γενικές ηθικές αρχές, όπως η απαγόρευση του φόνου και η απαγόρευση της αιμομειξίας επί παραδείγματι. Θα μπορούσαμε επίσης

χάρin της συζητήσεως να αποδεχτούμε ως αρχικό ορισμό ότι ηθικός είναι ένας άνθρωπος που σέβεται τους συνανθρώπους του, εργάζεται για το καλό της κοινωνίας του, είναι τίμιος και ειλικρινής, δεν εξαπατά και προσφέρει όσο δύναται για το συλλογικό καλό.

Μπορεί ένας άθεος να διαθέτει τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά και συνεπώς να αποτελεί μία ηθική προσωπικότητα; Σύμφωνα με έναν ορθόδοξο επίσκοπο, τον Κάλιστο Ware, ο αθεϊσμός οδηγεί στην απανθρωποποίηση, όπως φανέρωσαν ιδιαίτερα τα στρατόπεδα συγκέντρωσης του Στάλιν. Καταφάσκοντας

Με άλλα λόγια αν κάποιος χριστιανός ορθόδοξος σήμερα δηλώνει τυπικά ότι είναι ορθόδοξος, βαπτίζεται, τελεί θρησκευτικό γάμο και πηγαίνει στην εκκλησία κάθε Πάσχα, αλλά την ίδια στιγμή δεν διαβάσει την Αγία Γραφή, δεν τηρεί τα διδάγματα του Χριστού και τις εντολές του Θεού, δεν γνωρίζει εν κατακλείδι πού και σε τι πιστεύει, ενώ παράλληλα μελετά τα ζώδια, πιστεύει στη μετενσάρκωση, δεν πιστεύει στον παράδεισο και στη μεταθανάτια ζωή και ζει μόνο για παρόν, είναι σαφώς άθεος κατά τη σκέψη του Γάλλου στοχαστή. Άθεος με έναν τρόπο ασυνείδητο, εμπειρικό, καθημερινό και αστόχαστο

τον άνθρωπο καταφάσκεις επίσης και τον Θεό. Αρνούμενος το Θεό αρνείσαι επίσης και τον άνθρωπο. Το ανθρώπινο πρόσωπο χωρίς τον Θεό δεν είναι πια αυθεντικά ανθρώπινο, αλλά μετατρέπεται σε υπάνθρωπο.¹⁴ Ο εν λόγω Επίσκοπος διαπράττει διπλό σφάλμα. Αφενός ιστορικό εφετέρου μεθοδολογικό. Το ιστορικό σφάλμα είναι ότι ουδέποτε οι άθεοι συντεταγμένα έσφαξαν, λεηλάτησαν, βίασαν, βασάνισαν πιστούς οιασδήποτε θρησκείας επειδή εκείνοι πρέσβευαν ότι δεν υπάρχει Θεός. Τουναντίον οι άθεοι θεωρήθηκαν πλάσματα διαβολικά και καταδικάστηκαν από την Ιερά Εξέταση σε θάνατο. Διαπιστώνουμε άλλωστε ότι και στην αρχαιότητα υπήρξαν καταδίκες για αθεΐα και αντίστοιχες διώξεις¹⁵. Με τη θέση αυτή δεν θέλουμε επ' ουδενί να κατηγορήσουμε τις θρησκείες και τον Χριστιανισμό ειδικότερα ως βίαιη και απάνθρωπη θρησκεία, διότι όσα διαπράχθηκαν στο όνομα του

Θεού δεν αποτελούν συλλήβδην κατηγορία για όλους τους Χριστιανούς και τη Χριστιανοσύνη. Επιδιώκουμε όμως να απαντήσουμε στο ιστορικό αυτό απότημα. Το μεθοδολογικό σφάλμα είναι το παίγνιο το οποίο διαπράττει στη φράση *καταφάσκοντας τον άνθρωπο καταφάσκεις επίσης και τον Θεό. Αρνούμενος το Θεό αρνείσαι επίσης και τον άνθρωπο*. Από τη στιγμή που εκκινεί με τη φράση *καταφάσκοντας τον άνθρωπο* θα έπρεπε να συνεχίσει γράφοντας: *αρνούμενος τον άνθρωπο αρνείσαι τον Θεό και όχι αρνούμενος τον Θεό αρνείσαι τον άνθρωπο*. Με το παίγνιο αυτό επιδιώκει κατά το λεγόμενο να καταστήσει 'τα δικά μου δικά μου και δικά σου δικά μου'. Εάν έπειτα από τη πρώτη φράση, η οποία είναι ορθά διατυπωμένη συνέχιζε με την προταθείσα *αρνούμενος τον άνθρωπο αρνείσαι τον Θεό* τότε θα σήμαινε ότι αν είσαι πιστός Χριστιανός και αρνείσαι τον άνθρωπο στην ουσία δεν είσαι Χριστιανός. Έτσι όμως όπως το διατυπώνει αφενός θεωρεί ότι όποιος είναι ανθρωπιστής στην ουσία αποδέχεται εξ ορισμού τον Θεό και δεν νοείται να είναι άθεος, ενώ αν κάποιος είναι άθεος τότε είναι αδύνατο να είναι ανθρωπιστής. Το λογικό αυτό παίγνιο έξυπνο στη σύλληψή του δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Ο άθεος σαφώς δύναται να αποτελεί μία ηθική προσωπικότητα έστω υπό τον αρχικό ορισμό περί ηθικής που παραθέσαμε ανωτέρω. Ενδέχεται μάλιστα ένας άθεος να είναι περισσότερο ηθικός από έναν πιστό οποιασδήποτε θρησκείας, διότι όπως εύστοχα γράφει ο Ουμπέρτο Έκο *αυτός που δεν πιστεύει θεωρεί ότι κανείς δεν τον παρατηρεί από ψηλά και συνεπώς ξέρει ότι δεν υπάρχει κανείς που μπορεί να τον συγχωρέσει*.¹⁶

Συμπέρασμα

Ολοκληρώνοντας τον στοχασμό μας στο ζήτημα της αθεΐας και των μορφών της οφείλουμε να διευκρινίσουμε ότι απώτερος σκοπός μας δεν ήταν η έκθεση μίας πολιτικής ορθής θέσης έναντι των άθεων και έναντι του διαφορετικού, όπως το αναπτύξαμε και στο

δεύτερο άρθρο της παρούσας 'τριλογίας'. Σκοπός μας ήταν το σπάσιμο των κάθε μορφής στερεοτύπων και των αντίστοιχων αντιλήψεων και ταυτοχρόνως η προσπάθεια να καταδειχθεί ότι το διαφορετικό εντός μίας κοινωνίας είτε είναι θρησκευτικό είτε πολιτικό είτε φυλετικό είτε οτιδήποτε άλλο αποτελεί ένα συνθετικό και δημιουργικό δεδομένο από τη στιγμή κατά την οποία το συλλογικό συμφέρον και το κοινωνικό καλό τίθενται υπεράνω των οποιονδήποτε ατομικών και ιδιοτελών συμφερόντων. Ο ανθρωπισμός και η ολοκλήρωση μίας κοινωνίας δεν είναι δυνατό να αποτελεί ιδιοκτησία μίας ομάδας, μίας κοινωνικής τάξης, λίγων ανθρώπων. Η ποικιλόμορφη σύνθεση μίας κοινωνίας όπως τονίσαμε και στο δεύτερο άρθρο μας μόνο ευεργετικά αποτελέσματα δύναται να έχει, σαφώς υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Προς αυτήν την κατεύθυνση και ιδίως στο ζήτημα της αθεΐας φαίνεται να κατευθύνεται και ο άρτι εκλεγείς Αρχιεπίσκοπος, ο οποίος σε μία πρωτοφανή κατά την εκτίμησή μας αποστροφή του ενθρονιστήριου λόγου του ανέφερε: *Καλώ λοιπόν το λαό του Θεού, το ποίμνιο που μου εμπιστεύθηκε ο Κύριος, δηλαδή όλους σας: τους πιστούς και εκείνους που δηλώνουν άπιστοι, να συναντηθούμε γύρω από την Αγία Τράπεζα, εκεί όπου τελείται το μέγιστο των μυστηρίων, και να ενώσουμε τις δυνάμεις μας για να κάνουμε την αγάπη και την ενότητα τρόπο ζωής, ώστε η Θεία Λειτουργία να συνεχίζεται στην καθημερινότητα της βιοτής μας και να γίνεται πηγή παρηγοριάς μέσω ημών και της προσφοράς μας για κάθε πονεμένο αδελφό μας*. Είναι σαφές ότι χωρεί αρκετή ανάλυση και σχολιασμός στο ανωτέρω χωρίο, όμως και μόνο η πρόσκληση από έναν Αρχιεπίσκοπο ακόμα και εκείνων που δηλώνουν άπιστοι – αν και αποφεύγει να κάνει λόγο για πράγματι άθεους ή άπιστους – κρίνεται άκρως ενδιαφέρουσα και πρωτότυπη.

Ο κ. Αλέξανδρος Σακελλαρίου είναι Πτυχιούχος της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών, Υποψήφιος διδάκτωρ Κοινωνιολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Υποσημειώσεις

- 1 J.R. Hinnells (ed.), Dictionary of religions, Penguin Reference, London, 1997, p.55.
- 2 Στο παρόν κείμενο κάνουμε λόγο περί αθεΐας ως έννοιας γένους και σε αυτήν εντάσσουμε και τον αθεϊσμό ως έννοια είδους, ως κάτι ειδικότερο και περισσότερο συγκεκριμένο.
- 3 Βλ. Ζ.Μινουά, «Η ιστορία της αθεΐας», μετάφραση Β.Σερέτη, Νάρκισσος, Αθήνα, 2007. Ο γαλλικός τίτλος είναι Histoire de l'athéisme.
- 4 Βλ. Πλάτων, Νόμοι, βιβλίο Ι, Κάκτος, Αθήνα, 1992.
- 5 Βλ. J.Locke, «Επιστολή για την ανεξιθρησκία», μετάφραση Γ.Πλάγγεσης, Ζήτρος, Θεσσαλονίκη, 1998, σ.201.
- 6 Σημαντικές είναι οι παρατηρήσεις σχετικά με την πίστη στο Θεό του Θωμά του Ακινάτη, ο οποίος κάνει λόγο για τρεις μορφές. Υπάρχει η πίστη στο Θεό ή η αφιέρωση σε αυτόν (credere in Deo), να πιστεύεις σε αυτό που προτείνει ο Θεός ή να προσχωρείς μόνο νοερά (credere Deo) και τέλος να πιστεύεις σε Θεό (credere Deum) που σημαίνει απλώς να αναγνωρίζεις ότι υπάρχει. Βλ. Ρ.Ντεμπρέ, «Ο Θεός», μετάφραση Μ.Παραδέλη, Κέδρος, Αθήνα, 2005, σ.422.
- 7 Για τη διαλεκτική σύνθεση της θρησκευτικής συνείδησης βλ. Α.Παπαρίζος, «Θεός, εξουσία και θρησκευτική συνείδηση», Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2001, το δεύτερο μέρος και ιδίως σσ. 457-534.
- 8 Βλ. J.-P. Roux, «Το αίμα», μετάφραση Α.Κλαμπασέα, Λιβάνης, Αθήνα, 1998, σ.27.
- 9 Βλ. Ρ.Ντεμπρέ, «Ο Θεός», μετάφραση Μ.Παραδέλη, Κέδρος, Αθήνα, 2005, σ.325.
- 10 Για τις προτάσεις αυτές βλ. Ζ.Μινουά, «Η ιστορία της αθεΐας», ό.π., σσ. 23, 787-793.
- 11 Σύμφωνα με τον R.Descartes στο έργο του 'La recherche de la vérité par la lumière naturelle', το ότι αμφιβάλλω σημαίνει ότι υπάρχω. «Αμφιβάλλω άρα υπάρχω ή πράγμα που είναι το ίδιο σκέφτομαι άρα υπάρχω». Βλ. R.Descartes, "Oeuvres Philosophiques" tome 2, Garnière Frères, 1967, Paris, pp. 1135-1136.
- 12 Βλ. Β.Russell, «Κείμενα για τη θρησκεία», μετάφραση Α.Μπερλής, Scripta, Αθήνα, 2006, σ.68.
- 13 Ενδεικτικά αναφέραμε τους συγγραφείς και τα έργα τους R.Dawkins, "The God delusion", S.Harris, "Letter to a Christian nation", D.Dennett, "Breaking the spell: religion as a natural phenomenon", Ch. Hitchens, "God is not great", έργα των οποίων έχουν μεταφραστεί και στα ελληνικά εσχάτως.
- 14 Βλ. Επίσκοπος Διόκλητας Κάλλιστος Ware, «Η ορθόδοξη θεολογία στον 21^ο αιώνα», μετάφραση Ν.Ντόντος, Ίνδικτος, Αθήνα, 2005, σσ.40-41.
- 15 Για την αθεΐα στην αρχαιότητα βλ. Ζ.Μινουά, «Η ιστορία της αθεΐας», ό.π., σσ.55-90.
- 16 Βλ. U.Eco συνομιλία με τον C.Maria Martini, «Τι πιστεύει αυτός που δεν πιστεύει;», μετάφραση Τ.Τσάκου-Κουβερίνο, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1998, σ. 92.

Ο θρόνος, το σκαμνί και ο τάφος

Ο ενθρονιστήριος λόγος του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος Ιερωνύμου Β΄

«Εύλογητός ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζωῶν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν, εἰς κληρονομίαν ἀφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον», (Α΄ Πέτρ. 2, 13-15).

Εκ βάθους καρδίας ευχαριστώ τον Πανάγαθο Τριαδικό Θεό, ο οποίος μέσα στο πλούσιο έλεος και την ανεξάντλητη ανοχή Του προς την ελαχιστότητά μου οικονόμησε κατ' αυτόν τον τρόπο τη ζωή μου. [...]

«Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐν μέσῳ ὑμῶν. Μᾶλλον ἐν τῷ μέσῳ πάντων ἡμῶν ὁ Χριστός, Ὃς ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται».

Ἰδοὺ ἐγὼ ἀνάμεσά σας, στην εποχή των μεγαλόστομων διακηρύξεων, του πληθωρισμού της κενολογίας και της ξύλινης γλώσσας, απρόθυμος να διατυπώσω υψιπετείς διακηρύξεις.

Δεν έχω να καταθέσω προγραμματικές δηλώσεις. Ἄλλωστε αυτές είναι ήδη διατυπωμένες άπαξ και με περισσή σαφήνεια επί του Σταυρού.

Η Εκκλησία πορεύεται μέσα στην Ιστορία και τον κόσμο αλλά δεν είναι εκ του κόσμου τούτου. Δεν ενδιαφέρεται να αντιπαρεταθεί προς κάτι ή κάποιον αλλά να προσλάβει τον κόσμο και να τον μεταμορφώσει. Δεν καλείται να είναι το λίπασμα για τα διακοσμητικά φυτά αυτού του κόσμου αλλά γίνεται συνεχώς ένας πνευματικός εκρηκτικός μηχανισμός που ανατινάζει τον κόσμο και τον κάνει Εκκλησία.

Κι εμείς, οι διάκονοι της Εκκλησίας, δεν υπάρχουμε για να αντιπαρεθέτουμε επιμέρους απόψεις εναντίον άλλων απόψεων ή ιδεολογικές αντιλήψεις έναντι άλλων ιδεολογιών, ούτε δικαιούμαστε να στρατευτούμε σε μια ιδεολογικοπολιτική επιλογή εναντιούμενοι σέ κάποιαν άλλη.

Διότι τότε δεν θα είμαστε Εκκλησία αλλά μια θρησκευτική παράταξη, αυτοπεριορισμένη στη στενωπό των ιδεών της, αφού λησιμόνησε ότι ο δρόμος που έχουμε να δείξουμε στους ανθρώπους και η αλήθεια που έχουμε χρέος να μαρτυρούμε δεν είναι μια ιδεολογία αλλά ένα πρόσωπο. Ο Χριστός είναι «ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ Ζωή» (Ιωάν. 14, 6).

Ο Χριστός, ο οποίος δεν πρότεινε ιδέες που διχάζουν τους ανθρώπους αλλά «ἠπλώσε τὰς παλάμας» επί του Σταυρού «καὶ ἤνωσε τὰ τὸ πρὶν διεστῶτα». [...]

Όταν οι ιδεολογίες, οι αντιπαλότητες, τα μίση και οι έχθρες διαλύουν την ενότητα των ανθρώπων στο όνομα κοσμοθεωριών ή κοσμικών συμφερόντων, η δική μας ευθύνη είναι να βρίσκουμε τρόπους, ώστε έργω και λόγῳ να διατρανώνεται η επιθανάτια αγωνία του Θεανθρώπου για τον κατακερματισμό του γένους των ανθρώπων και αυτό να καθορίζει το ήθος των παρεμβάσεων μας στη ζωή του κόσμου.

Εμείς έχουμε χρέος να μαρτυρούμε, με τόση

αγωνία ώστε να γίνεται ο ιδρώτας μας «ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος» (Λουκ. 22, 44), ότι η Εκκλησία υπάρχει για να ενώνονται οι άνθρωποι: «ἵνα ὡσὶν ἕν» (Ιωάν. 17, 11). Και αυτό δεν επιτυγχάνεται με διακηρύξεις και μεγαλοστομίες αλλά με θυσίες σταυρικού ήθους, φωταγωγημένες από την αναστάσιμη ελπίδα.

Αυτός είναι και ο λόγος που η Εκκλησία δεν έχει δικαίωμα να σιωπά και να αδιαφορεί για όσα ταλανίζουν τους ανθρώπους, είτε πρόκειται για τα μικρά προβλήματα της βιοτής τους, είτε για τα μείζονα προβλήματα της κοινωνίας μέσα στην οποία ζουν.

Εμείς δεν είμαστε πολιτικοί αλλά εκκλησιαστικοί άνδρες. Είμαστε κατὰ Χάριν και καθ' υποχρέωσιν φορείς και εκφραστές του προφητικού χαρίσματος της Ιερωσύνης. Το νόημα της προφητείας, όμως, δεν είναι να προλέγεις τα μέλλοντα, αλλά να αποκαλύπτεις εν Πνεύματι Αγίῳ όσα στο παρόν τραυματίζουν την αλήθεια και υπονομεύουν το μέλλον, την ποιότητα της ζωής των ανθρώπων και τη σωτηρία τους.

Τούτο σημαίνει ότι η Εκκλησία έχει καθήκον να διατυπώνει τον λόγο της όχι για να αμφισβητήσει τους θεσμούς ή να εμπλακεί σε πολιτικές και κομματικές αντιπαραθέσεις αλλά για να εκφράσει την αγωνία της, όταν αισθάνεται ότι η έκπτωση των αρχών και των αξιών υποθηκεύει το μέλλον του λαού του Θεού και απαξιώνει τα ουσιώδη του βίου του. Η δική μας δουλειά είναι να παράγουμε πνευματικά αντισώματα, προστατευτικά του κοινωνικού οργανισμού από κάθε φθοροποιό νόσο που εκφυλίζει το ανθρώπινο πρόσωπο και οδηγεί σε εκπτώτικα φαινόμενα τον κοινό μας βίο.

Είναι επομένως ζωτικής σημασίας ανάγκη η Εκκλησία και η Πολιτεία να πορευόμαστε εν αγάπη και ομονοία, προφυλάσσοντας και διασώζοντας τους διακριτούς μας ρόλους, ώστε να υπηρετήσουμε από κοινού τον λαό και τη χώρα μας, με επίγνωση της διαφορετικότητας των αποστολών μας.

Τούτη την οριακή στιγμή της ζωής μου, όπου καλούμαι περισσότερο από ποτέ να αναλωθώ ώστε να «ζῶ οὐκέτι ἐγὼ» αλλά να «ζεῖ ἐν ἐμοὶ Χριστός» (Γαλ. 2, 20), επιθυμῶ να καταθέσω ενώπιόν σας τις προσωπικές μου ανησυχίες και να απευθύνω πρόσκληση και παράκληση προς όλους και προς τον καθένα προσωπικά, να συναντηθούμε σε κοινούς στόχους και οραματισμούς.

Πρώτο σημείο, που κατέκαιε πάντοτε και συνεχίζει να κατακαίει την καρδιά μου, είναι η μέριμνα για τα νιάτα του τόπου μας. Για τα παιδιά μας, που αισθάνονται συνεχώς προδομένα από την ασυνέπεια έργων και λόγων· που ασφυκτιούν από έλλειψη πνευματικού οξυγόνου· που γίνονται έρμαιο της ιδιότητας ημών των μεγαλυτέρων· που πεινούν για αλήθεια και ζωή και διψούν για όραμα και ελπίδα. Σε αυτούς τους νέους και τις νέες θέλω να απευθυνθώ άμεσα και προσωπικά.

Παιδιά μου: κατ' αρχήν θέλω να ανανεώσω την πρόσκληση του μακαριστού προκατόχου μου, του αρχιεπισκόπου κυρού Χριστοδούλου, ο οποίος σας κάλεσε να έρθετε στην Εκκλησία χωρίς προϋποθέσεις, προκαταλήψεις και προδιαγραφές. Σας διαβεβαιώνω κι εγώ ότι το μόνο που χρειάζεται είναι να μην ξεχνάτε ότι η Εκκλησία είναι το σπίτι σας· η πατρική σας εστία. Δεν χρειάζοσαστε διαμεσολαβητές και ειδικές προσκλήσεις. Αρκεί να στρέψετε τα βήματα σας προς τα εκεί.

Νοιώθω την ανάγκη, όμως, να σας πω και κάτι ακόμα. Εμείς, οι πνευματικοί γονείς σας, έχουμε μια υποχρέωση προς εσάς και αυτήν πρέπει να τονίσω και να δεσμευτώ απέναντί σας:

Εγώ, ο Αρχιεπίσκοπος, δηλαδή ο πνευματικός σας πατέρας, και μαζί με εμένα όλοι οι ιερείς δεν έχουμε δικαίωμα να σταματήσουμε στην πρόσκληση. Πρέπει να βγούμε πρώτοι στον δρόμο και να σας συναντήσουμε. Δεν αρκεί να σας ξαναπροσκαλέσουμε αλλά να έρθουμε εμείς πρώτοι κοντά σας.

Αγαπημένα μου παιδιά, θέλω να συναντιόμαστε προσωπικά. Προτείνω λοιπόν να ιδρύσουμε ένα είδος νεανικού συμβουλίου του αρχιεπισκόπου, ώστε να ανταμώνουμε, να ακούω άμεσα ο ίδιος τον λόγο σας και να αγωνιστούμε μαζί για να χτίσουμε το αύριο που εσείς δικαιούσθε και εμείς οφείλουμε να σας εξασφαλίσουμε.

Αυτό που κυρίως επιθυμώ είναι να σας ακούσω παρά να με ακούσετε. Κι εσείς να κάνετε έντονη την παρουσία και φανερό τον λόγο σας στη ζωή της Εκκλησίας μας. Εγώ θα προσπαθήσω να είμαι ανοιχτός απέναντί σας, και διάφανος για να φαίνεται πίσω μου ο Σταυρωμένος αρχηγός της Ζωής. Ο μόνος που αγαπάει τόσο ώστε να μην μπορεί κανείς να αντισταθεί στην αγάπη Του.

Και κάτι ακόμα. Η Εκκλησία είναι το σπίτι σας. Κι όταν το βλέπετε να φλέγεται από δικές μας αμέλειες ή αναξιοτήτες μη στέκεστε απέναντι ασκώντας εύκολη κριτική. Μπείτε μέσα για να σώσουμε ό,τι μπορούμε από τον πολύτιμο θησαυρό της πνευματικής μας κληρονομιάς.

Ελάτε στο σπίτι σας για να το ανανεώσουμε και να το ανακαινίσουμε μαζί.

Ένα δεύτερο σημείο που βασανίζει τον λογισμό μου είναι η ευθύνη μας για την πορεία του νεοελληνικού πολιτισμικού γίγνεσθαι. Επιτρέψτε μου να απευθύνω τον λόγο προς τους ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών, της επιστήμης και της τεχνολογίας· προς όλα εκείνα τα ανήσυχα πνεύματα, που επιμένουν να προβληματίζονται για τα κοινά και δεν αισθάνονται ικανοποιημένοι από την ακινησία, τη στασιμότητα και τη δουλεία του αυτονόητου.

Εμείς, οι εκκλησιαστικοί ταγοί έχουμε μια υποχρέωση απέναντί σας και εσείς έχετε ένα χρέος στο γένος μας και στην Ιστορία.

Η Εκκλησία πρέπει να ξαναβρεί τους τρόπους να κεντρίζει και να εμπνέει το ανθρώπινο πνεύμα. Όπως τότε που γονιμοποίησε τις τέχνες και τις επιστήμες και γέννησαν πολιτισμό. Τότε που και οι πέτρες μαρτυρούσαν το μεγαλείο της ορθόδοξης θεολογίας καθώς αυτή εκφραζόταν μέσω της αρχιτεκτονικής των ναών και των μοναστηριών. Τότε που η Αγία Σοφία, ή τα μοναστήρια του Οσίου Λουκά και του Δαφνίου μαρτυρούσαν με την άρρητη γλώσσα του πολιτισμικού επιτεύγματος περί της

αναστημένης ελπίδας του ανθρώπου. Τότε που ο πεζός και ο ποιητικός λόγος γέννησαν ύψιστης πολιτισμικής αξίας εκφράσεις του ανθρωπίνου πνεύματος, όπως ο Ακάθιστος Ύμνος ή τα κείμενα των Πατέρων της Εκκλησίας, και από τα βάθη της ανθρώπινης ευαισθησίας αναδύθηκε το κάλλος της βυζαντινής μουσικής.

Σπεύδω να διευκρινίσω: Δεν σας καλώ να κατασκευάσετε στρατευμένη χριστιανική τέχνη. Σας προσκαλώ και σας προκαλώ να ξαναανακαλύψουμε μαζί τους χυμούς που έθρεψαν τις ψυχές των προγόνων μας και γέννησαν τον πολιτισμό που κληρονομήσαμε.

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, της κρίσης των ιδεολογιών, της ψευδεπίπλαστης διανόησης, του ευτελισμού της καλλιτεχνικής και της πνευματικής δημιουργίας και την υποταγή τους στον αδηφάγο καταναλωτισμό έχουμε αναπόδραστο καθήκον να συμβάλλουμε ως Εκκλησία στην παραγωγή πολιτισμού.

Τα μοναστήρια μας, οι Εκκλησιές μας –ακόμα και οι ερειπωμένες-, η υμνογραφία μας, αλλά και όσα στοιχεία της παράδοσής μας διασώζονται στη σύγχρονη νεοελληνική πολιτισμική κληρονομιά, είναι αψευδείς μάρτυρες της ανάγκης γι' αυτή τη συνάντηση. Σας παραπέμπω ενδεικτικά στη νεοελληνική ζωγραφική που κρύβει μέσα της τη βυζαντινή αγιογραφική παράδοση, στην ποίηση που αντλεί αφανώς χυμούς από την εκκλησιαστική υμνογραφία, ή στη σύγχρονη ελληνική μουσική, λαϊκή ή έντεχνη, που κρύβει μέσα της τους δρόμους του βυζαντινού μέλους. Ακόμη και στον υπερεαλισμό των νεότερων ζωγράφων διακρίνει κανείς τις επιρροές των αγιογράφων δασκάλων τους.

Όλα αυτά κραυγάζουν για την κοινή μας ευθύνη να συναντηθούμε ξανά, Εκκλησία και ανθρωπίνη δημιουργικότητα, για να οικοδομήσουμε και πάλι πολιτισμό και να εγγράψουμε πολιτιστικές παρακαταθήκες για το αύριο των παιδιών μας και του τόπου μας.

Ένα τρίτο σημείο, στο οποίο είμαι υποχρεωμένος να τοποθετηθώ, είναι η φροντίδα προς τον καθ' οιονδήποτε τρόπο δοκιμαζόμενο συνάνθρωπο. Άλλωστε η μέριμνα για τον αναξιοπαθούντα αδελφό μας συνιστά το αδιάψευστο κριτήριο, βάσει του οποίου θα κριθεί η αλήθεια και η γνησιότητα της χριστιανικής μας πίστης.

Δεν υπάρχει πτυχή του ανθρώπινου πόνου που είναι δυνατόν να μας αφήνει αδιάφορους. Όχι γιατί ο σκοπός της Εκκλησίας εξαντλείται στο κοινωνικό της έργο. Αλλά γιατί είναι ασύμβατο να ονομάζεσαι χριστιανός και να μην νοιάζεσαι για τον άρρωστο, τον φυλακισμένο, τον αναξιοπαθούντα, τον γυμνό, τον πεινασμένο, τον φτωχό, τον βασανισμένο, τον πρόσφυγα, τον μετανάστη, τον στιγματισμένο για την ψυχική του αρρώστια. Τον κάθε ταλανιζόμενο αδελφό μας. Κι αυτό για έναν και μοναδικό λόγο: Ό,τι προσφέρουμε σε καθέναν από αυτούς που ο ίδιος ο Κύριος αποκαλεί ελαχίστους αδελφούς του, το προσφέρουμε στον ίδιο το Χριστό (Ματθ. 25, 35-37).

Αυτό μας καλεί σε μια ακαταπρόσβλητη προσπάθεια αξιοποίησης της υπάρχουσας υποδομής και δημιουργίας νέων δομών και δραστηριοτήτων, οι οποίες να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των εμπερίστατων αδελφών μας, κάνοντας πράξη αυτά για τα οποία προσευχόμαστε σε κάθε Θεία Λειτουργία.

Η Εκκλησία δεν δοξάζει τον Θεό μόνο δια ύμνων, αλλά κυρίως καθιστώντας φανερή την παρουσία και την αγάπη Του σε κάθε περίπτωση, όπου ο πόνος και οι δοκιμασίες τραυματίζουν ή απειλούν να αφανίσουν την

ελπίδα.

Καλώ λοιπόν το λαό του Θεού, το ποίμνιο που μου εμπιστεύτηκε ο Κύριος, δηλαδή όλους σας: τους πιστούς και εκείνους που δηλώνουν άπιστοι, να συναντηθούμε γύρω από την Αγία Τράπεζα, εκεί που τελείται το μέγιστο των μυστηρίων, και να ενώσουμε τις δυνάμεις μας για να κάνουμε την αγάπη και την ενότητα τρόπο ζωής, ώστε η Θεία Λειτουργία να συνεχίζεται στην καθημερινότητα της ζωής μας και να γίνεται πηγή παρηγοριάς μέσω ημών και της προσφοράς μας για κάθε πονεμένο αδελφό μας.

Ως επικεφαλής της Εκκλησίας των Αθηνών έχω υποχρέωση και καθήκον να εργασθώ για την ευόδωση και την επίτευξη αυτών των στόχων. Όμως δεν υπάρχει τρόπος να πάρει σάρκα και οστά κανείς οραματισμός χωρίς ανθρώπους, οι οποίοι τον συμμερίζονται και επιθυμούν να αγωνιστούν για την εκπλήρωσή του.

Απευθύνω λοιπόν θερμή παράκληση και ικεσία προς τον ιερό κλήρο και τα στελέχη του εκκλησιαστικού έργου: Σταθείτε στο πλευρό μου. Υιοθετήστε τις αγωνίες μου. Αφουγκραστείτε τις προσδοκίες του λαού μας. Συμμεριστείτε τις κοινές μας ευθύνες.

Χωρίς εσάς και την έμπρακτη αρωγή σας, χωρίς την αγάπη σας και την αφοσίωσή σας στη διακονία του λαού μας, ο Αρχιεπίσκοπος δεν θα είναι παρά ένας μοναχικός άνθρωπος με προσωπικές ευαισθησίες.

Εγώ υπόσχομαι να σταθώ κοντά σας. Να συμπαρασταθώ στις δυσκολίες και στα προβλήματά σας. Να καταβάλλω κάθε δυνατή προσπάθεια για την αναβάθμιση της διακονίας σας, την εξασφάλιση των εφοδίων που χρειάζεστε για να ανταποκριθείτε στις σύγχρονες κοινωνικές απαιτήσεις και βέβαια να μεριμνήσω για σας τους ίδιους ως προσώπων αγαπημένων.

Είναι επιτακτική ανάγκη η Εκκλησία να μεριμνήσει για τα του οίκου της. Να ασχοληθεί με αγάπη και ευαισθησία για την εκκλησιαστική παιδεία, για την ιερατική οικογένεια και για την ποιότητα των στελεχών της. [...]

Είναι θεμελιώδης προτεραιότητα η ενορία να αποδεικνύεται συνεχώς το όντως νευραλγικό κύτταρο του εκκλησιαστικού οργανισμού. Εύχομαι, προσεύχομαι και σας παρακαλώ να μεριμνήσετε ώστε μέσα στην έρημο της Αθήνας να υπάρχει σε κάθε ενορία μια μικρή όαση για τους νέους: ένα καταφύγιο για τα νέα ζευγάρια· μια γωνιά για τη χειμαζόμενη σύγχρονη οικογένεια· μια ζεστή φωλιά για κάθε «κοπιώντα και πεφορτισμένο»· μια εστία που θα καίει αδιαλείπτως η φωτιά των πνευματικών αναζητήσεων· ένα θυσιαστήριο από το οποίο ξεκινούν όλα και στο οποίο καταλήγουν τα πάντα, καθώς το εκκλησιαστικό ήθος προϋποθέτει ότι «ήμῶν δὲ σύμφωνος ἡ γνώμη τῆ εὐχαριστία, καὶ ἡ εὐχαριστία πάλιν βεβαίαι τὴν γνώμην».

Είναι επείγον και απαραίτητο σε κάθε γωνιά της Αθηναϊκής γης να υπάρχει μια ζωντανή ενορία που να φανερώνει με κάθε δυνατό τρόπο, ότι ο Χριστός αναστήθηκε και γι αυτό οι άνθρωποι μπορούν να βρίσκουν εκεί χαρά, παρηγοριά, ελπίδα, νόημα στη ζωή τους και να ζουν την καθημερινότητά τους με τη βεβαιότητα ότι ο θάνατος έχει νικηθεί, ότι «ἀνέστη Χριστὸς καὶ ζῶν πολιτεύεται».

Θα ήθελα ακόμη να τοποθετηθώ επιγραμματικά και σε μερικά σημεία, τα οποία σχετίζονται με την διακονία μου ως Προέδρου της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Σε μια εποχή που η Οικουμένη παρουσιάζεται κατακερματισμένη και ως λύση προβάλλεται η παγκοσμιοποίηση, οι Ορθόδοξες Εκκλησίες οφείλουν να διασφαλίσουν και να προβάλλουν την μεταξύ τους ενότητα. Σήμερα, όσο ποτέ άλλοτε πρέπει να γίνει κατανοητή η σημασία και ο ρόλος του Σειπτού Οικουμενικού μας Πατριαρχείου για την πορεία σύνολης της Ορθοδοξίας.

Είναι πια καιρός, οι κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες, οι οποίες είναι διεσπαρμένες στα μήκη και τα πλάτη της οικουμένης, να βρεθούν ψυχικά και πνευματικά το δυνατόν κοντύτερα μεταξύ τους. Και όπου και όταν οι ανθρώπινες αδυναμίες επιτρέπουν να αναφύονται διαιρέσεις και ασυμφωνίες οφείλουμε να καταβάλλουμε κάθε δυνατή προσπάθεια υπερβάσεως των προβλημάτων, με επίγνωση ότι υπάρχει ο ασφαλής εγγυητής της ενότητας, ο οποίος είναι το Σειπτό Κέντρο της Οικουμενικής Ορθοδοξίας, το πολυπάθο Οικουμενικό μας Πατριαρχείο.

Η ενότητα των ορθοδόξων είναι σήμερα το μεγάλο ζητούμενο. Ιδιαίτερα καθώς η παγκόσμια κοινότητα στρέφει το βλέμμα προς την Ορθοδοξία και προσδοκά λόγο καινούργιο και διαφορετικό, μαρτυρία και έμπρακτη συμβολή στην αντιμετώπιση της προκλητικής σύγχρονης πραγματικότητας. [...]

Η χάραξη της πορείας της Ελλαδικής Εκκλησίας, η λήψη των αποφάσεων, η αντιμετώπιση των προβλημάτων που κατά καιρούς προκύπτουν και η αντιμετώπιση όλων των άλλων ζητημάτων, για τα οποία έχει αρμοδιότητα η Ιεραρχία, οφείλουν να είναι καρπός συνεργασίας των μελών της, οι οποίοι συναποφασίζουν εν Αγίω Πνεύματι με ήθος συνοδικό. Ο Αρχιεπίσκοπος ως πρόεδρος έχει καθήκον να διασφαλίζει τη λειτουργία του συνοδικού συστήματος και, ως πρώτος μεταξύ ίσων, να είναι ο εγγυητής της εύρυθμης λειτουργίας του. Κατά προέκταση έχει την ευθύνη να μεριμνά ώστε αυτό το συνοδικό πνεύμα να διαποτίζει κάθε πτυχή του Εκκλησιαστικού βίου και να καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν όλες οι δομές της εκκλησιαστικής πραγματικότητας. [...]

Ένα άλλο μείζον θέμα, το οποίο πιστεύω ότι πρέπει να αντιμετωπισθεί σοβαρά από τη διοίκηση της Εκκλησίας, είναι το πρόβλημα της στελεχώσεως των ενοριών και του ευρύτερου εκκλησιαστικού έργου καθώς και η ανάπτυξη νέων μορφών ποιμαντικής φροντίδας, η οποία πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις απαιτήσεις της εποχής μας.

Προς επίτευξη αυτού του στόχου είναι αυτονόητη η νευραλγική σημασία της εκκλησιαστικής παιδείας, της επιμορφώσεως του ιερού κλήρου και του καταρτισμού των εκκλησιαστικών στελεχών και αυτό το ζήτημα πρέπει να μας απασχολήσει άμεσα και επιτακτικά. Και βέβαια η προσπάθεια ενίσχυσης της συνεργασίας μας με τα Πανεπιστημιακά και τα άλλα μορφωτικά ιδρύματα της χώρας, και ιδιαίτερα με τις Θεολογικές Σχολές των Πανεπιστημίων της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης πρέπει να θεωρείται εκ προοιμίου δεδομένη.

Ανάλογης βαρύτητας είναι και μερικά ειδικά προβλήματα, τα οποία απασχολούν τη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα και απαιτούν διατύπωση ορθόδοξων θεολογικών προσεγγίσεων και ποιμαντικών αντιμετώπισεων. Ζητήματα όπως ο οικολογικό πρόβλημα, τα βιοηθικά διλήμματα, η ποιμαντική των νοσηλευτριών, η οικονομική μετανάστευση, το σύγχρονο εμπόριο της ανθρώπινης σάρκας, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η φτώχεια, το στίγμα της

ψυχικής νόσου, η κοινωνική εξαθλίωση και άλλα πολλά πρέπει να έρθουν στο επίκεντρο του θεολογικού και ποιμαντικού μας προβληματισμού με τρόπο έγκυρο, υπεύθυνο και συστηματικό.

Σε αυτό το σημείο δράττομαι της ευκαιρίας να απευθυνθώ στα ευήκοα ώτα της πολιτείας κάνοντας έκκληση και πρόταση για αλληλοϋποστήριξη σε όλους εκείνους τους τομείς όπου η συνεργασία Εκκλησίας και Πολιτείας μπορεί να αποφέρει πολλαπλάσιους καρπούς όσον αφορά την αντιμετώπιση πολλών από τα προαναφερθέντα προβλήματα.

Η αναφορά μας σε αυτά τα πρακτικά θέματα φέρνει αναγκαστικά στο προσκήνιο εύλογα ερωτήματα και περί της διαχείρισης της εκκλησιαστικής περιουσίας. Πιστεύω πως αυτό το κεφάλαιο πρέπει να επανεξεταστεί ενδελεχώς, με ανανεωμένα κριτήρια και πάντως όχι με τις μεθόδους του παρελθόντος. Πιστεύουμε πως οι καιροί απαιτούν να αναπτυχθούν πρωτοβουλίες οι οποίες να καθιστούν την Εκκλησία εύρωστη μεν, αλλά με μοναδικό σκοπό οι πόροι της να εξαργυρώνονται στην διακονία του ποιμνίου της και επομένως τα έσοδα από την διαχείριση της περιουσίας της να επιστρέφουν στο λαό ώστε να μην δημιουργείται με κανένα τρόπο η αίσθηση ότι έχει μετατραπεί ο οίκος του Θεού εις οίκον εμπορίου.

Αγαπητοί μου, δεν θέλω να σας ταλαιπωρήσω περισσότερο.

Νοιώθω, ωστόσο, την ανάγκη να ολοκληρώσω τη σημερινή μάλλον δημόσια εξομολόγηση παρά ομιλία με μια παράκληση προς τον Θεό, ο οποίος αξίωσε εμέ τον ελάχιστο να στέκομαι σήμερα στον αρχιεπισκοπικό θρόνο των Αθηνών, κληρονόμος και διάδοχος αγίων όπως ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης και ο επίσκοπος των Αθηνών Ιερόθεος.

Τέκνα και αδελφοί μου εν Κυρίω αγαπημένοι,

Προσεύχομαι και παρακαλώ τον Θεό, όταν περάσει ο καιρός και πλησιάζω στο τέλος του κύκλου της επίγειας διακονίας μου να είμαι έτοιμος να απολογηθώ με παρρησία ενώπιον Θεού και ανθρώπων γι' αυτόν τον θρόνο που μου εμπιστεύτηκε ο Κύριος. Θα ήθελα μέχρι τότε να έχω κατακτήσει το δικαίωμα να μιλήσω για αυτόν τον θρόνο, κοιτώντας σας στα μάτια και εκφραζόμενος με τον ίδιο τρόπο που ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός μιλούσε για το σκαμνί του, λέγοντας:

«Εγώ με τη Χάρη του Θεού, μήτε σακούλα έχω, μήτε κασέλα, μήτε σπίτι, μήτε άλλο ράσο από αυτό που φοράω. Και το σκαμνί, όπου έχω, δεν είναι ειδικό μου, δια λόγου σας το έχω. Άλλοι το λένε σκαμνί και άλλοι θρόνον. Δεν είναι καθώς το λέγετε. Αμή θέλετε να μάθετε τι είναι; Είναι ο τάφος μου και εγώ είμαι μέσα ο νεκρός οπου σας ομιλώ. Ετούτος ο τάφος έχει την εξουσίαν να διδάσκει βασιλείς και πατριάρχας, αρχιερείς, ιερείς, άνδρας και γυναίκας, παιδιά και κορίτσια, νέους και γέρους και όλον τον κόσμον».

«Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου Εὐλογημένον».
Ἀμήν.

Συγκρίσεις και Σχόλια

Συγκρίνοντας τον ανωτέρω λόγο με εκείνον του προκατόχου του:

Ο επιβατήριος λόγος του αρχιεπισκόπου Ιερωνύμου είναι μισός περίπου σε έκταση από τον λόγο του Μακαριστού Χριστοδούλου.

Οι αναφορές στο Φανάρι και στο Οικουμενικό Πατριαρχείο έρχονται πρώτες στην ομιλία του μακαριστού. Οι μετέπειτα εξελίξεις δεν μας πείθουν για την τιμή και σεβασμό προς το Πατριαρχείο που επαγγέλθηκε. Κατόπιν αρχίζει ένα είδος εξαγγελιών για την παρουσία της εκκλησίας, που πρέπει να είναι ανοικτή και όχι εσωστρεφής, υγιής σε μία προβληματική κοινωνία, «στην πρωτοπορία της επίλυσης των πνευματικών και κοινωνικών προβλημάτων του λαού μας». Η συνοδικότητα εξαιρείται. Ο κληρικός, ο μοναχισμός, «η μεγαλάνυμη πόλη των Αθηνών» είναι άλλα θέματα που αναφέρονται στην ομιλία του μακαριστού. Επαναλαμβάνονται πολλές φορές οι λέξεις λαός, γένος (των Ελλήνων, ο νέος Αρχιεπίσκοπος αναφέρει το γένος των ανθρώπων), έθνος, ακόμα και ελληνοχριστιανισμός. «Έννοιες όπως ομογενής και ομογένεια δεν νοούνται έξω από την ορθόδοξη εκκλησία... Γνωρίζω ότι η ταύτιση αυτή Ελληνισμού και Ορθοδοξίας ενοχλεί μερικούς συνέλληνες που ισχυρίζονται ότι έτσι παραβιάζονται συνταγματικά δικαιώματα της θρησκευτικής μειονότητας στη χώρα μας. Θα πρέπει στο σημείο αυτό να δηλώσω κατηγορηματικά ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία παντού, αλλά και στην Ελλάδα, ουδέποτε παρήγαγε, ενίσχυσε ή υπέθαλψε διακρίσεις σε βάρος αλλοθρήσκων ή ετεροδόξων πολιτών... Έτσι κάθε απόπειρα αποσύνδεσης Ορθοδοξίας και Ελληνισμού συνιστά απειλή για την ενότητα του έθνους... Στην Ελλάδα βρίσκεται η καρδιά της Ευρώπης και χωρίς Ελλάδα δεν νοείται Ευρώπη. Η Εκκλησία μας πρέπει να ηγηθεί του αγώνα να μείνουμε μέσα στο νέο αυτό κόσμο Έλληνες.»

Καταλήγει με πέντε σημεία μάλλον εξαγγελτικά των μεταρρυθμίσεων που ήθελε να κάνει: Εσωτερική αναδιοργάνωση πνευματική, διοικητική, ποιμαντική, ιεραποστολική της Εκκλησίας, Νεολαία και τα προβλήματά της, Πατρίδα και γένος, Κοινωνική μέριμνα, Νεώτερες επιστημονικές κατακτήσεις.

Τι από όλα αυτά έγινε; Αν η εσωστρέφεια της εκκλησίας καταργήθηκε έτσι απλά, από τις προσκλήσεις του αρχιεπισκόπου προς τη νεολαία αυτό μένει να αποδειχθεί. Ο λόγος του μακαριστού είχε πιο πολύ χαρακτήρα πολιτικού ηγέτη παρά θρησκευτικού. Αυτή η πρότασή μας επενεργεί σαν ηλεκτρική εκκένωση σε εκείνους, που θαυμάζουν τον μακαριστό, υπό την έννοια ότι θεωρούν ότι και εκείνος σαν πολίτης αυτής της χώρας είχε την ελευθερία να εκφράζεται πολλώ μάλλον που ήταν αρχιεπίσκοπος. Κανείς δεν λέει το αντίθετο. Βασικό όμως έργο του είναι η ποίμανση και η κάλυψη των πνευματικών αναγκών του ποιμνίου του. Εδώ έρχεται η διαφορά μας σαν «συνελλήνων» γιατί ενώ εκείνος (και εκατομμύρια άλλοι με αυτόν) θεωρούσε ότι όποιος είναι έλληνας είναι περίπου έτοιμος για την ουράνια βασιλεία, εμείς θεωρούμε ότι είναι θέμα προσωπικής πίστωσης η μετάβαση στην βασιλεία αυτή. Καταλαβαίνω ότι ο Μακαριστός θεωρούσε ότι αυτό το ζήτημα της εν Χριστώ ζωής έχει λυθεί για τους Έλληνες ορθοδόξους και ότι αυτό του έδινε την δυνατότητα και την άνεση να μιλήσει για όλα τ'άλλα.

Ο λόγος του νυν αρχιεπισκόπου είναι πνευματικός και δίνει την εντύπωση ότι εκείνος που τον εκφωνεί έχει βαθιά συναίσθηση της πνευματικής αποστολής του. Ας περιμένουμε να δούμε την συνέχεια.

Συντ.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ!

**ΤΟ ΣΥΝΑΡΠΑΣΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΕΙ ΣΕ ΔΕΚΑΔΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ,
ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΑΙΝΙΑ,
ΤΩΡΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ»
ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΕΡΣΗΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ**

Τιμή: 7 ευρώ

Για παραγγελίες τηλ. 210 3231079, fax: 210 3316577, e-mail: astir@gec.gr

Ύδατος Κίνησις

«Λάλει, Κύριε, ότι Ακούει ο Δούλος Σου»

Α' Σαμ. γ' 9

Αυτά τα λόγια είπε στον Θεό ο μεγάλος προφήτης Σαμουήλ, όταν, παιδί ακόμη, ενώ υπηρετούσε στο ναό του Θεού, όπου τον είχε αφιερώσει η ευσεβής μητέρα του, τον κάλεσε η φωνή του Θεού. "Λάλει, Κύριε, ότι ακούει ο δούλος σου", απάντησε ο Σαμουήλ. Λέγε μου, Κύριε, τι θέλεις να κάνω, τι ζητάς από μένα; κι εγώ είμαι πρόθυμος να υπακούσω και να συμμορφωθώ στο θέλημά Σου. Κι ενώ, όταν ο Θεός τον καλούσε, ο Σαμουήλ δεν γνώριζε την αιτία και το λόγο αυτής της πρόσκλησης, επειδή ακριβώς υπάκουσε και συμμορφώθηκε στη φωνή και το θέλημα του Θεού, τιμήθηκε και ευλογήθηκε και αναδείχθηκε μεγάλος προφήτης και κριτής του Ισραήλ.

"Λάλει, Κύριε, ότι ακούει ο δούλος σου".

Σε ακούω όμως, αγαπητή ψυχή, να εκφράζεις ευλαβικό παράπονο. Γιατί -λέγεις- να μην ακούω κι εγώ τη φωνή του Θεού; Γιατί να μην απευθύνεται και προς εμένα ο αγαθός Κύριος, ώστε να βρεθώ κι εγώ στην ευχάριστη θέση να Του απαντήσω με όλη τη δύναμη της θέλησής μου, "λάλει, Κύριε, ότι ακούει ο δούλος Σου";

Κι όμως δεν έχεις δίκιο. Λές ότι θέλεις ν' ακούς τη φωνή του Θεού να σου μιλά. Μήπως όμως δεν την ακούς; Δεν είναι ο Θεός που είπε στον προφήτη Του: "Εγώ ανοίξω το στόμα σου και συμβιβάζω σε, ό μέλλεις λαλήσαι" (Εξοδ. δ' 12); Και δεν είναι ο ίδιος Κύριος, που είπε στους μαθητές Του "ο ακούων υμών εμού ακούει"; Όταν λοιπόν κατά την ώρα του κηρύγματος ακούς από το στόμα του κήρυκα του Ευαγγελίου τις θεϊκές αλήθειες, δεν είναι σαν ο ίδιος ο Κύριος να σου μιλά;

Όταν, πάλι, μελετάς το Ευαγγέλιο ή άλλα χριστιανικά βιβλία, στα οποία αναπτύσσεται το θέλημα του Θεού, δεν είναι και τότε η φωνή του Θεού, η οποία διαμέσου των ιερών βιβλίων απευθύνεται σε σένα, για να σου κάνει

γνωστό το θέλημά Του;

Μήπως και μέσα από τα ποικίλα γεγονότα και περιστατικά της ζωής μας, δεν ακούγεται καθαρή και δυνατή η φωνή του Θεού;

Αλήθεια! Τα ευχάριστα ή δυσάρεστα γεγονότα που μας συμβαίνουν, η υγεία και η ασθένεια, οι επιτυχίες και οι αποτυχίες, οι δυσκολίες και οι αντιδράσεις, η διάψευση των ελπίδων μας και τόσα άλλα γεγονότα της καθημερινής ζωής, τι άλλο είναι παρά μέσα και τρόποι, μέσα απ' τα οποία ο Θεός μας εκφράζει το θέλημά Του;

Πραγματικά! Αν σκεφθούμε κι εξετάσουμε τι μας λέει ο Θεός ύστερα από την επιτυχημένη έκβαση μιας υπόθεσης, που μας απασχόλησε και για την οποία παρακαλέσαμε με θέρμη κι επιμονή τον Θεό, σίγουρα θα ακούσουμε τη φωνή της συνειδησής μας, με την οποία ο Θεός μας λέει: "Θέλω να γίνεις θερμότερος στην αφοσίωσή σου σε μένα".

Όταν πάλι μια ασθένεια ή αποτυχία μάς προκαλεί ανησυχία για το μέλλον, πάλι μέσω της συνειδησης ο Θεός μας λέει: "Θέλω να εμπιστευθείς σε μένα τη διευθέτηση των ζητημάτων σου". Κι όταν παρά τις επίμονες προσευχές μας, ο Θεός δίνει σ' ένα ζήτημα διαφορετική έκβαση από εκείνη, την οποία εμείς επιθυμούσαμε, και πάλι στην πραγματικότητα μας λέει: "Δε γνωρίζεις τι θέλεις και ποιο είναι το συμφέρον σου. Άφησέ με να κατευθύνω εγώ τη ζωή σου".

Κι έπειτα παραπονήσαι ότι ο Θεός δεν σου μιλά και δεν σου εκφράζει το θέλημά Του; Μα με πολλούς και διάφορους τρόπους μας αποκαλύπτει την άγια θέλησή Του και μας μιλά. Αλλά το ζήτημα είναι: εμείς ακούμε τη φωνή Του και συμμορφωνόμαστε μ' αυτήν; Προσπαθούμε να εκτελούμε ό,τι Εκείνος μας ζητά;

"Λάλει, Κύριε, ότι ακούει ο δούλος σου".

Πόσο ευτυχισμένος θα ήταν ο άνθρωπος, αν έδειχνε ευλαβική και πρόθυμη υπακοή στη φωνή του Θεού, η οποία με ποικίλους τρόπους φτάνει στην ψυχή του. Το παράδειγμα του μεγάλου προφήτη, ο οποίος είπε πρώτος το "λάλει, Κύριε, ότι ακούει ο δούλος σου", όπως και η "δόξα και τιμή και ειρήνη" (Ρωμ. β' 10) με την οποία τον αντάμειψε ο Θεός, πρέπει να μας κάνουν να υπακούμε πρόθυμα και με χαρά σε ό,τι ο Θεός μας λέει μέσα από τα γεγονότα και τις περιστάσεις της ζωής μας. Μήπως και η δική μας πείρα δεν μας πείθει ότι μόνο υπακούοντας στη φωνή και το θέλημα του Θεού θα επιτύχουμε στις επιδιώξεις μας και θα είμαστε αληθινά ευτυχισμένοι και ειρηνικοί;

Ναι, Κύριε! Η υποταγή στο άγιο θέλημά Σου είναι η εγγύηση της επιτυχίας στις επιδιώξεις μας και η πηγή της χαράς και της ευτυχίας μας. Λάλει, Κύριε, με τον τρόπο που Εσύ γνωρίζεις; και άνοιξε τα αυτιά της ψυχής μας, για να ακούμε τη φωνή Σου. Χάρισέ μας, Κύριε, προθυμία για να συμμορφωνόμαστε σε ό,τι Εσύ παραγγέλλεις και διατάξεις. Ενίσχυε τη θέλησή μας ώστε να υπερνικά όλα τα εμπόδια, ώστε να μένουμε πάντοτε πιστοί στην κλήση που μας απευθύνεις. Ας είναι, Κύριε, η φωνή Σου ο ασφαλής οδηγός μας σ' αυτή τη ζωή. Η φωνή Σου ας είναι η χαρά στις επιτυχίες μας, η παρηγοριά στις θλίψεις μας, η ανακούφιση στις αρρώστιες μας, ο σύντροφός μας στις ώρες της εγκατάλειψης και της μοναξιάς. Κύριε, δίνε μας τη χάρη Σου, ώστε κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες κι αν βρισκόμαστε, τίποτε άλλο να μη μας ενδιαφέρει, παρά μόνο το να μενούμε πιστοί και να ακολουθούμε τη φωνή Σου; και με όλη τη δύναμη της ψυχής μας να λέμε: "Λάλει, Κύριε, ότι ακούει ο δούλος σου".

Λόγοι της Χάριτος

Κάθε μέρα, κάθε ώρα, κάθε στιγμή,
ευχαριστώ και δοξολογώ

*Λίγο πριν ξημερώσει
όταν όλα είναι ήσυχα
χαίρεσαι την ώρα της περισυλλογής.
Γονατίζεις κι' ευχαριστείς
τον Ουράνιο Πατέρα
για την αγάπη Του.*

*Λίγο αργότερα,
με την καθημερινή ρουτίνα της ζωής
να σε γυροφέρνει μπάλα,
χαίρεσαι για όσα μπορείς να κάνεις
κι' ευχαριστείς το Θεό
για το δώρο της υγείας σου.*

*Είναι μέρες πόνου κι' ώρες θλίψης
που οδύρεσαι σαν την τρυγόνα.
Πάλι, τότε, ευχαριστείς τον Κύριο
γιατί ξέρεις πως Αυτός δεν κουράζεται
να στεριώνει τους αδύνατους,
να τους δίνει αειήσια φτερά
να προχωρούν ψηλά χωρίς ν' αποσταίνουν.*

*Κι' αν πριν το σούρουπο,
από κάποιο παράθυρο,
ξεκλέψεις μερικά δευτερόλεπτα
ν' απολαύσεις το ηλιοβασίλεμα,
Ω, χαρά, η καρδιά χτυπά
και τα χείλη δοξολογούν τον Ύψιστο.*

Λ. Βαλαή

ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ

Από γκρεμούς αδιάβατους προβαίνεις, έχοντας
στο αδύναμο σκαρί σου πλήθη ονείρων
και τήκεσαι για τα ψηλά και τα μεγάλα,
ενώ η αγάπη κατεπόδη από την απελπισία
κ' η γεύση της αποτυχίας λίγο-λίγο σκοτεινιάζει
τα χείλη και τα κουρασμένα μάτια σου.
Το φίδι που σε τρώει από καιρό δεν είναι
ξένο· εσύ του παραδίνεσαι ηδελημένα
και το παρακαλείς να μένει μέσα σου
για να 'χεις άλλοθι στο πένθος της μετάνοιας.
Σε καταβάλλουν όλες ανελέητα
οι αδυναμίες, καθιστώντας και τη μέρα σου
μια δίχως τέλος κρύα νύχτα, κατασκοτεινή,
όπου πια μάταια επιχειρείς να ξεχωρίσεις
τους φίλους από τους εχθρούς. Το στήθος σου
βαδιά σκαμμένο τώρ' από τη θλίψη κι άδειο
είναι σχεδόν ανίκανο να βάλει ρότα για την πάνω
θάλασσα με την προσευχή, όπως άλλοτε.
Κι ο ύπνος σου, που ωσάν δροσιά γλυκύτατη
περίμενες αυτό το βράδυ, από πού να έρθει,
όταν το Καρυωτάκη πλήθος κάργιες έχτισαν
μ' αγκάδια τις φωλιές τους μέσα σου και σκούζουν;...

Ανέστης Πεταλίδης